

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ

**Халықаралық қаржылық есептіліктің стандарттары
Шоғырландырылған қаржылық есептілік және
Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі**

2021 жылғы 31 желтоқсан

Мазмұны

ТӘУЕЛСІЗ АУДИТОРДЫҢ АУДИТОРЛЫҚ ЕСЕБИ

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІК

Шоғырландырылған қаржылық жағдай туралы есеп.....	1-2
Шоғырландырылған пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс туралы есеп.....	3
Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп.....	4
Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп.....	5-6

ШОҒЫРЛАНДЫРЫЛҒАН ҚАРЖЫЛЫҚ ЕСЕПТІЛІККЕ ЕСКЕРТПЕЛЕР:

1 Самұрық-Энерго тобы және оның қызметі	7
2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері.....	8
3 Жаңа есепке алу ережелері	29
4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар	32
5 Сегменттер бойынша ақпарат	42
6 Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар	45
7 Негізгі құралдар	48
8 Материалдық емес активтер	49
9 Пайдалану және жалдау міндеттемелері түріндегі активтер	50
10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар.....	51
11 Өзге ұзақ мерзімді активтер	53
12 Тауар-материалдық қорлар	54
13 Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек.....	54
14 Өзге қысқа мерзімді активтер	55
15 Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері.....	55
16 Капитал	56
17 Активтерді жою міндеттемелері бойынша резерв	56
18 Қарыздар.....	57
19 Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	62
20 Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	62
21 Салықтар және бюджетке төленетін басқа да төлемдер бойынша берешек	63
22 Түсім.....	63
23 Сатудың өзіндік құны.....	63
24 Өткізу шығындары	64
25 Жалпы және әкімшілік шығындар.....	64
26 Өзге табыстар, таза	64
27 Қаржылық табыстар	65
28 Қаржылық шығындар	65
29 Табыс салығы	65
30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер	68
31 Бақыланбайтын үлес.....	72
32 Негізгі еншілес, қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындар	73
33 Қаржылық тәуекелдерді басқару.....	74
34 Қаржы құралдарының әділ құны.....	83
35 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар.....	84
36 Акцияға тиесілі пайда және бір акцияның теңгерімдік құны	85

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі

«Самұрық-Энерго» АҚ Акционері мен директорлар кеңесіне»:

Біздің пікіріміз

Біздің пікірімізше, шоғырландырылған қаржылық есептілік «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі «Компания») және оның еншілес ұйымдарының (бұдан әрі бірге - Топ) 2021 жылдың 31 желтоқсандағы шоғырландырылған қаржылық жағдайын, сондай-ақ жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталатын жыл ішіндегі олардың шоғырландырылған қаржылық нәтижелері мен шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысын Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес барлық маңызды жақтарынан анық көрсетеді.

Аудит мәні

Біз Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне аудит жүргіздік, ол келесіні қамтиды:

- 2021 жылдың 31 желтоқсандағы шоғырландырылған қаржылық жағдай туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталған жыл ішіндегі шоғырландырылған пайда немесе шығын және басқа жиынтық кірістер туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталған жыл ішіндегі шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп;
- жоғарыда көрсетілген күнмен аяқталған жыл ішіндегі шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп;
- есеп саясатының негізгі ережелерін және өзге де түсіндірме ақпаратты қоса алғанда, шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер.

Пікір білдіру негіздемесі

Біз аудитті халықаралық аудит стандарттарына (ХАС) сәйкес жүргіздік. Осы стандарттарға сәйкес Біздің жауапкершілігіміз «Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудиті үшін жауапкершілігі» бөлімінде төменде сипатталған.

Біз алған аудиторлық дәлелдер өз пікірімізді білдіру үшін негізді қамтамасыз ету үшін жеткілікті және тиісті болып табылады деп есептейміз.

Тәуелсіздік

Біз Бухгалтерлерге арналған халықаралық этика стандарттары кеңесі (ХБЭСК кодексі) шығарған Кәсіби бухгалтерлердің халықаралық этика кодексіне (Халықаралық тәуелсіздік стандарттарын қоса) және Қазақстан Республикасындағы қаржылық есеп беру аудитімізге қолданылатын этикалық талаптарына сәйкес Топқа қатысты тәуелсіз болып табыламыз. Біз ХБЭСК кодексіне және қаржылық есептілік аудитімізге қолданылатын Қазақстан Республикасының этикалық талаптарына сәйкес өзге этикалық міндеттемелерімізді орындадық.

Аудит жасауда қолданылатын әдіснама

Қысқаша шолу

Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейіндегі маңыздылық тұтастай алғанда: 3,000,000 мың қазақстандық теңге, бұл 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішіндегі түсімнің 0.9% құрайды

- Біз Қазақстан аумағында орналасқан 5 еншілес кәсіпорынға және 2 бірлесіп бақыланатын кәсіпорынға аудит бойынша жұмыс жүргіздік.
- Аудит көлемі барлық активтердің 94%, Топ кірісінің 99% және Топ кірісінің салық салынғанға дейінгі абсолюттік шамасының 94% қамтиды.
- Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Аудитті жоспарлау кезінде біз маңыздылықты анықтап, шоғырландырылған қаржылық есептіліктің елеулі бұрмалану тәуекелдеріне бағалау жүргіздік. Атап айтқанда, біз басшылықтың қандай салаларда субъективті пайымдаулар жасағанына талдау жасадық, мысалы, ол маңызды бағалау мәндеріне қатысты, атап айтсақ салдарынан белгісіздік туындауы мүмкін алдағы күндерге арналған болжамдарды қолдану және олардың орын алуына жол беру. Біздің барлық аудиттердегідей, біз басшылықтың ішкі бақылау жүйесін айналып өту қаупін қарастырдық, соның ішінде жосықсыз әрекеттер салдарынан елеулі бұрмалану қаупін тудыратын басшылықтың объективті емес белгілерінің болуына бағалау жасадық.

Маңыздылық

Біздің аудиттің көлемін анықтауға біздің маңыздылықты қолдануымыз әсер етті. Аудит шоғырландырылған қаржылық есептілікте елеулі бұрмалаулар жоқ екендігіне барынша сенімді болуға арналған. Бұрмалау жосықсыз әрекеттер немесе қателіктер нәтижесінде пайда болуы мүмкін. Егер олар пайдаланушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде жеке-жеке немесе жиынтықта қабылданатын экономикалық шешімдеріне әсер етуі мүмкін деп негізді түрде болжауға болатын болса, олар елеулі болып есептеледі.

Кәсіби тұрғыдағы пікірімізге сүйене отырып, біз төмендегі кестеде көрсетілгендей, маңыздылық үшін, оның ішінде Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейінде табыстылық үшін белгілі бір сандық шекті мәндерді белгіледік. Осы мәндердің көмегімен және сапалық факторларды ескере отырып, біз аудитіміздің көлемін, сондай-ақ аудиторлық рәсімдеріміздің сипатын, жүргізу мерзімдері мен көлемін айқындадық және егер болған жағдайда бұрмалаулардың (жеке-жеке және жиынтығында алынған) тұтастай шоғырландырылған қаржылық есептілікке әсерін бағаладық.

Топтың тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржылық есептілігі деңгейіндегі маңыздылық

3,000,000 мың қазақстандық теңге

Біз оны қалай анықтадық

түсімнен 0.9 %

Маңыздылық деңгейін анықтау үшін қолданылған базалық көрсеткіштің негіздемесі

Біз түсімді маңыздылық деңгейін анықтау үшін базалық көрсеткіш ретінде пайдалану туралы шешім қабылдадық. Біз салық салынғанға дейінгі пайданы оның ауытқуына байланысты пайдаланбадық. Оның орнына біз аз өзгеретін түсімді қолдандық, оны акционер Топ қызметінің нәтижелерін бағалау үшін де пайдаланады.

Түсім шоғырландырылған қаржылық есептілікті пайдаланушылар ескеретін негізгі факторларға сәйкес келеді деп санаймыз.

Біз түсімнің 0.9% деңгейінде маңыздылықты анықтадық, бұл біздің кәсіби пікіріміз бойынша маңыздылықтың қолайлы сандық шекті мәндерінің диапазонына енеді.

Аудиттің негізгі мәселелер

Аудиттің негізгі мәселелері – бұл біздің кәсіби пікірімізге сәйкес ағымдағы кезеңдегі шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін ең маңызды болып табылатын мәселелер. Бұл мәселелер біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті аясында және осы есептілік туралы пікірімізді қалыптастыру кезінде қаралды және біз бұл мәселелер бойынша жеке пікір білдірмейміз.

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты қандай аудиторлық процедуралар орындалды

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануы

Шоғырландырылған қаржылық есептіліктің №4 ескертпесін қараңыз.

2021 жылғы 31 желтоқсанда Топ басшылығы «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі - «ЕГРЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі "АЖК"), «Тегіс Мұнай» ЖШС және "АлЭС" АҚ негізгі құралдарының және материалдық емес активтерінің құнсыздану индикаторларына талдау жасады.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану индикаторларына жүргізілген талдау негізінде ("АлЭС" АҚ), Топ басшылығы Алматы ЖЭС-2 жаңғырту туралы шешім негізінде қуаты 600 МВт-қа дейінгі жаңа қоршаған ортаға кері әсерін барынша азайту үшін газбен жұмыс істейтін жаңа станциясын Алматы ЖЭС-2 учаскесінде салу мүмкіндігі құнсыздану индикаторы болып табылады деген шешімге келді және негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануына тест жүргізу туралы шешім қабылдады.

Біз негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану мәселесіне олардың теңгерімдік құнының маңыздылығына байланысты, сондай-ақ басшылықтың құнсыздану индикаторларын және негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді пайдалану құндылығын талдау процесін бағалау күрделі болып табылатындығына байланысты ерекше назар аудардық, өйткені ол болашақ нарықтық және экономикалық жағдайларға қатысты маңызды пайымдаулар мен бағаларды пайдалануға, Топтың қаржы-шаруашылық қызметінің нәтижелеріне негізделген.

Топ басшылығы «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС, «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ және «Тегіс Мұнай» ЖШС негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздану индикаторларына талдау және «АлЭС» АҚ негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына тест жүргізді.

Басшылықтың негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздану индикаторларына жүргізген талдауына қатысты біздің процедуралар мыналарды қамтыды:

- электр энергиясы тарифінде ескерілетін тіркелген пайданы анықтаудың жаңа әдістемесін зерделеу және жаңа әдістеме негізінде басшылықтың тарифті есептеуін тексеру;
- құнсыздану индикаторларын талдауда басшылық пайдаланған негізгі болжамдардың дәлдігі мен орындылығын тексеру;
- энергетика саласындағы экономикалық және нарықтық үрдістерді зерттеу.

Біз «АлЭС» АҚ-ның құнсыздануын бағалау үшін басшылық тарапынан тартылған сарапшылардың қолданған модельін алып, зерттеп, бағаладық, сонымен қатар модельде қолданылған әдіснама мен негізгі болжамдарды, олардың бюджет пен бизнес-жоспарға, сыртқы ақпаратқа және саланың ерекшеліктерін ескере отырып, сарапшыларымыздың біліміне сәйкестігін бағаладық. Біз құнсыздануды бағалауды орындау кезінде пайдаланылған жорамалдар мен әдіснамаға қатысты тұжырымды қалыптастыру үшін бағалау саласындағы сарапшыларымызды тарттық.

Басшылық жүргізген негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің құнсыздануын бағалауға қатысты біздің рәсімдеріміз мыналарды қамтыды:

- басшылық тарапынан тартылған тәуелсіз сарапшылардың құзыреттілігін, біліктілігін, тәжірибесі мен объективтілігін бағалау;
- басқа активтердің қалыптастыратын ақша ағындарына қарамастан ақша ағындарын тудыратын активтердің сәйкестендірілетін

Аудиттің негізгі мәселелері

Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты қандай аудиторлық процедуралар орындалды

- топтарын анықтауға талдау жасау;
- басшылықтың тестілеуді өткізу кезінде пайдаланған негізгі болжамдардың дәлдігі мен орындылығын тексеру;
- модельдің басқа да кіріс деректерін қарастыру және оларды Даму жоспары сияқты растаушы құжаттармен салғастыру, сондай-ақ орынды жерлерде Даму жоспарын нақты нәтижелермен салыстыру;
- құнсыздануға арналған тесті бағалау үшін басшылықпен бірқатар сұхбат жүргізу;
- өткен жылдың болжамымен салыстырғанда жылдың нақты көрсеткіштерін бағалау;
- негізгі болжамдардағы мүмкін болатын негізгі өзгерістердің әлеуетті әсерін қарастыру.
- «Электр энергетикасы туралы» Қазақстан Республикасының Заңына өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы Қазақстан Республикасы Үкіметінің қорытындысын қарау, сондай-ақ осы заңға Топқа қамтамасыз ететін өзгерістер мен толықтырулар жобасымен танысу. электр энергиясы нарығы механизмі арқылы Алматы 2-ЖЭС-ны жаңғыртуға салынған инвестицияның қайтарымы;
- Басшылықпен сұхбат жүргізіп, Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің жұмыс тобының отырысында қарау нәтижелері бойынша түзетулер жобасына түзетулер енгізілгені туралы түсінік алдық. Түзетулер жобасы Қазақстан Республикасының Үкіметімен қайта келісілді және Қазақстан Республикасы Парламенті Мәжілісінің қарауына енгізіледі;
- Алматы ЖЭС-2 участкісінде ЖЭС-2 жаңғырту бойынша қуаттылығы 600 МВт-қа дейінгі қоршаған ортаға әсерін барынша азайту үшін жаңа газ станциясын салу нұсқасының техникалық-экономикалық негіздемесі бойынша «Мемсараптама» РМК-ның қорытындысымен таныстық;
- 2021 жылғы 31 мамырдағы Премьер-Министр бастамасымен ЖЭС-2 жаңғырту жобасын іске асыру мәселелері жөніндегі Үкімет кеңесінің қуаты 600 МВт бу-газ қондырғысын салу жөніндегі ұсынысты мақұлдау туралы хаттамасы.

Біз сондай-ақ «Активтердің құнсыздануы» 36 ХҚЕС (IAS) талаптарына сәйкес шоғырландырылған қаржылық есептілікке 4-ескертпеде ақпаратты ашудың жеткіліктілігіне

Аудиттің негізгі мәселелері**Аудиттің негізгі мәселесіне қатысты қандай аудиторлық процедуралар орындалды**

назар аудардық.

Топ аудитінің көлемін анықтау

Біз аудит көлемін Топ пайдаланатын есепке алу процестері мен бақылау құралдарының құрылымын ескере отырып, сондай-ақ Топ өз қызметін жүзеге асыратын саланың ерекшелігін ескере отырып шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы өз пікірімізді білдіру үшін жұмысты жеткілікті көлемде орындай алатындай етіп анықтадық.

Топтық аудиттің жалпы тәсілін анықтау кезінде біз топтық аудитор немесе компоненттік аудиторлар ретінде, соның ішінде біздің нұсқауларымызға сәйкес жұмыс істейтін басқа аудиторлық фирмалар жүргізетін жұмыс түрін анықтадық. Егер жұмысты компоненттік аудиторлар жасаған болса, біз осы компоненттер аудитіне қатысуымыздың қажетті деңгейін анықтадық, бұл жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігі туралы пікірімізді білдіру үшін негіз ретінде алынды деген қорытынды жасауға мүмкіндік береді.

Топтың активтері мен операциялары қауымдасқан компаниялар мен бірлескен кәсіпорындарды қоса алғанда, 21 субъектіге (компоненттерге) бөлінген. Олардың ішінде біз 8-ін маңызды компоненттер ретінде анықтадық, оның ішінде компания, оның 5 еншілес компаниясы және 2 бірлескен бақыланатын кәсіпорын бар.

7 маңызды компонент үшін біз немесе басқа тәуелсіз аудиторлар компоненттердің қаржылық ақпаратының аудитін толық көлемде орындадық, оны Топ шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін пайдаланады. Біз басқа тәуелсіз аудиторлардың жұмыс құжаттамасына шолу жасап, онымен негізгі жорамалдар мен әдіснаманы талқыладық, тәуелсіздікті, ХБЭСК Кодексінің талаптарын орындауды растадық. Біз сондай-ақ аудиттің тиісті негізгі мәселелерін басшылықпен және аудит комитетімен талқыладық.

Топтың өзге компанияларын біз елеусіз компоненттер ретінде айқындадық, оларға қатысты біз қаржылық ақпараттың аса маңызды салалары бойынша аудиторлық процедуралар мен жалпы талдамалық процедуралар жүргіздік.

Жалпы, біздің аудит көлемі барлық активтердің 94%, жалпы кірістің 99% және топтың таза пайдасының абсолюттік мәнінің 94% қамтыды. Біз орындаған жоғарыда көрсетілген процедуралар бізге Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне қатысты жеткілікті және тиісті аудиторлық дәлелдемелерді алуға және ол бойынша біздің пікірімізге негіздемені қамтамасыз етуге мүмкіндік берді.

Өзге ақпарат

Басшылық өзге ақпарат үшін жауапты. Өзге ақпарат жылдық есепті қамтиды, бірақ шоғырландырылған қаржылық есептілік пен оған тәуелсіз аудитордың қорытындысын қамтымайды. Бұл есеп, шамамен, біздің аудиторлық қорытындының күнінен соң бізге берілетін болады.

Біздің шоғырландырылған қаржылық есептілік бойынша пікіріміз өзге ақпаратты қамтымайды, және біз бұл ақпаратқа қатысты қандай да бір формада сенімділік білдіретін қорытынды жасамаймыз.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікке жүргізілген аудитке байланысты, біздің міндетіміз жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратты алған кезде, онымен танысып, және өзге ақпарат пен шоғырландырылған қаржылық есеп немесе біз аудит барысында алған біліміміз арасында маңызды келіспеушіліктердің бар болуы туралы, және өзге ақпараттың басқа мүмкін маңызды бұрмалаулары бар болуы туралы сұрақтарды қарастыру болып табылады.

Егер жоғарыда көрсетілген өзге ақпаратпен танысу барысында, оның маңызды бұрмалауы бар туралы қорытындыға келсек, біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға айтуға міндеттіміз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

7 - бет

Басшылықтың және корпоративтік басқаруға жауапты адамдардың шоғырландырылған қаржылық есептілікке жауапкершілігі

Басшылық халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына сәйкес көрсетілген шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау және дұрыс ұсыну үшін және басшылық жосықсыз іс-әрекеттер немесе қателер салдарынан елеулі бұрмалауларды қамтымайтын шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау үшін қажет деп есептейтін ішкі бақылау жүйесі үшін жауапты болады.

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау кезінде басшылық Топтың өз қызметін үздіксіз жалғастыру қабілетін бағалауға, тиісті жағдайларда қызметтің үздіксіздігіне қатысты мәліметтерді ашуға және және Қызметтің үздіксіздігі туралы жорамал негізінде есептілік жасау үшін жауапкершілік алады, бұларға басшылық Топты таратуға, оның қызметін тоқтатуға ниет білдірген немесе оның қызметін таратудан немесе тоқтатудан басқа қандай да бір нақты баламасы болмаған жағдайлар кірмейді.

Корпоративтік басқаруға жауапты тұлғалар Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігін дайындауды қадағалауға жауапты болады.

Аудитордың шоғырландырылған қаржылық есептілігінің аудиті үшін жауапкершілігі

Біздің мақсатымыз тұтастай алғанда шоғырландырылған қаржылық есептілікте алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан туындайтын елеулі бұрмалаулардың жоқ екендігі туралы сапалы кепілділікті алу, және біздің пікірімізді қамтитын аудиторлық қорытындыны шығару болып табылады. Сапалы кепілділік дегеніміз, жоғары деңгейдегі кепілділікті білдіреді, бірақ ХАС-на сәйкес жүргізілген аудит маңызды бұрмалаулардың бар болған жағдайында, оларды әрқашан анықтайтындығына кепілдік болып саналмайды. Бұрмалаулар алақол әрекеттер мен қателіктердің нәтижесі болуы мүмкін, және егер олар, жеке немесе тұтастай қолданушылардың осы шоғырландырылған қаржылық есептілік негізінде қабылданатын экономикалық шешімдеріне айтарлықтай ықпалын тигізеді деп негізді болжауға болатын болса, маңызды болып есептелінеді.

ХАС-на тиісті жүргізілетін аудит барысында, біз кәсіби пікір қолданып, кәсіби күдікшілдікті сақтаймыз. Бұдан басқа, біз төмендегілерді орындаймыз:

- алақол әрекеттер немесе қателіктердің салдарынан шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі айтарлықтай бұрмалаулардың тәуекелдерін айқындаймыз және бағалаймыз; осы тәуекелдерге жауап ретінде аудиторлық рәсімдерді жобалаймыз және жүргіземіз; біздің пікірімізді білдіру үшін, жеткілікті әрі тиісті аудиторлық дәлелдерді аламыз. Алақол әрекеттердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелі, қателіктердің салдарынан болған елеулі бұрмалаулардың тәуекелінен жоғарырақ, себебі, алақол әрекеттерге келісу, жалғандық, қасақана жіберу, ақпаратты бұрмаланған күйінде беру немесе ішкі бақылауды айналып өтетін іс-әрекеттер жатады;
- тиісті жағдайларға қатысты аудиторлық рәсімдерді жобалау мақсатында аудит үшін маңызы бар ішкі бақылау жүйесіне түсінік аламыз, бірақ Топтың ішкі бақылауының тиімділігі туралы пікір білдіру мақсатында емес;
- қолданылған есеп саясатының орындылығын, басшылық дайындаған тиісті ақпараттың ашылуы мен бухгалтерлік бағалардың негізділігін бағалаймыз;
- басшылықтың үздіксіз қызмет туралы жорамалдың қолданылуының орындылығы туралы тұжырым жасаймыз, ал алынған аудиторлық дәлелдердің негізінде Топтың үздіксіз қызметін жалғастыру қабілеттілігіне елеулі күмәндар тудыратын оқиғалар мен жағдайларға байланысты маңызды белгісіздіктердің бар болуы туралы қорытынды жасаймыз. Егер біздің қорытындыда маңызды белгісіздік болған жағдайда, біз өз қорытындымызда шоғырландырылған қаржылық есептіліктегі тиісті ақпараттың ашылуына назар аудару керекпіз, егер ондай ақпараттың ашылуы орынсыз болған жағдайда, біз өз пікірімізді өзгерту

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

8 - бет

- керекпіз. Біздің тұжырымдарымыз аудиторлық қорытындының шығарылу күніне дейінгі жиналған аудиторлық дәлелдерге негізделген. Алайда, одан кейін болатын оқиғалар немесе шарттар Топтың қызметінің үздіксіздік қабілеттілігін тоқтатуына әкеп соқтыруы мүмкін;
- жалпы ұсынылуына, құрылымы мен мазмұнына, ақпараттың ашылуына, және де негізінде жатқан операциялар мен оқиғаларды осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте дұрыс ұсынылғанына баға береміз;
  - шоғырландырылған қаржылық есептілік туралы пікір білдіру үшін ұйымдардың қаржылық ақпаратына немесе Топ ішіндегі қызметке қатысты жеткілікті тиісті аудиторлық дәлелдер аламыз. Біз Топтың аудитін басқаруға, бақылауға және жүргізуге жауап береміз. Біз аудиторлық пікірімізге толық жауап береміз.

Біз корпоративтік басқаруға жауапты адамдармен өзара ақпараттық қатынастар жасаймыз, оларға өзге ақпараттан бөлек, жоспарланған аудиттің көлемі мен мерзімдерін, сондай ақ, аудит нәтижелерінен туындаған маңызды қорытындылар туралы, оның ішінде, аудит барысында айқындалған ішкі бақылаудың маңызды жетіспеушіліктері туралы мәлімет береміз.

Біз сондай-ақ, корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға тәуелсіздікке қатысты барлық тиісті этикалық талаптарды ұстанғанымыз туралы хабарлаймыз, және аудитордың тәуелсіздігіне ықпал етуіне негізі бар деп санауға болатын барлық өзара қарым-қатынастар мен өзге сұрақтар туралы, және қажет болған жағдайда, тиісті сақтық шаралары туралы мәлімдейміз.

Тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебі (жалғасы)

9 - бет

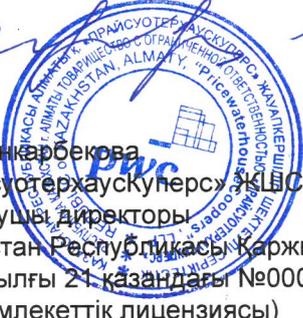
Корпоративтік басқаруға жауапты адамдарға берілген мәліметтердің ішінен, біз ағымдағы кезеңнің шоғырландырылған қаржылық есептілік аудиті үшін маңызды болып саналатындарын анықтаймыз және сондықтан олар аудиттің негізгі мәселелері болып есептеледі. Бұл мәселелерді өз қорытындымызда баяндаймыз, келесі жағдайлардан басқа кездерде: жария етуге заңды түрде немесе нормативтік актпен тыйым салынғанда, немесе сирек жағдайларда біз бұл ақпараттың біздің қорытындымызда хабарлануының қажет емес жағдайларда, өйткені бұндай ақпаратты хабарлаудың теріс салдары оны хабарлаудың қоғамдық маңызы бар пайдасынан асып кетеді.

Аудиттің жауапты жетекшісі және осы тәуелсіз аудитордың аудиторлық есебін шығарған - Дана Инкабекова.

«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС атынан

PricewaterhouseCoopers LLP

Бекітілді және қол қойылды:

Дана Инкабекова
«ПрайсуотерхаусКуперс» ЖШС
Басқарушы директоры
(Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің
1999 жылғы 21 қазандағы №0000005
Бас мемлекеттік лицензиясы)

Аудитор-орындаушы
(2000 жылғы 18 қаңтардағы №0000492)

2022 жылғы 18 наурыз
Алматы, Қазақстан

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
АКТИВТЕР			
Ұзақ мерзімді активтер			
Негізгі құралдар	7	702,709,108	731,640,116
Инвестициялық меншік		110,160	247,283
Материалдық емес активтер	8	4,165,145	3,570,398
Пайдалану құқығы түріндегі актив	9	2,881,775	3,137,624
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардағы инвестициялар	10	73,993,321	60,611,199
Өзге де ұзақ мерзімді активтер	11	77,960,833	13,667,103
Ұзақ мерзімді активтер жиыны		861,820,342	812,873,723
Қысқа мерзімді активтер			
Тауар-материалдық қорлар	12	13,587,164	11,674,146
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және өзге де дебиторлық берешек	13	32,437,068	37,660,312
Өзге де қысқа мерзімді активтер	14	18,452,057	12,308,536
Табыс салығы бойынша алдын ала төлем		1,385,209	1,294,554
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	15	12,138,171	9,893,878
Қысқа мерзімді активтер жиыны		77,999,669	72,831,426
АКТИВТЕР ЖИЫНЫ		939,820,011	885,705,149

2022 жылдғы 18 наурызда басшылықтың атынан қол қойылды.

Рыскулов Айдар Қайратұлы
 Экономика және қаржы жөніндегі
 басқарушы директор

Телекова Сәуле Бекзадақызы
 «Бухгалтерлік және Салық Есебі» – Бас
 бухгалтер

«САМУРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
КАПИТАЛ			
Акционерлік капитал	16	376,045,927	376,045,927
Өзге резервтегі капитал	16	125,128,459	125,168,047
Өтелмеген залал		(78,038)	(11,882,206)
Топ акционерлеріне тиесілі капитал		501,096,348	489,331,768
Бақыламайтын акционерлер үлесі	31	1,544,103	1,243,868
КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		502,640,451	490,575,636
МІНДЕТТЕМЕЛЕР			
Ұзақ мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	17	2,752,778	3,227,678
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		1,595,996	1,508,353
Қарыздар	18	209,848,259	208,645,370
Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер	19	2,407,609	3,952,150
Ұзақ мерзімді жалдау міндеттемелері	9	1,495,895	1,696,109
Мерзімі ұзартылған табыс салығы бойынша міндеттемелер		72,198,561	78,743,252
Ұзақ мерзімді міндеттемелер жиыны		290,299,098	297,772,912
Қысқа мерзімді міндеттемелер			
Күл үйінділерін жоюға арналған резерві	17	73,814	196,296
Қарыздар	18	85,046,407	55,307,806
Қызметкерлерге сыйақылар бойынша міндеттемелер		189,304	177,689
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек	20	50,157,039	35,772,454
Бюджетке төленетін салықтар және өзге де төлемдер бойынша берешек	21	7,850,505	4,557,802
Қысқа мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	9	927,267	1,106,004
Төленетін табыс салығы		2,636,126	238,550
Қысқа мерзімді міндеттемелер жиыны		146,880,462	97,356,601
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖИЫНЫ		437,179,560	395,129,513
МІНДЕТТЕМЕЛЕР ЖӘНЕ КАПИТАЛ ЖИЫНЫ		939,820,011	885,705,149
Бір жай акцияның баланстық құны	36	88,985	86,937

2022 жылдың 18 наурызда басшылықтың атынан қол қойылды.

Рыскулов Айдар Қайратұлы
 Экономика және қаржы жөніндегі
 басқарушы директор

Төлекова Сәуле Бекзадақызы
 «Бухгалтерлік және Салық Есебі» – Бас
 бухгалтер

7-беттен 85-бетке дейін қоса берілген ескертпелер осы шоғырландырылған қаржылық есептіліктің ажырамас бөлігі болып табылады

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған пайда немесе шығын және басқа жиынтық кіріс туралы есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Ескертпе	2021	2020
Түсім	22	332,537,144	283,010,448
Сатудың өзіндік құны	23	(254,847,439)	(225,184,593)
Жалпы пайда		77,689,705	57,825,855
Өткізу шығындары	24	(9,029,370)	(10,201,938)
Жалпы және әкімшілік шығындар	25	(14,792,833)	(15,825,858)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдастырылған компаниялардың нәтижелері бойынша үлес	10	13,454,577	9,473,513
Қаржылық емес активтердің (нетто) (құнсыздану шығындары)/активтердің құнсыздануын қалпына келтіру табыстары	4	(20,760,920)	(131,207)
Қаржылық активтердің (құнсыздану шығындары)/активтердің құнсыздануын қалпына келтіру табыстары		828,769	(1,329,454)
Өзге табыстар	26	4,391,933	3,650,083
Өзге шығындар	26	(535,771)	(1,034,775)
Қаржылық табыстар	27	2,616,175	2,916,161
Қаржылық шығындар	28	(30,138,966)	(31,603,590)
Салық салғанға дейінгі пайда		23,723,299	13,738,790
Табыс салығы бойынша шығындар	29	(8,376,753)	(5,655,365)
Бір жылғы пайда		15,346,546	8,083,425
<i>Өзге де жиынтықты шығындар (залалы) (Қайта жіктеу салдарынан пайдалар немесе шығындар құрамына жатпайтын баптар)</i>			
Еңбек қызметін аяқтау бойынша сыйақылар міндеттемелерін қайта бағалау		(39,588)	(338,765)
Бір жылғы жиынтық пайда		15,306,958	7,744,660
Тиесілі пайда:			
Топ акционерлеріне		15,046,311	8,007,623
Бақыламайтын акционерлерге	31	300,235	75,802
Бір жылғы пайда		15,346,546	8,083,425
Тиесілі барлық жиынтық кіріс:			
Топ Акционерлеріне		15,006,723	7,668,858
Бақыламайтын акционерлерге	31	300,235	75,802
Кезеңдегі жиынтық кіріс		15,306,958	7,744,660
Акцияға бір жылғы табыс (қазақстандық теңгемен)	36	2,686	1,429

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған капиталдағы өзгерістер туралы есеп

Қазақстандық мың теңгемен	Топ акционерлеріне тиесілі						Барлық капитал
	Ескертпе	Акционерлік капитал	Өзге де резервтік капитал	Өтелмеген залал	Барлығы	Бақылмайтын акционерлер үлесі	
2020 ж. 1 қаңтарындағы қалдық		373,314,888	127,357,014	(16,823,598)	483,848,304	1,168,066	485,016,370
Бір жыл ішіндегі пайда		-	-	8,007,623	8,007,623	75,802	8,083,425
Өзге жиынтық залал		-	(338,765)	-	(338,765)	-	(338,765)
Барлық жиынтық табыс/(залал)		-	(338,765)	8,007,623	7,668,858	75,802	7,744,660
Акциялардың эмиссиясы		2,731,039	(1,850,202)	-	880,837	-	880,837
Дивидендтер	16	-	-	(3,066,231)	(3,066,231)	-	(3,066,231)
2020 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық		376,045,927	125,168,047	(11,882,206)	489,331,768	1,243,868	490,575,636
Бір жыл ішіндегі пайда		-	-	15,046,311	15,046,311	300,235	15,346,546
Өзге жиынтық залал		-	(39,588)	-	(39,588)	-	(39,588)
Барлық жиынтық табыс/(залал)		-	(39,588)	15,046,311	15,006,723	300,235	15,306,958
Дивидендтер	16	-	-	(3,242,143)	(3,242,143)	-	(3,242,143)
2021 ж. 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша қалдық		376,045,927	125,128,459	(78,038)	501,096,348	1,544,103	502,640,451

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп

Қазақстандық мың теңгемен	2021 ж.	2020 ж.
Операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражат қозғалысы		
Салық салғанға дейінгі пайда	23,723,299	13,738,790
Мыналарға түзетулер:		
Тозу және амортизация	56,202,182	58,476,965
Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің істен шығуынан болған залалдар	317,376	341,153
Қаржылық емес активтердің құнсыздануынан болған залалдар	20,760,920	131,207
Қаржылық активтердің құнсыздануынан болған залалдар/(қалпына келтіру)	(828,769)	1,329,454
Қосымша қуаттарды іске қосудан түскен табыстардың амортизациясы	(197,331)	(248,828)
Қаржылық шығыстар	30,138,966	31,603,590
Қаржылық табыстар	(2,616,175)	(2,916,161)
Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың табыстарындағы үлес	(13,454,577)	(9,473,513)
Тұтынушылардан негізгі қорларды ақысыз беруден түскен табыс	(660,324)	(852,354)
Басқа есептеулер	646,758	-
Бу газының шығарындыларына артық квоталар алу резерві	2,438,179	-
Өзге түзетулер	(2,930)	10,029
Айналым капиталындағы өзгерістерге дейін операциялық қызметтен түскен ақшалай қаражатының қозғалысы	116,467,574	92,140,332
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешектің және басқа да дебиторлық берешектің және өзге де қысқа мерзімді активтердің азаюы/(көбеюі)	4,546,894	(8,291,861)
Тауар-материалдық қорлардың көбеюі	(208,416)	(557,061)
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешектің және өзге де кредиторлық берешектің және өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелердің (азаюы)/көбеюі	(5,946,327)	1,785,908
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша берешектің азаюы	(88,856)	(440,316)
Төлеуге бөлінген салықтың азаюы	(33,916)	1,692,349
Операциялық қызметтен алынған ақшалай қаражат	114,736,953	86,329,351
Төленген табыс салығы	(12,614,526)	(7,272,982)
Төленген пайыздар	(23,108,855)	(23,668,346)
Алынған дивидендтер	72,455	3,005,818
Операциялық қызметтен алынған таза ақша қаражаты	79,086,027	58,393,841
Инвестициялық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы		
Негізгі құралдарды сатып алу	(92,723,889)	(49,448,146)
Материалдық емес активтерді сатып алу	(881,827)	(123,242)
Борыштық құралдар сатып алу	(9,131,800)	-
Басқа да қаржылық дебиторлық берешекті өтеу	347,607	222,961
Борыштық құралдарды сатудан түсетін түсімдер	2,672,102	384,601
Алынған пайыздық табыс	1,230,331	994,113
Еншілес ұйымдардың шығуынан түскен түсімдер, оған олардың құрамынан шыққан ақша қаражаты кірмейді	1,357,524	2,259,088
Негізгі құралдарды сатудан түскен ақша қаражаты	10,005	16,695
Банктік депозиттерді және банктік депозиттер балансында пайдалануды шектеумен ақшалай қаражатты (азайту)/ұлғайту, нетто	(86,855)	2,249,766
Өзге төлемдер	185,813	147,539
Инвестициялық қызметте пайдаланылған таза ақша қаражаты	(97,020,989)	(43,296,625)

«САМҰРЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған ақша қаражатының қозғалысы туралы есеп

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021ж.	2020 ж.
Қаржылық қызметтен түскен ақша қаражатының қозғалысы		
Қарыздардың түсімі	141,598,976	83,996,315
Қарыздарды өтеу және шығарылған облигациялар бойынша негізгі борышты төлеу	(135,670,371)	(97,142,953)
Облигацияларды шығарудан түсетін түсімдер	18,400,000	-
Қаржылық жалдау бойынша негізгі борышты өтеу	(723,203)	(807,746)
Акционерлерге төленген дивидендтер	(3,242,143)	(3,066,231)
Бақыланбайтын акционерлердің үлесіне төленген дивидендтер	(98,238)	(754,700)
Өзге төлемдер	(2,516)	(30,557)
Қаржылық қызметтен түскен/(қызметте пайдаланылған) таза ақша қаражаты	20,262,505	(17,805,872)
Валюта айырбас бағамының ақша қаражатына және олардың эквиваленттеріне әсері	(83,769)	593,895
ақша қаражатының құнсыздануына қатысты резервтің минусы	519	1,602
Ақшалай қаражатының таза көбеюі/(азаяуы)	2,244,293	(2,113,159)
Жыл басындағы ақшалай қаражат	9,893,878	12,007,037
Жыл соңындағы ақшалай қаражат	12,138,171	9,893,878

1 Самұрық-Энерго тобы және оның қызметі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС-ке) сәйкес «Самұрық-Энерго» АҚ (бұдан әрі – «Компания») мен оның еншілес компаниялары (бұдан әрі – бірлесіп «Топ» деп аталады) үшін 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жылға өзірленді.

Компания 2007 жылы 18 сәуірде құрылып, 2007 жылы 10 мамырда тіркелген. Компания Қазақстан Республикасының заңнамаларына сәйкес акционерлік қоғам нысанында құрылған. Топ Қазақстан Республикасы (бұдан әрі – ҚР) энергетикалық кешенінің кәсіпорындарын шоғырландыру мақсатында құрылды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Компанияның жалғыз акционері «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» АҚ (бұдан әрі – «Самұрық-Қазына») болып табылады. ҚР Үкіметі – Компанияны түпкі бақылаушы тарап.

Негізгі қызмет

Топ қызметінің негізгі түрлері көмір, көмірсутектер, су ресурстары және жаңартылатын энергия көздері (бұдан әрі - ЖЭК) негізінде электр және жылу энергиясы мен ыстық су өндіру, халыққа және өнеркәсіп кәсіпорындарына өткізу, электр энергиясын тасымалдау және желіде электр энергиясын техникалық бөлу, сондай-ақ су электр станцияларының мүлкітік кешендерін жалға беру болып табылады.

Топтың еншілес компаниялары мен оның бірлескен кәсіпорындарының операциялық қызметі «Электр энергетикасы туралы», «Табиғи монополиялар», «Жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдау туралы», және Қазақстан Республикасының Кәсіпкерлік Кодексі заңдарымен реттеледі. Энергетикалық компаниялардың қызмет түрлеріне байланысты тарифтік реттеу ҚР Ұлттық экономика министрлігі Табиғи монополияларды реттеу және бәсекелестікті қорғау комитетінің (бұдан әрі – Комитет) немесе салалық министрлік – ҚР Энергетика министрлігінің (бұдан әрі – ЭМ) құзыретіне жатады.

Энергия өндіруші ұйымдар үшін электр энергиясына тарифтер Энергетика министрінің 2015 жылғы 27 ақпандағы № 160 «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» бұйрығымен және кейінгі өзгерістер мен толықтырулармен бекітілген. Жаңартылатын энергия көздерін пайдалану объектілері өндіретін электр энергиясын жеткізу тарифтері тіркелген және ЖЭК технологиясына байланысты (жел, күн және басқа көздер үшін бөлек) Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2014 жылғы 12 маусымдағы № 645 «Тіркелген тарифтерді бекіту туралы» қаулысымен бекітілген және жыл сайын индекстеуге жатады. Бұл ретте қаржы-есеп айырысу орталығы сатып алушы ретінде әрекет етеді, ал энергия өндіруші ұйым сатушы ретінде әрекет етеді. Энергия беруші компаниялар үшін электр энергиясын беру және бөлу, жылу энергиясын өндіру тарифтерін және энергиямен жабдықтау тарифтерін (бұдан әрі – ЭЖ) Комитет реттейді. Комитет реттеу мен бақылауды Қазақстан Республикасының заңнамалық және нормативтік құқықтық актілеріне қатаң сәйкестікте жүзеге асырады.

Тарифтер бойынша шешімдерге белгілі бір дәрежеде әлеуметтік және саяси мәселелердің де ықпалы тиеді. ҚР Үкіметінің экономикалық, әлеуметтік және өзге салалардағы іс-қимылдары мен шешімдерінің Топтың операциялық қызметіне айтарлықтай ықпалы болуы мүмкін.

Қызмет жүзеге асырылатын мекенжай мен орын

Компанияның бас кеңсесінің мекенжайы мен қызметін жүзеге асыратын орны: Қазақстан Республикасы, Нұр-Сұлтан қ., Қабанбай батыр даңғылы, 15А, Б Блок.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері

Шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындау негізі

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілік бастапқы құн бойынша есепке алу қағидасы негізінде Халықаралық қаржылық есептілік стандарттарына (ХҚЕС) сәйкес дайындалды. Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданылған есеп саясатының қағидаттары төменде берілген. Есеп саясатының бұл қағидаттары, егер өзгеше көрсетілмесе (5-ескертпе), барлық ұсынылған кезеңдердің есептіліктеріне қатысты жүйелі түрде қолданылды.

ХҚЕС бойынша қаржылық есептілікті дайындау кейбір маңызды бухгалтерлік бағаларды қолдануды талап етеді. Бұған қоса, басшылық Топтың есептік саясатын қолданған кезде өз пайымдауларына сүйенулері тиіс. Бағалаудың немесе күрделіктің жоғары деңгейін талап ететін бухгалтерлік есеп саласы, сондай-ақ жорамалдар мен бағалар шоғырландырылған қаржылық есептілік үшін маңызды болып табылатын салалар 4-ескертпеде көрсетілді.

Үздіксіз қызмет қағидасы

Басшылық бұл шоғырландырылған қаржылық есептілікті тұрақты негізде дайындады. Басшылықтың шешімі Топтың қаржылық жағдайына, оның қазіргі ниеттеріне, операциялардың табыстылығына, қаржылық ресурстарға қолжетімділікке және мемлекеттік қолдау көрсетуге негізделген. 2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қысқа мерзімді міндеттемелері қысқа мерзімді активтерден 68,880,793 мың теңгеге асты (2020 жыл: қысқа мерзімді міндеттемелері қысқа мерзімді активтерден 24,525,175 мың теңгеге асты). Қысқа мерзімді міндеттемелердің өсуінің негізгі факторы банктерден қысқа мерзімді қарыздарды тарту болды, бұл Топтың жоғары пайыздық мөлшерлеменен ұзақ мерзімді қарыздар деңгейін төмендету саясатымен байланысты болды. Сонымен қатар, есепті кезеңде Топ өз қаражаты есебінен несиелер бойынша мерзімінен бұрын төлемдер жасады.

Топтың таяу болашақта жұмысын жалғастыру қабілетін бағалау кезінде мынадай факторлар ескерілді:

- Топ Қазақстанның энергия жүйесінің сенімділігін қамтамасыз ету үшін стратегиялық маңызға ие. Басшылықтың және Топ акционерлерінің Топтың қызметін жоюға ниеті де, оған қажеттілік те жоқ.
- Топтың 5,841,514 мың теңге мөлшерінде ағымдағы міндеттері Алматы қаласының әкімшілігі алдындағы қарызы бітімгершілік келісім бойынша ақша қаражатының жұмсалуды талап етпейді.
- Күрделі шығындарға кететін қаражатты шегергенде, 2022 жылы Топ операциялық қызметтен 88 миллиард теңге мөлшерінде ақша ағынын күтеді.

2021 жылдың 31 желтоқсандағы жағдай бойынша екінші деңгейлі банктерде Топтың жаңартылатын кредиттік желі аясында 117 миллиард теңгеден астам игеруге несие алуға мүмкіндігі бар.

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте активтер мен міндеттердің баланстық құнының, кірістер мен шығындардың, сондай-ақ операциялық қызметті жалғастыруға мүмкін емес болған жағдайда қажет болатын қаржылық есеп туралы шоғырландырылған есептілік жіктелуінің түзетулерді жоқ, бұндай түзетулер маңызды болуы мүмкін.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Шоғырландырылған қаржылық есептілік

(i) Еншілес компаниялар

Еншілес компаниялар Топ бақылайтын құрылымданған кәсіпорындарды қоса алғанда, инвестициялық объектілерді білдіреді, өйткені Топ (i) инвестиция объектісінің тапқан табысына айтарлықтай ықпал ететін маңызды қызметті басқару мүмкіндігін беретін өкілеттіктерге ие болады, (ii) инвестиция объектісіне қатысудан түскен өзгермелі табыспен байланысты тәуекелдерге ұшырайды немесе осындай табысты алу құқығына ие болады және (iii) инвестордың табысының шамасына ықпал ету мақсатында инвестициялар объектісіне қатысты өзінің өкілеттіктерін пайдалану мүмкіндігіне ие болады. Топтың басқа кәсіпорынға қатысты өкілеттіктерінің болуын бағалаған кезде нақты әлеуетті дауыс беру құқықтарымен бірге нақты құқықтарының болуын және олардың ықпалын қарастыру керек. Егер ұстаушының инвестиция объектісінің маңызды қызметін басқаруға қатысты шешім қабылдаған кезде осы құқықты іске асыруға практикалық мүмкіндігі болса, құқық нақты болып табылады. Егер топтың инвестиция объектісінде басым дауыс беру құқығы болмаса да, ол инвестиция объектісіне қатысты өкілеттіктерге ие бола алады. Мұндай жағдайларда инвестиция объектісіне қатысты нақты өкілеттіктерінің болуын белгілеу үшін Топ басқа дауыс беру құқығын ұстаушылар пакеттерін ыдырату дәрежесі мен мөлшеріне қатысты өзінің дауыс беру құқықтары пакетінің мөлшерін бағалауы тиіс. Басқа инвесторлардың инвестиция объектісінің қызметіне түбегейлі өзгерістер енгізумен байланысты немесе ерекше жағдайларда қолданылатын қорғану құқықтары Топтың инвестиция объектісін бақылау мүмкіндігіне кедергі келтірмейді.

Еншілес кәсіпорындар шоғырландырылған қаржылық есептілікке Топқа олардың операцияларын бақылау функциясы берілген күннен бастап (сатып алу күні) қосылады және бақылау жасау тоқтатылған күннен бастап шоғырландырылған есептіліктен шығарылады.

Еншілес кәсіпорындар шоғырландырылған қаржылық есептілікке сатып алу әдісі бойынша қосылады. Сатып алынған сәйкестендірілген активтер, сондай-ақ бизнесті біріктіру аясында алынған міндеттемелер мен шартты міндеттемелер бақыланбайтын қатысу үлесінің шамасына қарамастан, сатып алған күнгі әділ құны бойынша бағаланады.

Топ тікелей қатысу үлесін білдіретін және таратылған жағдайда ұстаушыға әрбір операция бойынша жеке немесе а) әділ құны бойынша, немесе б) сатып алынған ұйымның таза активтеріндегі бақыланбайтын қатысу үлесіне барабар таза активтер үлесіне құқық беретін бақыланбайтын қатысу үлесін бағалайды.

Тікелей қатысу үлесі болып табылмайтын бақыланбайтын қатысу үлесі әділ құны бойынша бағаланады.

Гудвил сатып алынған компания үшін төленген сыйақылардың, алған сәтке дейін меншікте болған сатып алынған компаниядағы үлестің әділ құны мен сатып алынған компаниядағы бақыланбайтын қатысу үлесінің жалпы сомасынан сатып алынған компанияның таза активтерін шегеру арқылы бағаланады. Теріс сома («теріс гудвил») басшылық тағы да бір рет барлық сатып алынған активтер мен барлық қабылданған міндеттемелердің, шартты міндеттемелердің сәйкестендірілгенін анықтаған соң және оларды бағалау дұрыстығын талдаған соң пайда мен залал құрамында танылады.

Сатып алынған компания үшін төленген сыйақы шартты сыйақыны төлеумен байланысты активтердің немесе міндеттемелердің әділ құнын қоса алғанда, бірақ мысалы консультациялық, заң, бағалау және басқа ұқсас кәсіби қызметтер үшін төлеу секілді сатып алумен байланысты шығындарды жоққа шығара отырып, берілген активтердің, шығарылған үлестік құралдардың және қабылданған немесе көтерген міндеттемелердің әділ құнымен бағаланады. Мәміле бойынша үлестік құралдарды шығарған кезде келтірілген шығындар капитал сомасынан шегеріледі, борыштық міндеттемелерді шығарған кезде мәміле бойынша келтірілген шығындар олардың баланстық құнынан шегеріледі, ал мәміле бойынша сатып алумен байланысты қалған басқа залалдар шығыстарға жатады.

Топ компаниялары арасындағы барлық операциялар және осы операциялар бойынша іске асырылмаған пайда, сонымен қатар, Топ ішіндегі есептемелер бойынша сальдо алынып тасталады. Құнын өтеу мүмкін болмаған жағдайлардан басқа жағдайларда іске асырылмаған шығындар да алынып тасталады. Компания мен оның барлық еншілес компаниялары Топ саясатына сәйкес бірыңғай есептік саясатты қолданады.

Бақыланбайтын қатысу үлесі Компания қызметінің таза нәтижелері мен ол тікелей немесе жанама түрде иелік етпейтін үлеске сәйкес келетін еншілес компанияның капиталының бір бөлігі болып табылады. Бақыланбайтын қатысу үлесі Топ капиталының жеке компонентін құрайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

(ii) Жалпы бақылаудағы тараптардан еншілес компанияларды сатып алу

Жалпы бақылаудағы тараптардан сатып алынған еншілес компаниялар алдыңғы компанияны есепке алу әдісімен есепке алынады. Осы әдіске сәйкес біріккен компанияның шоғырландырылған қаржылық есептілігінде кәсіпорындарды біріктіру оның ұсынылған есептің едәуір ерте кезеңнің басында шыққаны туралы болжамға сәйкес немесе кеш болса, онда біріктіруші компаниялар алғаш рет жалпы бақылауға алынғанда көрсетіледі. Тараптар арасында берілген жалпы бақылаудағы еншілес компаниялардың активтері мен міндеттемелері алдыңғы компанияның қаржылық есептілігінде көрсетілген баланстық құн бойынша ескеріледі. Алдыңғы компания еншілес компанияның қаржылық есептілігі шоғырландырылған ХҚЕС-ке сәйкес әзірленген есептілікті ұсынудың ең жоғары деңгейі болып саналады. Алдыңғы компанияны бастапқы сатып алған кезде туындаған гудвил сондай-ақ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетіледі. Алдыңғы ұйымның гудвилін қосқанда, таза активтердің баланстық құны мен төленген сыйақының сомасымен арасындағы айырмашылық капиталдың құрамындағы басқа резервтердің өзгеруі ретінде көрсетіледі.

(iii) Бақыланбайтын қатысу үлесін сатып алу және сату

Топ бақыланбайтын қатысу үлесінің иелерімен жасалған келісімдерді есепке алу үшін бақылаудың жоғалмауына әкелетін экономикалық бірлік моделін қолданады. Бақыланбайтын үлесті сатып алу үшін төленген сыйақы мен оның баланстық құнының арасындағы айырмашылық есепте тікелей капитал шоттарындағы капиталмен жүргізілген келісім ретінде көрсетіледі. Топ бақыланбайтын үлесті сату үшін алынған сыйақы мен оның баланстық құнының арасындағы айырмашылықты капиталды өзгерту туралы есепте капиталмен жүргізілген мәміле ретінде таниды.

(iv) Бірлескен қызмет

ХҚЕС-11-ге сәйкес, бірлескен қызметке салынған инвестиция әрбір инвестордың шарттық міндеттемелері мен құқықтарына байланысты жіктеледі. Топ өзінің бірлескен қызметінің сипатын бағалап, оны бірлескен кәсіпорындар санатына жатқызды. Бірлескен кәсіпорындардың қызметі үлестік әдіс бойынша ескеріледі.

Бірлескен кәсіпорындардағы қатысу үлесінің үлестік әдісі бойынша бастапқыда іс жүзіндегі нақты құны бойынша танылады, содан кейін сатып алғаннан және өзгерістерден кейінгі басқа да жиынтық табыстың пайдасы мен зиянындағы Топтардың үлестерін тану арқылы түзетіледі.

Бірлескен кәсіпорындардың залалдарындағы үлес оның осы бірлескен кәсіпорындардағы үлесіне (оның ішінде негізінен Топтың бірлескен кәсіпорындарға салынған таза инвестицияларының бір бөлігі болып табылатын кез келген ұзақ мерзімді қатысу) тең немесе одан артық болған жағдайда, Топ міндеттемелерді мойнына алған немесе осы бірлескен кәсіпорынның атынан төлем жасаған кездерден басқа жағдайларда кейінгі залалдарды мойындауды тоқтатады.

Топ пен оның бірлескен кәсіпорындарының арасындағы мәмілелер бойынша жүзеге аспаған пайда бірлескен кәсіпорындардағы Топтың қатысу үлесінің бөлігінен алынып тасталады. Берілген активтің құнсыздану белгілері болған жағдайдан басқа кезде жүзеге асырылмаған залалдар да алынып тасталады. Бірлескен кәсіпорындардың есептік саясатының Топтың есептік саясатына сәйкестігін қамтамасыз ету үшін түзетілді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

(v) Қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар

Қауымдасқан компаниялар Компания айтарлықтай ықпал ететін (тікелей немесе жанама), бірақ оларды қадағалай алмайтын компаниялар; әдетте осы компаниялардағы дауыс беру акцияларының үлесі 20% бастап 50% дейін құрайды. Қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар үлестік қатысу әдісі бойынша ескеріледі және бастапқыда сатып алу құны бойынша танылады. Қауымдасқан компаниялардан алынған дивидендтер Қауымдасқан компанияларға инвестициялардың баланстық құнын азайтуға жатады. Топтың Қауымдасқан компаниялардың таза активтеріндегі үлесін алғаннан кейін орын алған басқа да өзгерістер былайша танылады: (i) Топтың Қауымдасқан компаниялардың пайдалары мен залалдарындағы үлесі Қауымдасқан компаниялардың нәтижелеріндегі үлес ретінде шоғырландырылған пайда мен залалдар құрамында көрсетіледі, (ii) Топтың басқа жиынтық табысындағы үлесі басқа жиынтық табыстың құрамында танылады және жеке жолда көрсетіледі, (iii) Топтың Қауымдасқан компаниялардың таза активтерінің баланстық құнының үлесіндегі барлық басқа өзгерістер Қауымдасқан компаниялардың нәтижелеріндегі үлестердің құрамындағы пайда немесе залал ретінде танылады.

Бірақ Топтың қауымдасқан компаниялардың залалдарындағы үлесі қандай да болмасын басқа қамтамасыз етілмеген дебиторлық берешекті қоса алғанда, оның осы компанияға салынған инвестицияларына тең немесе одан артық болса, ол міндеттемелерді қабылдаған немесе қауымдасқан компанияның атынан төлемдерді жүзеге асырған жағдайдан басқа кезде Топ кейінгі шығындарын көрсетпейді.

Топ пен оның қауымдасқан компаниялар арасындағы операциялар бойынша іске асырылмаған пайда да Топтың қауымдасқан компаниялардағы үлесінің шегінде алынып тасталады; берілген активтің құнсыздану белгілері болған жағдайдан басқа жағдайларда іске асырылмаған шығындар да алынып тасталады.

(vi) Еншілес компаниялардың, қауымдасқан компаниялардың немесе бірлескен кәсіпорындардың істен шығуы

Топ бақылауды немесе айтарлықтай ықпалын жоғалтқан жағдайда, кәсіпорындағы сақталған үлес бақылауды жоғалтқан күн жағдайында әділ құны бойынша қайта бағаланады, ал баланстық құнындағы өзгерістер кірісте немесе шығыста көрсетіледі. Әділ құн - қауымдасқан компаниялардағы, бірлескен кәсіпорындардағы немесе қаржылық активтегі қалған үлесін одан әрі есепке алу мақсаттары үшін бастапқы баланстық құны. Бұдан басқа бұған дейін осы кәсіпорынға қатысты басқа жиынтық табыс құрамында танылған барлық сомалар Топ тиісті активтердің немесе міндеттемелердің тікелей шығуын жүзеге асырғандай болып ескеріледі. Бұл бұған дейін басқа жиынтық пайда құрамында көрсетілген сомалардың пайдаға немесе залалға ауыстырылатынын білдіруі мүмкін.

Егер қауымдасқан кәсіпорындардағы қатысу үлесі азайса, бірақ солай бола тұрса да айтарлықтай ықпалы сақталса, онда тек бұған дейін басқа жиынтық табыс құрамында көрсетіліп келген пропорционалды сомалар үлесі қажетті жағдайларда пайдаға немесе залалға ауысады.

Шетелдік валютаны қайта есептеу

(i) Функционалдық валюта және шоғырландырылған қаржылық есептілікті ұсыну валютасы

Егер өзгеше көрсетілмесе, онда осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген барлық сандық мәліметтер мың теңгемен көрсетіледі.

Ұйым өзінің қызметін жүзеге асыратын негізгі экономикалық ортадағы валюта функционалдық валюта болып табылады. Еншілес компаниялардың, бірлескен кәсіпорындардың, қауымдасқан компаниялардың және бас компаниялардың функционалдық валютасы теңге болып табылады.

(ii) Шетелдік валютамен жасалған операциялар және қалдықтар

Шетелдік валютамен жасалған операциялар операция жасалған күнгі ресми бағамдар бойынша функционалдық валютаға қайта есептелді.

Осы операциялар бойынша жасалған есептердің нәтижесінде, сонымен қатар, шетелдік валютамен көрсетілген жыл соңындағы айырбас бағамдар бойынша ақша активтері мен міндеттемелерін қайта есептеу нәтижесінде туындаған бағам айырмашылығынан болған пайда немесе залалдар пайдада немесе залалдарда көрсетіледі.

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша шетелдік валютадағы қалдықтарды қайта есептеу үшін айдаланылатын ресми айырбас бағамы 1 АҚШ доллары үшін 431.67 теңгені құрады (2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша: 1 АҚШ доллары үшін 420.91 теңге). Теңгені басқа валюталарға айырбастауға қатысты валюталық шектеу мен бақылау ережелері жұмыс істейді. Қазіргі кезде теңге Қазақстан Республикасынан тыс жерлерде еркін айырбасталатын валюта болып табылмайды.

Қаржылық құралдар

(i) Бағалауға қойылатын негізгі ұстанымдар

Қаржылық құралдар жіктелуіне қарай әділ құн, бастапқы құн немесе амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі. Төменде осы әдістердің сипаттамасы ұсынылған.

Әділ құн – бұл бағалау күнінде нарыққа қатысушылардың арасында активті сатқанда немесе операцияларды ерікті негізде жүргізген кезде міндеттемелерді бергенде алынуы мүмкін баға. Белсенді нарықта белгіленетін баға әділ құнның ең жақсы дәлелі болып табылады. Белсенді нарық – активі немесе міндеттемелері бар операциялар тұрақты түрде баға туралы ақпаратты жеткілікті мөлшерде алуға мүмкіндік беретін әрі барынша жиілікпен жүргізілетін нарық.

Әділ нарықта айналымда жүретін қаржылық құралдардың әділ құны белгіленген бағаны кәсіпорын ұстайтын құралдар санына жеке активке немесе міндеттемеге көбейткенде алынған сома ретінде бағаланады. Нарықтың әдеттегі тәуліктік сауда айналымы кәсіпорында бар активтердің және міндеттемелердің санын қосып алу үшін жеткіліксіз, ал жайғасымдарды сату үшін тапсырыстарды орналастыру жеке операцияда белгіленетін бағаға әсер етуі мүмкін болғанда да жағдай осылай болады.

Нарықтық жағдайларда жасалатын дисконтталған ақша ағындары моделі, сонымен қатар, осы сияқты операциялардың мәліметтеріне негізделген модельдер секілді *бағалау әдістері* немесе инвестиция объектісінің қаржылық мәліметтерін қарастыру келісімдердің бағасы туралы нарықтық ақпарат қолжетімсіз болып табылатын қаржылық құралдардың әділ құнын анықтау үшін пайдаланылады.

Әділ құнды бағалаудың нәтижелері талданады және келесідей тәртіпте әділ құнның иерархиясының деңгейлері бойынша бөлінеді: (i) 1 деңгейге бірдей активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтарда белгіленген бағалар (түзетілмейтін) бойынша бағалар жатады, (ii) 2 деңгейге – пайдаланылатын маңызды бастапқы мәліметтердің барлығы тікелей (мысалы, баға) немесе жанама (мысалы, бағаның негізінде есептелген) түрде активтер немесе міндеттемелер үшін бақылайтын болып табылатын бағалау әдістерінің көмегімен алынғандар, және (iii) 3 деңгейдегі бағалар, тек қана бақылайтын нарықтық мәліметтерге ғана негізделмеген бағалар болып табылады (яғни, бағалау үшін бақыланбайтын бастапқы мәліметтердің айтарлықтай көлемі қажет). Әділ құнның иерархиясының бір деңгейінен екіншісіне ауыстыру есептік кезеңнің соңында орын алған болып саналады (33- ескертпе).

Бастапқы құн төленген ақша қаражаты немесе олардың баламалары, не болмаса сатып алу күні жағдайы бойынша активті алу үшін берілген басқа да орнын толтырудың әділ құны болып табылады, және оған келісім бойынша шығындар кіреді. Өзіндік құн бойынша бағалау тек нарықтық котировкалары жоқ және әділ құны сенімді бағаланбайтын үлестік құралдарға инвестицияларға қатысты, сондай-ақ, ашық нарықта котировкалары жоқ, және осындай үлестік құралдармен өтелуге тиіс осындай үлестік құралдарға байланысты туынды құралдарға қатысты ғана қолданылады.

Мәміле бойынша шығындар қаржылық құралдарды сатып алуға, шығаруға немесе істен шығаруға тікелей қатысты қосымша шығындар болып табылады. Қосымша шығындар – мәмілелер жасалмаған жағдайда жұмсалмауы мүмкін шығындар. Мәміле бойынша шығындар агенттерге (сауда агенттері болып жұмыс істейтін қызметкерлерді қоса алғанда) консультанттарға, делдалдарға, дилерлерге төленген сыйақыларды, комиссиялық шығындарды, реттеуші органдар мен қор биржаларына төленетін алымдарды, сондай-ақ меншікті берген кезде алынатын салықтар мен алымдарды қамтиды.

Мәміле бойынша шығындарға сыйлықақылар немесе қарыздық міндеттемелер бойынша берілетін дисконттер, қаржыландыруға, ішкі әкімшілік шығыстарға және сақтауға жұмсалатын шығыстар жатпайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Амортизацияланған құн қаржылық құрал бастапқы тану кезінде бағаланған, есептелген пайыздар шамасына азайтылған немесе ұлғайтылған қарыздың негізгі сомасын өтеуге төленген төлемдер шегерілген шама болып табылады, ал қаржылық активтер үшін – құнсыздану шығындарының сомалары шегеріледі. Өсірілген пайыздарға келісім, сонымен қатар, пайыздың тиімді мөлшерлемесін пайдалана отырып өтелген сомадан кез-келген сыйақылардың немесе дисконттың бойынша бастапқы тану кезінде кейінге қалдырылған амортизациялар жатады. Өсірілген пайыздық кірістер мен өсірілген пайыздық шығындар, соның ішінде өсірілген купондық кіріс пен амортизацияланған дисконт немесе сыйақы (соның ішінде ұсынған кезде кейінге қалдырылған комиссияны, ондай бар болса) жеке көрсетілмейді, қаржылық жағдай туралы тиісті есеп баптарының баланстық құнына енізіледі.

Тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісі – бұл құралдың баланстық құнына тұрақты пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету (тиімді пайыздық мөлшерлемені) мақсатында тиісті кезең ішінде пайыздық кірістерді немесе пайыздық шығыстарды тану әдісі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме – бұл қаржылық құрал әрекет ететін күтілетін мерзімге, тиісті жағдайларда одан қысқа мерзімге қаржылық құралдың таза баланстық құнына дейін есептік болашақ ақшалай төлемдерді немесе түсімдердің (несиелер бойынша болашақ шығындарды қоспағанда) дисконттаудың нақты мөлшерлемесі. Тиімді пайыздық мөлшерлеме осы құрал үшін көрсетілген ауыспалы мөлшерлеме бойынша несиелік спредті көрсетін сыйақы немесе дисконттан басқа немесе нарықтық мағынасына қарамастан белгіленбейтін басқа да өзгермелі факторлар бойынша пайыз өзгеретін келесі күнге дейін мөлшерлемесі ауыспалы құралдар бойынша ақша ағындарын дисконттау үшін пайдаланылады. Мұндай сыйақылар немесе дисконттар құрал айналымда болған күтілетін мерзім ішінде тұтастай амортизацияланады. Дисконтталған құнын есептеуге барлық комиссиялық, төленген немесе келісімшарттың тараптармен алынған тиімді пайыздық мөлшерлеменің ажырамас бөлігін құрайтындар жатады.

Кредиттік-құнсызданған (РОСІ) қаржылық активтер сатып алған немесе құрған активтер үшін бастапқы таныған кезде тиімді пайыздық мөлшерлеме кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетіледі, яғни келісімшартты ақша ағыны негізінде емес, бастапқы тану кезіндегі күтілетін ақша ағындары негізінде есептеледі.

(ii) Қаржылық активтер

Бағалау санаттары

Қаржылық активтер мына санаттар бойынша жіктеледі: i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, ii) өзге жиынтық табыс арқылы әділ құн бойынша бағаланатындар, iii) амортизациялық құн бойынша бағаланатындар. Қарыздық қаржы активтерін жіктеу мен кейіннен бағалау мыналарға байланысты: (i) Топтың тиісті активтер портфелін басқаруға арналған бизнес-модельдеріне және (ii) актив бойынша ақша ағындарының сипаттамасына.

Бизнес-модель

Бизнес-модель ақша ағындарын алу мақсатында Топтың активтерді басқару үшін пайдаланатын тәсілін көрсетеді: Топтың мақсаты (i) активтерден шартта көзделген ақша ағынын алуды ғана («шартта көзделген ақша ағындарын алу үшін активтерді ұстап тұру»), немесе (ii) шартта көзделген ақша ағынын да алу, активтерді сату нәтижесінде туындайтын ақша ағындарын да алу («шартта көзделген ақша ағынын алу үшін активтерді ұстап тұру») болып табыла ма немесе (i) тармақты да, (ii) тармақты да қолдануға келмейтін болса, қаржылық активтер «басқа» бизнес-модель санатына жатады және пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланады. Бизнес-модель активтер тобы үшін Топ бағалау жүргізген күні қолда болатын портфель үшін белгіленген мақсатқа қол жеткізу үшін жүзеге асыруға ниетті қызметтің барлық тиісті дәлелдемелері негізінде (портфель деңгейінде) анықталады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Ақша ағындарының сипаттамасы

Егер бизнес-модель шартта көзделген ақша ағынын алу немесе шартта көзделген ақша ағыны мен сатуларды алу үшін активтерді ұстауды көздейтін болса, Топақша ағындары тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдерді білдіретін/білдірмейтінін бағалайды («қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне қатысты төлемдерге арналған тест» немесе «SPPI-тест»). Бұл бағалауды жүргізген кезде Топ шартта көзделген ақша ағындарының базалық кредиттік шарт талаптарына сәйкестігін қарастырады, яғни пайыздар тек кредиттік тәуекелге, ақшаның уақытша құнына, базалық негізгі шарттың басқа да тәуекелдеріне және пайданың шегіне қатысты өтеуді білдіреді. Егер шарттың талаптары базалық кредиттік шарттың талаптарына сәйкес келмейтін тәуекел мен құбылмалылыққа бейімділігін қарастыратын болса, тиісті қаржылық актив пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша жіктеліп, бағаланады. Тек қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне қатысты төлемдер бойынша тест активті бастапқы тану кезінде жүргізіледі, ал кейінгі қайта бағалау жүргізілмейді.

Қаржылық активтерді қайта жіктеу

Қаржылық құралдар осы портфельді басқарудың бизнес-моделі тұтастай өзгерген кезде ғана қайта жіктеледі.

Қайта жіктеу бизнес-модель өзгергеннен кейін бірінші есепті кезеңнің басынан бастап перспективті түрде жүргізіледі. Топ ағымдағы және салыстырмалы кезең ішінде өзінің бизнес-моделін өзгерткен жоқ және қайта жіктеуді жасамады.

Қаржылық активтердің құнсыздануы: күтілетін кредиттік залалдарға байланысты бағалау резерві

Болжалдардың негізінде Топ амортизацияланған құн бойынша бағаланатын қарыздық құралдармен байланысты күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды. Топ күтілетін кредиттік залалдарды бағалайды және әрбір есепті күнге кредиттік залалдарға байланысты бағалау резервін таниды. Күтілетін кредиттік залалдарды бағалау мыналарды: (i) мүмкін болатын нәтижелерді бағалау арқылы ықтималдылықты ескере отырып анықталған алдын ала кесіп-пішілмеген және ойластырылған соманы, (ii) ақшаның уақытша құнын және (iii) есепті кезеңде шамадан тыс шығын және күш жұмсамай қолжетімді болатын өткен оқиғалар, ағымдағы жағдайлар және болжанатын болашақтағы экономикалық жағдайлар туралы барлық негізді және расталатын ақпаратты білдіреді.

Амортизациялық құны бойынша бағаланатын борыштық құралдар күтілетін кредиттік шығындарға байланысты бағалау резервін шегергендегі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте беріледі.

Топ бастапқы таныған сәттен бастап кредиттік сапаның өзгерістері негізінде құнсыздануды есепке алудың «үш кезеңдік» моделін қолданады. Бастапқы тану кезінде құнсызданған болып табылмайтын қаржылық құрал 1-кезеңге жататын құрал ретінде жіктеледі. 1-кезеңнің қаржылық активтері үшін күтілетін кредиттік шығындар келесі 12 ай ішінде болуы мүмкін дефолттар нәтижесінде туындайтын немесе шартқа сәйкес, егер ол 12 ай өткенше («12-айлық күтілетін кредиттік залалдар») болатын өтеу күніне дейінгі бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдардың тең бөлігіне тең сомаға бағаланады. Егер Топ бастапқы тану сәтінен бастап кредиттік тәуекелдің айтарлықтай ұлғаюын сәйкестендірсе, онда актив 2-кезеңге ауыстырылады, ал осы актив бойынша күтілетін кредиттік шығындар осы бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар негізінде, яғни шартқа сәйкес өтеу күніне дейін, бірақ егер ол көзделмеген болса, күтілетін алдын ала төлемді ескере отырып бағаланады («бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік залалдар»). Егер Топ қаржылық актив құнсызданған болып табылады деп анықтаса, онда актив 3-кезеңге ауыстырылады және ол бойынша күтілетін кредиттік шығындар бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар ретінде бағаланады. Сатып алынған немесе құрылған кредиттік-құнсызданған қаржылық активтер үшін күтілетін қаржылық шығындар қашан да бүкіл мерзім ішінде күтілетін кредиттік шығындар ретінде бағаланады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қаржылық активтерді есептен шығару

Қаржылық активтер Топ оларды өндіріп алу бойынша өзінің барлық дерлік мүмкіндіктерін жойған және мұндай активтерді өтеуге қатысты үміттің негізсіздігі туралы қорытындыға келген кезде тұтастай немесе ішінара есептен шығарылады. Есептен шығару тануды тоқтатуды білдіреді.

Қаржылық құралдарды тануды тоқтату

Топ қаржылық активтерді тануды мынадай жағдайларда: (а) егер осы активтер өтелген болса немесе осы активтерге байланысты ақша ағындарына құқықтың күші біткен болса, немесе (б) Топ қаржылық активтерден түсетін ақша ағындарына қатысты құқықты берсе немесе оны беру туралы келісім жасаса, және мұндай жағдайда (і) сондай-ақ осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды берген болса, немесе (ii) осы активтерді иеленуге қатысты іс жүзінде барлық тәуекелдерді және барлық сыйақыларды бермеген әрі сақтамаған, бірақ осы активтерге қатысты бақылау құқығын жойған болса тоқтатады. Контрагенттің активті байланыссыз үшінші тарапқа сатуға шектеу қоймай толық сатуға іс жүзінде мүмкіндігі болмаған жағдайда бақылау сақталады.

Қаржылық активтерді түрлендіру

Кейде Топ қаржылық активтер бойынша шарт талаптарын қайта қарайды немесе өзгеше жолмен түрлендіреді. Топ шартта көзделген ақша ағындарын өзгерту маңызды болып табылатын/табылмайтынын бағалайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Егер бастапқы актив бойынша ақша ағындарына қатысты құқық аяқталатындай болып, өзгертілген талаптар айтарлықтай ерекшеленетін болса, Топ бастапқы қаржылық активті тануды тоқтатады және жаңа активті әділ құны бойынша таниды. Талаптарды қайта қарау күні кейінгі құнсыздануды есептеу мақсаттары үшін, оның ішінде кредиттік тәуекелдің айтарлықтай көбею фактісін анықтау үшін бастапқы тану күні болып саналады. Топ сонымен қатар жаңа кредиттің немесе қарыздық құралдың төлемдерді қарыз бен пайыздың негізгі сомасының есебіне ғана төлеу критерийіне сәйкестігін бағалайды. Тану тоқтатылған бастапқы активтің баланстық құны мен елеулі түрде өзгертілген жаңа әділ құнның арасындағы кез келген алшақтықтар меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға қатысты болмаған жағдайда пайданың немесе залалдың құрамынан көрінеді.

Талаптарды қайта қарау контрагенттің қаржылық қиындықтарына және оның бастапқы келісілген төлемдерді орындауға қабілетсіздігіне байланысты болған жағдайда Топ бастапқы және түзетілген күтілетін ақша ағындарын активтермен шарт талаптарының өзгеруі нәтижесіндегі активтер бойынша тәуекелдер мен пайданың айтарлықтай айырмашылығына қатысты салыстырады. Егер тәуекелдер мен пайда өзгермейтін болса, онда өзгертілген активтің бастапқы активтен айтарлықтай айырмашылығы болмайды әрі оны өзгерту тануды тоқтатуға әкеп соқпайды.

Топ бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлеме жөніндегі шартқа (немесе сатып алынған не құрылған кредиттік құнсызданған қаржылық активтер үшін кредиттік тәуекелді ескере отырып түзетілген тиімді пайыздық мөлшерлеме бойынша) өзгертілген ақша ағындарын дисконттау арқылы жалпы баланстық құнды қайта есептейді және пайданың немесе залалдың құрамындағы өзгерістен болған пайданы немесе залалды таниды.

(iii) Қаржылық міндеттемелер

Бағалау санаттары

Қаржылық міндеттемелер (i) пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын қаржылық міндеттемелерден; (ii) кредиттер беру бойынша қаржылық кепілдіктер мен міндеттемелер шарттардан басқа амортизациялық құн бойынша бағаланатын салдарлар ретінде жіктеледі: бұл жіктелім сауда-саттыққа арналған туынды қаржылық құралдарға, қаржылық міндеттемелерге (мысалы, бағалы қағаздар бойынша қысқа ұстанымдар), бизнесті біріктірген кезде сатып алушы танитын шартты өтеуге және басқа бастапқы тану кезінде анықталған қаржылық міндеттемелерге қолданылады.

Қаржылық міндеттемелерді тануды тоқтату

Қаржылық міндеттемелерді тану оларды өтеген жағдайда тоқтатылады (яғни шартта көрсетілген міндеттеме орындалған немесе тоқтатылған кезде, немесе оның орындалу мерзімі біткен кезде).

Топ пен оның бастапқы кредиторларының арасында айтарлықтай өзгеше талаптары бар борыштық құралдармен алмасу, сондай-ақ қолда бар қаржылық міндеттемелер талаптарының маңызды түрленуі бастапқы қаржылық міндеттемелерді өтеу және жаңа қаржылық міндеттемелерді тану ретінде ескеріледі. Егер ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнының жаңа талаптарға сәйкес, бастапқы тиімді пайыздық мөлшерлемені пайдаланып алынған сыйақыларды шегергендегі дисконтталған барлық төленген сыйақыларды қоса алғанда, бастапқы қаржылық міндеттемелер бойынша қалған ақша ағындарының дисконтталған келтірінді құнынан кем дегенде 10% айырмашылығы болса, талаптардың елеулі айырмашылықтары бар болып саналады. Бұған қоса, басқа да сапалық факторлар ескеріледі. Егер қарыздық құралдармен алмасу немесе талаптарды өзгерту өтеу болып есептелсе, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар өтеуден түскен пайданың не одан болған залалдың құрамында танылады. Егер алмасу немесе өзгеріс өтеу болып саналмаса, онда барлық шығындар немесе төленген сыйақылар міндеттемелердің баланстық құнын түзету ретінде көрсетіледі және өзгертілген міндеттемелер қолданылатын қалған мерзім ішінде амортизацияланады.

Міндеттемелердің өтеуге әкеп соқпайтын түрленуі кумулятивтік амортизацияны кейінгі күнмен есептеу әдісі бойынша бағалау мәнінің өзгеруі ретінде ескеріледі, мұнда пайда немесе залал баланстық құндағы айырмашылықтың экономикалық мазмұны меншік иелерімен жүргізілетін капиталы бар операцияларға жатпайтын болса, пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын санатқа жатқызылған қаржылық міндеттемелер

Топ кейбір міндеттемелерді бастапқы таныған кезде пайда немесе залал арқылы әділ құны бойынша бағаланатын міндеттемелер ретінде айқындауы мүмкін. Мұндай міндеттемелер бойынша пайда мен залалдар осы міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруімен байланысты әділ құнның өзгеру сомасынан (нәтижесінде нарықтық тәуекел пайда болатын нарықтық жағдайлардың өзгерістеріне жатпайтын сома ретінде айқындалады) басқа жиынтық кірісте көрсетілген және кейіннен пайда немесе залалға қайта жіктелмейтін пайданың немесе залалдың құрамында ұсынылады. Бұл жағдай, мұндай ұсыныс есептеуде сәйкессіздік тудырмаған немесе қиындатпаған кезде мүмкін. Бұл жағдайда міндеттеме бойынша кредиттік тәуекелдің өзгеруіне қатысты пайда мен залалдар сондай-ақ пайда немесе залал құрамында көрсетіледі.

(iv) Өзара есепке алу

Қаржылық активтер мен міндеттемелер өзара есепке алынады және қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте таза шама тек мына жағдайларда: көрсетілген сомаларды өзара есепке алуға, сонымен қатар, өзара есепке алуға ниеті болса немесе оны жүргізуге, не болмаса бір мезгілде активтерді сатуға және міндеттемелерді реттеуге заңды белгіленген құқығы болса ғана көрсетіледі. Қарастырылып отырған өзара есепке алу құқығы (а) болашақта болуы мүмкін жағдайларға байланысты болмауы тиіс, (б) мынадай жағдайларда жүзеге асыруға заңды мүмкіндігі болуы тиіс: (i) әдеттегі қаржы-экономикалық қызметті жүзеге асыру барысында; (ii) төлемдер бойынша міндеттемелер орындалмаған жағдайға; (iii) дерменсіздік немесе банкротқа ұшыраған жағдайға байланысты болмауы тиіс.

Туынды қаржы құралдары

Туынды қаржы құралдары, оның ішінде валюталық шарттар, пайыздық фьючерстер, болашақ пайыздық мөлшерлемелер туралы келісімдер, валюталық және пайыздық своптар, сондай-ақ валюта мен пайыздық мөлшерлемелер опциондары әділ құны бойынша көрсетіледі.

Барлық туынды құралдар осы құралдардың әділ құны оң болған жағдайда активтер ретінде, ал егер олардың әділ құны теріс болса - міндеттемелер ретінде есепке алынады. Туынды құралдардың әділ құнындағы өзгерістер жыл ішіндегі пайдаға немесе залалға қосылады (туынды қаржы құралдарынан болған залалды шегергенде). Топ хеджирлеуді есепке алуды қолданбайды.

Қаржылық міндеттемелерге және басқа қаржылық емес келісімшарттарға енгізілген кейбір туынды құралдар, егер олардың тәуекелдері мен экономикалық сипаттамалары негізгі шарттың тәуекелдерімен және экономикалық сипаттамаларымен тығыз байланысты болмаса, негізгі шарттан ерекшеленеді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдар

(i) Тану және кейінгі бағалау

Негізгі құралдар қажет болған жағдайда, бастапқы құнынан құнсыздану резервісі және жиналған тозуы алыныпкөрсетіледі. Бастапқы құн активті орынға жеткізумен және нысаналы мақсат үшін оны жұмыс жағдайына келтірумен тікелей байланысты сауда жеңілдіктері мен қайтарып алудан, сондай-ақ кез келген шығындар шегерілген сатып алу құнынан, оның ішінде импорт баждары мен сатып алу бойынша қайтарылмайтын салықтардан тұрады. Шаруашылық тәсілмен әзірленген немесе тұрғызылған негізгі құралдар объектілерінің бастапқы құнына орындалған өндірістік жұмыстарға жұмсалған материалдардың құны мен өндірістік үстеме шығындардың бір бөлігі жатады.

Кейінгі шығындар осы активтің баланстық құнына енгізіледі немесе Топтың осы активті пайдаланған кезде экономикалық пайда табу мүмкіндігі болған жағдайда және оның құны дұрыс бағаланғанда ғана жеке актив ретінде көрсетіледі. Ауыстырылған бөліктің баланстық құны шығынға жазылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындар туындауына қарай есептік кезең ішіндегі пайдаға немесе зиянға жатқызылады.

Негізгі құралдардың істен шығуынан болған пайда немесе залал алынған өтем мен олардың баланстық құнының айырмасындағы сомада басқа да операциялық пайда мен зиянның құрамында жыл ішіндегі пайда мен залалда көрсетіледі.

(ii) Тозу

Жерге қатысты тозу есептелмейді. Негізгі құралдардың өзге объектілерінің тозуы олардың бастапқы құнын біркелкі шығынға жазу әдісі бойынша тиімді пайдалану мерзімі ішінде объектілерді жою құнына дейін есептеледі, атап айтқанда:

	<u>Тиімді пайдалану мерзімі (жылдар саны)</u>
Ғимараттар мен құрылыстар	8 - 100
Машиналар, құрал-жабдықтар және көлік құралдары	2 - 50
Басқалар	3 - 20

Активтің тарату құны Топ осы сәтте активтің мерзімі мен техникалық жағдайы оны тиімді пайдалану мерзімінің соңында күтілетін нәтижеге сәйкес келеді деген пайымдауға сүйене отырып, сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі сатудан алынуы мүмкін соманы бағалау болып табылады. Топ объектінің физикалық қызмет ету мерзімі аяқталғанша, оны пайдаланамыз деп шешсе, активті тарату құны нөлге тең болады. Активтердің тарату құны мен оларды тиімді пайдалану мерзімдері қайта қаралады және, қажет болса, әрбір есептік кезеңнің соңында түзетіледі.

(iii) Құнсыздану

Әрбір есептік кезеңнің соңында басшылық негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін анықтайды. Егер ең болмағанда осындай бір белгі анықталса, басшылық екі шаманың ең үлкені ретінде анықталатын өтелетін соманы бағалайды: активті сату үшін жұмсалған шығындарды шегергендегі әділ құн және оны пайдалану құндылықтары. Активтің баланстық құны өтелетін құнға дейін азаяды; құнсызданудан болған шығын жылдық пайда мен шығында көрсетіледі. Егер активті пайдалану құндылығын анықтауға негізделген есептік бағалауларды немесе сатуға жұмсалған шығындарды шегергенде оның әділ құны өзгерсе, өткен есептік кезеңде танылған активтің құнсыздануынан болған шығын қалпына келтіріледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Материалдық емес активтер

Топтың барлық материалдық емес активтерін тиімді пайдаланудың белгілі бір мерзімі бар және оған негізінен капиталдандырылған жасақтамалар мен лицензиялар жатады. Сатып алынған бағдарламалық жасақтама оны сатып алуға және пайдалануға беруге жұмсалған шығындар сомасында капиталдандырылады.

Барлық материалдық емес активтер басшылық 2 – 25 жылға дейін деп бағалайтын тиімді пайдалану мерзімі ішінде тік сызықты әдіспен амортизацияланады.

Құнсызданған жағдайда материалдық емес активтердің баланстық құны шамалардың неғұрлым үлкеніне дейін шығынға жазылады: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі оларды пайдалану мен әділ құн құндылықтары.

Егер Топ бизнес болып табылмайтын активтер тобын сатып алған жағдайда, Топ олардың топтың құнын сатып алған күнге сәйкес әділ құн негізінде жеке сәйкестендірілетін активтер арасында бөледі.

Тиімді пайдаланудың белгісіз мерзімі бар материалдық емес активтер немесе пайдалануға дайын емес материалдық емес активтер амортизацияға жатпайды және оларға қатысты жыл сайын құнсыздануға тестілеу жүргізіледі. Амортизацияға жататын негізгі құралдар мен материалдық емес активтер олардың баланстық құны өтелмейтіндігін куәландыратын қандай да бір оқиғалар орын алған немесе мән-жайлар өзгерген жағдайларда құнсыздану мәніне тестіленеді. Құнсызданудан болған шығын активтің баланстық құнының оның өтелетін құнынан асып кету мөлшерінде танылады. Өтелетін құн осы сомалардың қайсысы жоғары болуына байланысты істен шығуға немесе оны пайдалану құндылығына жұмсалған шығындарды шегергендегі активтің әділ құнын білдіреді. Құнсыздану шамасын айқындау үшін активтер ақша қаражатының ағынын генерациялайтын, басқа активтерден немесе активтер топтарынан ақша қаражатының ағынан едәуір дәрежеде тәуелсіз активтердің ең аз сәйкестендірілетін топтарға (ақша ағындарын генерациялайтын бірліктер) біріктіріледі. Өткен кезеңдерде көрсетілген қаржылық емес активтердің құнсыздануы (гудвилден басқа) әрбір есепті күнге қалпына келтіру мүмкіндігі тұрғысынан талданады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Инвестициялық меншік

Инвестициялық меншікке жалға төленетін төлемдерді алу немесе капитал құнын ұлғайту, немесе оның біріншісіне де, екіншісіне де арналған, бірақ Топтың өзі қолданбайтын, оның иелігіндегі мүлік жатады. Инвестициялық жылжымайтын мүлік құрамына инвестициялық жылжымайтын мүлік ретінде болашақта пайдалануға арналған аяқталмаған құрылыс объектілері кіреді.

Қажет болған жағдайда, инвестициялық меншік шоғырландырылған қаржылық есептілікте жинақталған тозу және құнсыздану резервін шегергендегі бастапқы құны бойынша көрсетіледі.

Инвестициялық меншіктің құнсыздануы мүмкін екенін көрсететін белгілер болған жағдайда, Топ өтелетін құнның көлемін екі шаманың үлкенімен бағалайды: сатуға жұмсалған шығындарды шегергендегі оны пайдалану құндылықтары немесе әділ құны. Инвестициялық меншіктің баланстық құнының шамасы жылдық пайда немесе шығын арқылы өтелетін құнға дейін төмендейді. Егер кейіннен оның өтелу құнын анықтау үшін пайдаланылған бағалар өзгерсе, өткен есептік кезеңдерде танылған активтің құнсыздануынан болған шығын қалпына келтіріледі. Кейінгі шығындар Топтың болашақта осы инвестициялық меншікпен байланысты экономикалық пайда табуы мүмкін болғанда және олардың құнын жеткілікті дәлдікпен анықтау мүмкін болған жағдайда капиталдандырылады. Жөндеуге және техникалық қызмет көрсетуге жұмсалатын барлық басқа шығындарға олардың туындауына байланысты шығындар жатады.

Меншік иесі инвестициялық меншікке жататын активтерді иеленген жағдайда олар негізгі құралдар санатына ауыстырылады, ал олардың баланстық құны басқа санатқа ауыстырған күні осы сәттен бастап келесі амортизациялауға жататын осы активтердің шартты есептелген құнымен саналады. Инвестициялық меншіктің тозуы оларды тиімді пайдалану мерзімі ішінде бастапқы құнын оның тарату құнына дейін біркелкі шығынға жазу әдісі бойынша есептеледі, атап айтқанда:

	<u>Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)</u>
Бөгет және басқа гидро құрылыстар	100
Басқалар	5 - 20

Алынған жалдаудан түскен табыс түсім құрамында жыл ішіндегі пайдада немесе шығында есептеледі.

Пайдалану құқығы түріндегі актив

Топ әр түрлі кеңсе заттарын, жабдықтар мен көліктерді жалға алады. Келісімшарттар жалға берілетін компоненттерді де, жалға берілмеген компоненттерді де қамтуы мүмкін. Топ жалдау компоненттері мен жалдауға жатпайтын компоненттердің арасында келісімшарттық сыйақыны олардың жеке мәміленің салыстырмалы бағасы негізінде бөледі. Алайда, Топ жалға алушы болып табылатын жылжымайтын мүлікті жалдау кезінде жалдау компоненттері мен жалгерлік емес компоненттерді ажыратпастан, оларды жалдаудың бір бөлігі ретінде көрсетуді ұйғарды.

Жалдау нәтижесінде пайда болатын активтер бастапқыда олардың ағымдағы құны бойынша бағаланады.

Пайдалану құқығы түріндегі активтер тарихи құны бойынша бағаланады, оның ішінде:

- жалдау міндеттемесінің бастапқы бағалау мөлшері;
- жалгерлік жалдау төлемдерін шегергенде, жалдаудың басталу күніне немесе одан бұрын жалдау төлемдері;
- жалдау шарттарының талаптарына сәйкес талап етілетін жағдайға дейін активті қалпына келтіру шығындары;
- кез келген бастапқы тікелей шығындар.

Пайдалану құқығы түріндегі активтер, әдетте, активтің пайдалы қызмет мерзімі немесе жалдау мерзімі ішінде, қайсысы ертерек басталса да, тікелей әдіспен амортизацияланады. Егер Топ сатып алу опционын жүзеге асыруда сенімді сенімділік деңгейіне ие болса, Топ негізгі құралдың пайдалы қызмет ету мерзімі ішінде пайдалану құқығын тоқтатады.

Топ активтердің амортизациясын пайдалы қызмет мерзімінің ішінде сызықтық әдісті пайдалану құқығы түрінде есептейді, атап айтқанда:

	<u>Пайдалы пайдалану мерзімі (жылдар саны)</u>
Жер	34 – 63
Ғимараттар мен құрылыстар	5 – 50

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Тауар-материалдық қорлар

Тауар-материалдық қорлар екі шаманың ең азымен есептеледі: өзіндік құны мен таза сату бағасы. Қорлардың өзіндік құны ФИФО әдісі арқылы анықталады. Дайын өнімнің және аяқталмаған өндірістің өзіндік құнына шикізат пен материалдардың құны, өндірістік жұмысшылардың еңбегіне ақы төлеуге жұмсалатын шығындар және басқа да тікелей шығындар, сонымен қатар, өндірістік жөнелтпе құжаттардың тиісті үлесі жатады, және несиелік қаражат бойынша шығындар жатпайды.

Таза сату құны – бұл өндірісті аяқтауға жұмсалатын шығындар мен сату бойынша шығындарды шегергендегі әдеттегі қызмет барысында ықтимал сатудың есептік бағасы.

Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз

Салықтар мен жеткізушілерге төленетін аванстар бойынша алдын ала төлемдерден басқа негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық қарыз, бастапқыда әділ құн бойынша танылады және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып есептеледі.

Жеткізушілерге төленетін аванстар құнсыздану резерві шегерілген соң есептілікте бастапқы құны бойынша көрсетіледі. Аванстар оларға жатқызылатын тауарларды немесе қызметтерді алудың күтілетін мерзімі бір жылдан артық болса немесе аванстар бастапқы тану кезінде есептілікте ұзақ мерзімді болып есепке алынатын активтерге жатқызылатын болса, онда олар ұзақ мерзімді болып жіктеледі. Активтерді сатып алу үшін берілетін аванстар сомасы Топ осы активтерді бақылауға алған кезде және олармен байланысты болашақ экономикалық пайданы Топтың алуға мүмкіндігі болған жағдайда олардың баланстық құнына енгізіледі. Өзге аванстар оларға жататын тауарларды немесе қызметтерді алған кезде шығынға жазылады. Егер аванстарға жататын активтердің, тауарлардың немесе қызметтердің алынбауына қатысты бір белгілер болса, аванстардың баланстық құны азайтылуы тиіс және құнсызданудан болған тиісті шығын жылдық пайда пен зиян арқылы көрсетіледі.

Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері

Ақшалай қаражатқа және оның эквиваленттеріне кассадағы ақшалай қаражат пен ағымдағы банктік шоттардағы қаржылар жатады. Ақша қаражаты және ақша қаражатының баламалары амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі, өйткені (i) шартта көрсетілген ақша ағындарын алу үшін ұсталатын болғандықтан және (ii) бұл ақша ағындары қарыз бен пайыздың негізгі сомасы есебіне төленетін төлемді ғана білдіретіндіктен, олар пайда немесе залал арқылы әділ құн бойынша бағаланатын санатқа жатқызылмаған.

Пайдаланылуы шектелген ақша қаражатының қалдығы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепті жасау үшін ақша қаражатының және оның баламаларының құрамынан шығарылады.

Айырбас операцияларға есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі ай бойы шектеулер белгіленген ақша қаражатының қалғаны немесе міндеттемелерді өтеу үшін пайдалануға өзге ұзақ мерзімді активтер құрамына жатқызылады; үш айдан артық, бірақ есептік кезеңнен кейін он екі айдан кем уақытқа шектеулер қойылған ақша қаражаты басқа қысқа мерзімді активтер құрамына енгізіледі.

Сатуға арналған ретінде жіктелетін ұзақ мерзімді активтер (немесе істен шығу топтары)

Егер олардың баланстық құны есептік кезеңнен кейін 12 айдың ішінде негізінен сату арқылы орны толтырылса, сатуға арналған ретінде жіктелген ұзақ мерзімді активтер мен істен шығу топтары (оған ұзақ мерзімді және қысқа мерзімді активтер кіруі мүмкін) қаржылық жағдай туралы есепте «сатуға арналған істен шығу топтарының ұзақ мерзімді активтері» ретінде көрсетіледі. Активтердің жіктелуі төменде аталған барлық шарттар болған жағдайда өзгертілуі тиіс: (а) активтер олардың ағымдағы жағдайында дереу сатуға дайын; (б) топ басшылығы сатып алушыны іздеу бойынша қолданыстағы бағдарламаны бекітті және оны жүзеге асыруға кірісті; (в) олардың ағымдағы әділ құнына негізделген болып табылатын баға бойынша активтерді сату үшін белсенді маркетинг жүргізіледі; (г) сату бір жылдың ішінде жүзеге асырылады деп күтілуде, және (д) сату жоспарын айтарлықтай өзгерту немесе тоқтату күтілмейді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Акционерлік капитал

Жай акциялар капитал ретінде жіктеледі. Жаңа акцияларды шығарумен тікелей байланысты қосымша шығындар капитал құрамында, салықтарды шегергендегі түсімдер сомасынан алынған шегерімдер ретінде көрсетіледі. Компанияның Директорлар кеңесінің шешімімен акцияларды әрбір жеке шығарған жағдайда әр акцияның құны, сонымен қатар, заңнамаларға сәйкес акцияның саны анықталады. Шығарылған акциялардың номинал құнынан алынған құралдардың әділ құнынан арту сомасы капиталда эмиссиялық табыс ретінде көрінеді.

Дивидендтер

Дивидендтер міндеттемелер ретінде танылады және олар жарияланған және есептік кезеңнің соңына дейін қоса алғанда бекітілген жағдайда ғана есептік кезеңнің соңында капитал сомасынан шегеріледі.

Егер олар есептік кезеңнің соңына дейін ұсынылса, сонымен қатар, есептік кезең аяқталған соң, бірақ қаржылық есептілікті шығаруға бекіту күніне дейін ұсынылса немесе жарияланса, есептілікте дивидендтер туралы ақпарат ашылады.

Қосымша құн салығы

Сату кезінде туындайтын қосымша құн салығы (бұдан әрі «ҚҚС») тауарларды тиеу және қызметтерді көрсету кезінде салық органдарына төленуі тиіс. Тауарларды және қызметтерді сатып алу кезінде төленген ҚҚС жеткізушіден салықтық шот-фактура алған кезде төленуге тиіс ҚҚС есебіне ескерілуі мүмкін.

Салық заңнамасы ҚҚС төлеуді таза негізде жүргізуге мүмкіндік береді. Сәйкесінше, сату мен алу бойынша ҚҚС қаржылық жағдай туралы есептілікте таза негізде көрсетіледі. Егер оны өтеу есептік кезеңнен кейін бір жылдың ішінде қарастырылмаса, орнын толтыруға арналған ҚҚС ұзақ мерзімді актив ретінде жіктеледі.

Резервтер

Егер Топ бұрын болған белгілі бір оқиғаның салдарынан оны реттеу үлкен ықтималдылықпен ресурстардың сыртқа ағылуы мүмкін және ақшалай көрсеткіште барынша сенімді деңгейде бағалауға болатын заңды немесе практикада қалыптасқан міндеттемелерге ие болса, резервтер танылады. Резервтер болашақтағы операциялық залалдар бойынша танылмайды.

Күл үйінділерін жоюға арналған резерв

Күл үйінділерін жоюға арналған резерв олардың жиынтығын негізге сүйене отырып бағалаған кезде сәйкесінше міндеттемелер мен мүмкіндіктердің пайда болу ықтималдылығы жоғары болған кезде танылады. Күл үйінділерін жоюға жұмсалған шығындардың құрамына күл үйінділері инфрақұрылымының объектілерін бөлшектеуге немесе бұзуға жұмсалған шығындар, қоршаған ортаны тазарту, лас заттардың шығарындыларына мониторинг жүргізу жатады. Жоюға арналған резерв бағаланған болашақтағы шығындардың келтірілген таза құны негізінде қалдықтарды өндірудің тиісті фактісінен туындайтын міндеттеме пайда болатын сол есептік кезеңдегі негізгі құралдардың құнынан қалыптастырылады және оған қатысты болады. Күл үйінділерін жоюға арналған резервке болашақта залал келтіруге немесе бұзушылық фактілеріне байланысты туындайды деп күтілетін қандай да болмасын қосымша міндеттемелер жатпайды.

Шығындарды бағалау жою жоспарының негізінде жүргізіледі. Шығындар сомаларының бағалау мәндері жыл сайын пайдалану шамасына қарай белгілі өлшемдерді ескере отырып, есептеледі, мысалы, жаңартылған бағалау сомаларының және қайта қарастырылған активтерді немесе операциялық қызметті пайдалану мерзімдері, жүйелі түрде ресми тексерулер жүргізу.

Қажетті шығындардың нақты сомасы белгісіз болса да, Топ өзінің шығындарын қалдықтар полигондарын қалпына келтіру бойынша жұмыстарды жүргізудің қолданыстағы техникалық ережелеріне және нормаларына сәйкес техникалық-экономикалық негіздеме және инженерлік зерттеулерге қарап бағалайды. Резервтердің келтірілген таза құнын анықтау кезінде қолданылатын дисконт амортизациясы немесе «жоққа шығару» сомасы әрбір есептік кезең үшін қызмет нәтижелеріне жатады. Дисконт амортизациясы қаржылық шығындар құрамында көрсетіледі.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Қызметкерлерге төленетін сыйақылар

(i) Қызметкерлерге төленетін ұзақ мерзімді сыйақылар

Ұжымдық еңбек шартының ережелеріне сәйкес, Топ компаниялары өз қызметкерлерін зейнеткерлікке шыққанға дейін, шыққан сәтте және шыққаннан кейін ұзақ мерзімді сыйақылармен қамтамасыз етеді. Келісімшарттарда зейнеткерлікке шығуы бойынша біржолғы жәрдемақы төлеу, еңбекке жарамсыз болып қалған, мерейлі жасқа толған немесе қайтыс болған жағдайда Топ қызметкерлеріне қаржылық көмек көрсету қарастырылған. Жекелеген жәрдемақылар алу құқығы әдетте зейнеткерлікке шыққанға дейінгі қалған мерзімге және қызметкердің мейлінше аз жұмыс өтілінің болуына байланысты беріледі.

Біржолғы жәрдемақылар төлеу бойынша күтілетін шығындарды есептеу қызметкердің еңбек қызметі ішінде еңбек қызметінің аяқталуы бойынша белгіленген сыйақымен зейнеткерлік жоспарларды есептеу кезінде қолданылатын әдіс бойынша жүзеге асырылады. Топтың қаржыландырылатын зейнетақы сызбалары жоқ. Әрбір есептік кезеңнің соңында танылатын міндеттеме зейнеткерлік міндеттемелердің ағымдағы құны болып табылады. Жыл ішінде туындайтын актуарлік пайда мен залалдар жылдық жиынтық пайда мен шығында көрсетіледі. Осы мақсатта актуарийлік пайда мен залалдарға актуарийлік ұсыныстардағы өзгерістер де, актуарийлік болжалдардың іс жүзіндегі мәліметтерден өзгешелігіне қатысты өткендегі тәжірибенің ықпалы да жатады.

Еңбек қызметін аяқтау бойынша міндеттемелердегі барлық өзгерістерді олар туындаған сәтте тану былайша ескеріледі: (i) қызметтің құны мен таза пайыздық шығын пайдадан немесе залалдан; ал (i) қайта бағалау – өзге жиынтық табыстан көрінеді.

Зейнетақы міндеттемелерін есепке алуда пайдаланылған ең маңызды ұсыныстар, – бұл дисконт мөлшерлемесі және кадрлардың тұрақтамауы туралы болжамдар. Дисконт мөлшерлемесі болашақ міндеттемелердің таза келтірілген құнын анықтау үшін қолданылады және әрбір жылы осындай міндеттемелер бойынша дисконтты жоққа шығару қаржылық шығындар ретінде жылдық пайда пен залалға жатқызылады. Кадрлардың ағылуы туралы болжамдар кейіннен келтірілген таза міндеттемелердің құнын алу үшін дисконтталатын сыйақылар төлеудің болашақ ағынын болжау үшін қолданылады.

Мұндай міндеттемелер жыл сайынғы негізде тәуелсіз білікті актуарийлермен бағаланады.

(ii) Еңбекке ақы төлеуға жұмсалатын шығыстар және оларға байланысты аударымдар

Еңбекақыға, зейнетақы аударымдарына, әлеуметтік сақтандыру қорына төленетін жарналар, төленген жыл сайынғы демалыстар мен еңбекке жарамсыздығы үшін жасалатын төлемдер, сыйақылар мен ақшалай емес жеңілдіктер Топ қызметкерлерінің тиісті жұмыстарды жүзеге асыруына қарай есептеледі.

Қазақстан Республикасы заңнамасының талаптарына сәйкес Топ өзінің қызметкерлерінің атынан осындай зейнеткерлік жәрдемақыларын ұстап қалады және «Бірыңғай жинақтаушы зейнетақы қоры» АҚ-ға (бұдан әрі БЖЗҚ) аударады. Ұжымдық еңбек келісімшартына енгізілмеген қызметкерлерге қатысты жұмыскерлер зейнеткерлікке шыққан кезде Топтың қаржылық міндеттемелері тоқтатылады және барлық төлемдерді БЖЗҚ жүргізеді.

Жалдау бойынша міндеттемелер

Жалдау шарттары бойынша туындайтын міндеттемелер бастапқыда келтірілген құн бойынша бағаланады. Жалдау міндеттемелері келесі жалдау төлемдерінің таза келтірілген құнын қамтиды:

- алуға жалдау бойынша ынталандырушы төлемдерді шегергендегі тіркелген төлемдер (мәні бойынша тіркелген төлемдерді қоса алғанда);
- жалға алу басталған күнгі индексті немесе ставканы пайдалана отырып, бастапқы бағаланатын индекске немесе ставкаға байланысты ауыспалы жалдау төлемі;
- тарату құнының кепілдіктері бойынша Топтың төлеуі күтілген сомалар;
- топта сатып алуға арналған опционды орындауға жеткілікті сенімділік болған жағдайда осы опционды орындау бағасы;
- егер жалдау мерзімі Топтың осы опционды орындау мерзімін көрсетсе, жалдау шарттарын тоқтату үшін айыппұлдарды төлеу.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Жалға алуды ұзарту және тоқтату опционы Топтың ғимараттарды жалдаудың бірқатар шарттарында көзделген. Бұл шарттар Топ өз қызметінде пайдаланатын активтерді басқару кезінде барынша операциялық икемділікті қамтамасыз ету үшін пайдаланылады. Жалдауды ұзарту мен тоқтатуға арналған опционың басым бөлігін тиісті жалға беруші емес, тек Топ орындауы мүмкін. Ұзарту опционы (немесе жалдауды тоқтатуға арналған опционы шарттарында белгіленген мерзімнен кейінгі уақыт кезеңі) шарт ұзартылатынына (немесе тоқтатылмайтындығына) жеткілікті сенімділік болған жағдайда ғана жалдау мерзіміне енгізіледі. Міндеттемелерді бағалауға, егер жалдау ұзартылатынына жеткілікті сенім болса, ұзарту опционын орындау шеңберінде жүргізілетін жалдау төлемдері де енгізіледі.

Жалдау төлемдері жалдау шартында енгізілген пайыздық мөлшерлемені пайдалана отырып дисконтталады. Егер бұл мөлшерлемені, әдетте, Топта бар жалдау шарттары жағдайында орын алатын жағдайда айқындау оңай болмаса, Топ қосымша қарыз қаражатын тарту мөлшерлемесін пайдаланады – бұл Топ осындай мерзімге және ұқсас қамтамасыз ету кезінде ұқсас экономикалық жағдайларда пайдалану құқығы нысанында активтің құнына ұқсас құны бар активті алу үшін қажетті қарыз қаражатын тарта алатын мөлшерлеме.

Топтың қосымша қарыз қаражатты тарту мөлшерлемесін анықтау үшін:

- мүмкіндігінше үшінші тараптан жақында алынған Қаржыландыру тобы туралы ақпаратты бастапқы ретінде пайдаланады және оны үшінші тараптан қаржыландыру алған сәттен бастап кезеңдегі қаржыландыру шарттарындағы өзгерістерді ескере отырып түзетеді,
- несиелік тәуекелін ескере отырып түзетілетін есебі тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеден басталатын өсіру тәсілін қолданады, және есептеу әдісі қолданылады, онда есептеу несиелік тәуекел үшін түзетілген тәуекелсіз пайыздық мөлшерлемеден басталады
- жалға алу шартының ерекшелігін, мысалы жалға алу мерзімін, елін, валютасын және қамтамасыз етуді ескере отырып түзетулер жүргізеді.

Топ күшіне енгенге дейін жалдау міндеттемеде көрсетілмейтін индекске немесе мөлшерлемеге байланысты болатын ауыспалы жалдау төлемдерін ықтимал ұлғайту тәуекеліне ұшырайды.

Индекске немесе мөлшерлемеге байланысты жалдау төлемдерінің өзгерістері күшіне енген кезде пайдалану құқығы нысанында активтің құнын түзете отырып, жалдау бойынша міндеттемелерді қайта бағалау жүргізіледі.

Жалдау төлемдері міндеттемелердің негізгі сомасына және қаржылық шығыстарға бөлінеді. Қаржылық шығыстар әрбір кезең үшін міндеттемелердің өтелмеген қалдығы бойынша тұрақты мерзімдік пайыздық мөлшерлемені қамтамасыз ету үшін жалдаудың барлық кезеңі ішінде пайда немесе шығын арқылы көрсетіледі.

Жабдықтар мен көлік құралдарын қысқа мерзімді жалдау және құны төмен кез келген активтерді жалдау бойынша төлемдер пайда немесе шығын құрамындағы шығыстар ретінде желілік әдіспен танылады. Қысқа мерзімді жалдау 12 айдан аспайтын мерзімге жалдау шарты болып табылады.

Қарыздар

Кредиттер мен қарыздар бастапқыда мәміле бойынша жасалған шығындарды шегергендегі әділ құн бойынша ескеріледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін қолдана отырып, амортизацияланған құн бойынша көрсетіледі.

Нарықтық емес жағдайларда акционерлерден алған қарызды есепке алған кезде Топ капиталға салым ретінде капиталдағы бастапқы танудан түскен табысты/(шығын) көрсетеді/(капиталды бөлу). Операцияның экономикалық мәнін көрсететін есепке алу тәртібі барлық ұқсас операцияларға жүйелі түрде қолданылады және шоғырландырылған қаржылық есептілікте ашылады.

Мақсатты пайдалану үшін немесе сату үшін дайындау міндетті түрде айтарлықтай уақыт қажет болатын тікелей активтерді сатып алуға, салуға немесе өндіруге тікелей қатысты жалпы және нақты мақсаттарға тартылған несиелердің шығындары айтарлықтай уақытты талап етеді (белгілі бір талаптарға жауап беретін актив), мұндай актив құнының құрамына кіреді.

Капиталдандырудың бастапқы күні (а) Топ нақты талаптарға сай активпен байланысты шығындарды көтергенде; (б) қарыздар бойынша шығындарды көтергенде; және (в) активті мақсатты пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті шараларды жүзеге асырғанда басталады. Қарыздар бойынша шығындарды капиталдандыру активті пайдалануға немесе сатуға дайындау үшін қажетті барлық дерлік шаралар аяқталатын күнге дейін жалғасатын болады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Топ белгілі бір талаптарға жауап беретін активтер бойынша күрделі шығындарға ұшырамай, оны айналып өтетіндей болса, кредиттер мен қарыздар бойынша шығындарды капиталдандырады. Қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындар белгілі бір талаптарға жауап беретін активті сатып алу үшін қаражатқарызға алынған жағдайларды қоспағанда (орта өлшемді пайыздық шығыстар жіктелетін активтердің шығыстарына қолданылады), Топты қаржыландырудың орташа құны негізінде есептеледі. Егер мұндай жағдай орын алатын болса, осы нқарыз қаражатын уақытша инвестициялаудан түсетін кез келген инвестициялық табысты шегергенде кезең ішіндегі нақты қарыздар бойынша шеккен нақты шығындар капиталданады.

Қарыздар Топтың есептік кезеңнен кейін кем дегенде он екі айға алған міндеттемелері бойынша есептемелер мерзімін ауыстыруға міндетті құқығы болмаған кезде қысқа мерзімді міндеттемелер құрамында көрсетіледі.

Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек

Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек контрагенттің өзінің шарттық міндеттемелерін орындау фактісі бойынша есептеледі. Алынған аванстарды есептемегенде негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек, бастапқыда әділ құны бойынша көрсетіледі және кейіннен тиімді пайыздық мөлшерлеме әдісін пайдалана отырып, амортизацияланған құн бойынша ескеріледі. Алынған аванстар үшінші тараптардан алынған нақты сомалар бойынша көрсетіледі.

Мемлекеттік субсидиялар

Егер субсидияның алынатынына және Топтың субсидияны берумен байланысты барлық талаптарды орындайтынына сенім болған жағдайда, мемлекет ұсынған субсидиялар әділ құны бойынша танылады.

Шығындармен байланысты мемлекеттік субсидиялар алдағы кезеңдерге жатады және олар өтемақыға бағытталған басқа операциялық қызметтер құрамында шығындарға сәйкес келтіру үшін қажетті кезең ішінде жылдық пайда немесе шығындар арқылы танылады.

Түсімді тану

Түсім – Топтың әдеттегі қызметі барысында туындайтын кіріс.

Түсім мәміле бағасының мөлшерінде танылады. Мәміленің бағасы Топқа үшінші тараптан алатын сомаларды есепке алмай, сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді бақылауды беруге алмастырып алуды күтетін құқықты беретін өтеуді білдіреді. Түсім қосылған құн салығы мен жеңілдіктерді шегеріп көрсетіледі. Электр энергиясын сатудан түсетін түсім кезең ішінде танылады.

Топтың шоғырландырылған түсімінің негізгі үлесі электр және жылу энергиясын сатудан және жеткізуден, сондай-ақ ыстық суды өндіруден түсетін түсімге байланысты. Қызметтердің/тауарлардың әрбір түрін сату жеке сатып алушымен жасалатын жеке, сәйкестендіруші шартпен ресімделеді.

Шарттың талаптарына сәйкес, Топтың еншілес ұйымдарының электр және жылу энергиясын сату мен жеткізуді орындау бойынша міндеттемелер шарт жасалған кезде анықталады. Топ бойынша электр және жылу энергиясын сату мен беру ілеспе және/немесе қосымша қызметтерді қамтымайды.

Топ сатып алушыға уәде етілген тауарларды немесе қызметтерді жеткізу мен сатып алушының оларды төлеуі арасындағы кезең бір жылдан асатын шарт жасауды құптамайды. Сәйкесінше, Топ ақшаның уақытша құнына мәміле бағасының тигізетін әсеріне түзету жасамайды.

Шарттың талаптарына сәйкес, электр және жылу энергиясын сату мен жеткізуге жұмсалатын шарт сомасы сатылған немесе жеткізілген электр немесе жылу энергиясының бағасы болып табылады, бұл шарттың/тауардың дербес объектісі болып табылады.

Электр және жылу энергиясын өндіру және сату

Түсім Топ электр станцияларының сатылған электр және жылу энергияларының нақты көлемі негізінде анықталады.

Түсім сомасы уәкілетті орган бекіткен тарифтерге сүйене отырып анықталады.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Электр энергиясы мен жылу энергиясын сатудан түскен түсім электр және жылу энергиясын қадағалау тапсырылған сәттен, яғни сатып алушыға Топ станцияларын электр және жылу энергиялары желілеріне қосу орындары болып табылатын электр және жылу энергиясын жеткізу нүктелерінде берген сәттен бастап танылады.

Электр және жылу энергиясы Топ станцияларының электр және жылу энергиясын жеткізу желілеріне қосылатын нүктелеріндесатылған жағдайда дебиторлық берешек танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады. Есепті кезеңдегі жеткізілген электр және жылу энергиясының нақты көлемі электр энергиясын босату туралы актімен/жылу энергиясының көлемін салыстыру актісімен расталады. Шот-фактуралар сатушыларға ай сайын жіберіледі.

Электр энергиясын жеткізу және тарату

Топ уәкілетті орган бекіткен тарифтерге сүйене отырып берілген және бөлінген 1 кВт. с. электр энергиясы үшін тіркелген сыйақысы бар шарт бойынша қызмет ұсынады.

Қызмет көрсетуден түскен түсім қызмет көрсетілген есепті кезеңде танылады. Түсім сатып алушы пайданы бір мезгілде алып, тұтынатын болғандықтан, есепті кезең ішінде жеткізілген электр энергиясының нақты көлеміне сүйене отырып танылады.

Есепті кезең ішінде жеткізілген және бөлінген электр энергиясының нақты көлемі сатып алушылармен бірге коммерциялық есепке алу құралдарының негізінде жасалып, қол қойылатын жеткізілген және бөлінген электр энергиясының көлемдерін салыстыру актілерімен ай сайын расталады. Шоттар сатып алушыларға ай сайын әр айдың соңғы күні беріледі және өтеу 5 жұмыс күні ішінде, шот келгеннен кейін төлеуге жатады.

Дебиторлық берешек шотты жіберген сәттен бастап танылады, өйткені бұл кезде төлем мерзімінің келіп жетуі тек уақыттың ағымына байланысты болғандықтан өтеу сөзсіз болып табылады.

Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түсетін табыс.

Сондай-ақ, Топ электр қуатына қол жетімділікті қолдау қызметін ұсынады. Электр қуатының қол жетімділігін қолдау бойынша қызмет көрсетуден түскен кірістер есепті кезеңде осы қызметтер көрсетілген кезде танылады. Табыс нақты қол жетімді электр қуаты негізінде, сыйымдылық нарығының ережелеріне сәйкес бір сатып алушыдан электр қуаты бар екендігі туралы ай сайынғы есептер негізінде анықталады.

Шартта айына бір кВт қуат үшін төлем қарастырылған, ал Топ шот-фактураны алуға құқығы бар мөлшерде танылады.

Есепті айда қол қойылған акт негізінде Топ ай сайын Бірыңғай Сатып алушыға шот-фактураларды шығарады.

Электр энергиясын өткізу

Топ электр энергиясын уәкілетті органмен келіскен тарифтерге сүйене отырып, жеке және заңды тұлғалармен жасаған шарттар бойынша электр энергиясын сатады.

Заңды тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы есептеуіштердің көрсеткіштеріне сәйкес тұтынылған есепті кезеңде танылады. Заңды тұлғалармен жасасқан шарт бойынша түсім төлем құжатын жіберген күннен бастап 5 жұмыс күні ішінде төлеуді қарастырады. Мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын заңды тұлғаларға арналған шарт есепті кезеңнен кейінгі айдың 15-іне дейін төлеуді қарастырады.

Жеке тұлғаларға сатудан түскен түсім электр энергиясы тұтынылған есепті кезеңде танылады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт бойынша түсім есепті кезеңде сатылған электр энергиясының жалпы көлеміне барабар танылатын есептеуіш көрсеткіштерін алғаннан кейінгі айдың соңғы бірнеше күндерінің түсімінен тұрады. Жеке тұлғалармен жасалған шарт Компания жазып берген төлем құжатының негізінде есепті айдан кейінгі айдың 25-інен кешіктірмей төлеуді қарастырады. Есептесу кезеңі бір күнтізбелік айды құрайды.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Өзара есепке алу

Сатып алу-сату операцияларының бір бөлігі өзара есепке алуды, бартерлерді немесе ақшалай емес нысандағы басқа есеп айырысуларды қолдана отырып жүзеге асырылады.

Әдетте, бұл операциялар өнеркәсіптік және коммерциялық тұтынушылармен өзара есепке алу нысанында әр текті тауарлар қызметтерді алмасу нысанында жүргізіледі.

Есептеулерді өзара есепке алу, бартер немесе ақшалай емес нысандағы басқа есептеулер арқылы жүзеге асыру жоспарланған сатып алу-сату операциялары Топ компанияларының басшылығымен ақшалай емес есеп айырысу нәтижесінде алынатын немесе берілетін активтердің әділ құнын бағалау негізінде танылады. Әділ құн ашық нарықтық ақпарат негізінде анықталады.

Сенімсіз операциялар ақша қаражатының қозғалысы туралы есептен алынып тасталды. Инвестициялық және қаржылық операциялар, сондай-ақ, операциялық қызметтің қорытынды нәтижесі осы есептегі ақша қаражатының іс жүзіндегі қозғалысына сүйене отырып ұсынылды.

Сегменттік есептілік

Сегменттер бойынша есептілік операциялық шешімдерді қабылдауға жауапты Топтың тұлғасына немесе органына ұсынылатын ішкі есептілікке сәйкес жасалады. Егер табыстары, қаржылық нәтижесі немесе активтері барлық сегменттердің жиынтық активтерінің кем дегенде он пайызын құраса, сегментті жеке ашуға болады.

Табыс салығы

Осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте табыс салығы қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында күшіне енген Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес көрсетілген.

Егер олар осы немесе басқа кезеңдерде басқа жиынтық табыстың немесе тікелей капитал құрамында көрсетілген операцияларға жатуына байланысты басқа жиынтық пайда құрамында немесе тікелей капитал құрамында көрсетілмеуі тиіс болса, табыс салығы бойынша шығындарға ағымдағы және кейінге қалдырылған салықтар жатады және жылдық кірістер мен шығындар көрсетіледі.

Ағымдағы салық ағымдағы және өткен кезеңдер үшін салық салынатын кіріс немесе шығынға қатысты мемлекеттік бюджеттен өтелетін немесе оған төленетін сома болып табылады. Егер қаржылық есептілік тиісті салық декларациясын бергенге дейін бекітілсе, салық салынатын пайда немесе зиян бағалау көрсеткіштеріне негізделеді. Табыс салығынан өзге, басқа да салықтар операциялық шығындар құрамында көрсетіледі.

Кейінге қалдырылған табыс салығы болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындары, активтер мен міндеттемелер және қаржылық есептіліктегі олардың баланстық құнының арасында туындайтын уақыт айырмашылығы бөлігінде баланстық міндеттемелер әдісі бойынша есептеледі. Бастапқы тану үшін жасалатын ерекшелікке сәйкес, бизнесті біріктірумен байланысты емес операциялар бойынша активтерді немесе міндеттемелерді бастапқы тану кезінде туындайтын кейінге қалдырылған салықтар егер ондайлар бухгалтерлік, салық салынатын пайдаға әсер етпесе, уақыт айырмашылықтарына қатысты танылмайды. Кейінге қалдырылған баланстық шама қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында негізінен күшіне енген және уақыт айырмашылықтарын түзету кезеңінде қолданылады деп күтілетін немесе болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындарын пайдаланудың салық мөлшерлемелері бойынша есептеледі. Кейінге қалдырылған салық активтері Топтың жекелеген әрбір компаниясы аясында кейінге қалдырылған салық міндеттемелеріне қарсы есепке алынады. Кейінге қалдырылған салық активтері шегерілетін уақыт айырмашылығына және болашақ кезеңдерге ауыстырылған салық шығындарына қатысты тек осындай шегерулер сомасына азайтылуы мүмкін болашақта салық салынатын пайда табу ықтималдылығы жоғары болған жағдайда ғана танылады.

Топ еншілес компаниялардың дивидендтеріне салықтарға немесе оларды сатудан түсетін пайдаға қатысты уақыт айырмашылықтарын түзетуді бақылайды. Топ басшылық алдағы уақытта уақыт айырмашылықтарын түзетуді күткен жағдайлардан басқа кезде осындай уақыт айырмашылықтары бойынша кейінге қалдырылған салық міндеттемелерін көрсетпейді.

2 Қаржылық есептілікті дайындау негізі және есептік саясаттың негізгі ережелері (жалғасы)

Негізгі құралдардың құнына жатқызылған күл үйінділерін жоюға және күл үйінділерін жоюға арналған резервтің құнының салықтық базасын анықтаған кезінде Топ алдағы салықтық шегерімдерді міндеттемелерге бөледі. Осы тәсілге сәйкес бастапқы тану кезінде ескертпелер қолданылмайды.

Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша міндеттеме негізгі құралдардың құнына жатқызылған күл қоймаларын қалпына келтіруге жұмсалатын шығындар бойынша салық салынатын уақыт айырмашылықтарына қатысты танылады, ал актив жоғарыда аталған күл қоймаларын қалпына келтіру резерві бойынша шегерілетін уақыт айырмашылықтарына қатысты тану шарттарын ескере келе табыс салығы бойынша танылады.

Басшылық әрбір есептік кезеңнің соңында Топтың анықталмаған салықтық жайғасымдарын қайта бағалайды.

Міндеттемелер басшылықтың бағалауы бойынша (қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында қабылданған салық заңнамасын немесе кез келген белгілі тиісті сот немесе басқа қаулыны интерпретациялауға негізделген) табыс салығының жайғасымдары бойынша көрсетіледі, бәрінен бұрын салық органдары осы жайғасымдарды даулаған жағдайда қосымша салық есептеулеріне әкелуі мүмкін. Айыппұлдар, өсімақылар мен салықтар бойынша міндеттемелер, табыс салығынан басқа, есептік кезең соңында міндеттемелерді реттеу үшін қажетті шығындарды басқаруды барынша нақты бағалау негізінде көрсетіледі. Табысқа салынған салық бойынша анықталмаған жайғасымдар бойынша түзетулер табысқа салынатын салық бойынша шығындардың құрамында көрсетіледі.

Анықталмаған салықтық ұстанымдар

Топтың анықталмаған салықтық ұстанымдарын басшылық әрбір есептік кезеңнің аяғында бағалайды. Табыс салығы жөніндегі жайғасымға қатысты көрсетілетін міндеттемелер егер салық органдары Топтың салық жайғасымымен келіспесе, басшылық қосымша салық міндеттемелерінің пайда болу ықтималдығы олардың болмау ықтималдығынан жоғары деп санаған жағдайда ғана ескеріледі.

Мұндай баға қолданыстағы немесе есептік кезеңнің соңында мәні бойынша қолданылатын салық заңнамаларын түсіндіру, сондай-ақ соттың кез келген белгілі қаулыларының немесе осыған ұқсас мәселелер бойынша өзге шешімдерінің негізінде жасалады. Пайдаға салынатын салықты қоспағанда, айыппұлдар, өсімпұлдар және салықтар бойынша міндеттемелер басшылықтың есептік кезеңнің аяғындағы міндеттемелерді реттеуге қажетті шығындарды барынша жақсы бағалауы негізінде көрінеді. Табыс салығы бойынша анықталмаған жайғасымдар бойынша түзетулер табыс салығы бойынша шығыстардың құрамында көрсетіледі.

Акционермен жүргізілетін операциялар

Негізгі құралдар объектілерін, бизнесті біріктіруді, басқа кәсіпорынға қатысу үлесін және шығу тобын, ақша қаражатын және басқаларды қоса алғанда, акционердің өкімі бойынша шығындарды есептеу немесе активтерді бөлу бөлінбеген пайдада «Капиталды өзге бөлу» ретінде танылады.

3 Жаңа есепке алу ережелері

Төменде қайта қаралған стандарттар мен түсіндірмелер 2021 жылдың 1 қаңтарынан бастап Топ үшін міндетті болды, бірақ Топқа айтарлықтай әсер еткен жоқ:

- «COVID-19-ға байланысты жалдау бойынша жеңілдіктер» ХҚЕС-ке (IFRS) түзету (2020 жылғы 28 мамырда шығарылды және 2020 жылғы 1 маусымда немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Базалық пайыздық мөлшерлеме реформасы – 9 (IFRS) ХҚЕС, 39 (IAS) ХҚЕС және 7 (IFRS) ХҚЕС-ке түзетулер (2019 жылғы 26 қыркүйекте шығарылған және 2020 жылғы 1 қаңтардан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

2-кезеңнің түзетулері реформаларды енгізу нәтижелерінен туындайтын, оның ішінде бір базалық пайыздық мөлшерлемені баламалы мөлшерлемеге ауыстыруға қатысты мәселелерді шешуге бағытталған. Түзетулер мынадай салаларға қатысты:

- Базалық пайыздық мөлшерлемені реформалау нәтижесінде ақша қаражатының шарттық ағындарын анықтау үшін базистегі өзгерістерді есепке алу тәртібі (бұдан әрі – «IBOR реформасы»): түзетулерге сәйкес амортизацияланған құн бойынша бағалау қолданылатын құралдарға қатысты ұйымның практикалық сипатын оңайлату ретінде IBOR реформасының нәтижесінде 9 ХҚЕС-тің (IFRS) B5.4.5-тармағында қамтылған нұсқаулықтың көмегімен тиімді пайыздық мөлшерлемені өзектендіру арқылы ақша қаражатының шарттық ағындарын айқындау үшін базистегі өзгеріс ескерілуі тиіс. (IFRS). Соған сәйкес, тиісті сәтте пайда немесе шығын танылмады. Практикалық сипаттағы көрсетілген жеңілдік тек осындай өзгеріске және IBOR реформасының тікелей салдары ретінде қажет болатын дәрежеде қолданылады, ал жаңа базис алдыңғы базиске экономикалық тұрғыдан барабар. 9 ХҚЕС-ті (IFRS) қолданудан уақытша босатуды қолданатын сақтандырушылар да практикалық сипаттағы осындай жеңілдікті қолдануға тиіс. 16 ХҚЕС-ке (IFRS) де түзету енгізілді, оған сәйкес жалға алушылар IBOR реформасы нәтижесінде болашақ жалдау төлемдерін анықтау үшін базисті өзгертетін жалдау шарттарының өзгерістерін есепке алу үшін практикалық сипаттағы ұқсас жеңілдікті қолдануға міндетті.
- Хеджирлеу қатынастарында шартта айқындалмаған тәуекел компоненттері үшін 1-кезеңнің түзетулері бойынша босатудың аяқталу күні: 2-кезеңнің түзетулеріне сәйкес ұйымдар болашақта шартта айқындалмаған тәуекел құрауыштарына қатысты екі күннен ерте: шартта айқындалмаған тәуекел құрауышына өзгерістер енгізу күніне немесе хеджирлеу қатынастарын тоқтату күніне 1-кезеңді босатуды тоқтату қажет. 1-кезеңнің түзетулерінде тәуекел компоненттеріне қатысты аяқталу күні анықталмаған.
- Хеджирлеуді есепке алуға қойылатын нақты талаптарды қолдануға байланысты қосымша уақытша ерекшеліктер: 2-кезеңнің түзетулері 39 ХҚЕС (IAS) және 9 ХҚЕС (IFRS) белгілеген ерекше талаптарды қолданудан, IBOR реформасы тікелей әсер ететін хеджирлеу қатынастарына хеджирлеуді есепке алудан қосымша уақытша босатуды көздейді.
- «IBOR реформасына қатысты 7 ХҚЕС (IFRS) бойынша ақпаратты қосымша ашу»: түзетулерде мынадай ақпаратты ашуға қойылатын талаптар белгіленеді: (i) ұйым баламалы базалық мөлшерлемелерге көшу процесін қалай басқарады; оның прогресі және осы көшуден туындайтын тәуекелдер; (ii) көшіру қажет болатын туынды және туынды емес қаржы құралдары туралы сандық ақпарат, маңызды базалық пайыздық мөлшерлемелер бойынша бөлгенде және (iii) IBOR реформасы нәтижесінде тәуекелдерді басқару стратегиясындағы кез келген өзгерістерді сипаттау.

• **3 Жаңа есепке алу ережелері (жалғасы)**

IBOR реформасының әсері

Депозиттер нарығындағы (IBOR) әр түрлі банкаралық ұсыныс мөлшерлемелерін реформалау және ауыстыру реттеуші органдар үшін басымдыққа айналды. IBOR мөлшерлемелерінің көпшілігі 2021 жылғы 31 желтоқсанда бастап жарияланбайды, ал LIBOR-дың АҚШ долларындағы бірқатар мөлшерлемелері 2023 жылғы 30 маусымнан бастап жарияланбайды.

Төмендегі кестеде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 2023 жылғы 30 маусымға дейін баламалы базалық пайыздық мөлшерлемелерге ауыстырылатын туынды емес қаржылық міндеттемелердің сомалары ашылады:

<i>Қазақстан теңгесімен, мың</i>	LIBOR пайыздық мөлшерлемесі АҚШ долларымен	Барлығы
Туынды емес қаржылық міндеттемелер		
Кредиттер мен қарыздар	4,073,923	4,073,923
Барлық туынды емес қаржылық міндеттемелер	4,073,923	4,073,923

Топ LIBOR пайыздық мөлшерлемесі мен қолдануға болатын баламалы мөлшерлемелер арасындағы әлеуетті арбитражды айырмашылық тәуекеліне ұшырады.

Топ ағымдағы жылы LIBOR-дан баламалы базалық пайыздық мөлшерлемеге бір қалыппен көшуді қамтамасыз ету үшін «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-пен 2005 жылғы 14 желтоқсандағы шарт бойынша жұмыс жүргізеді. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топ IBOR реформасымен байланысты тәуекелдерді басқару саясаты мен рәсімдеріне өзгерістер енгізбеді.

3 Жаңа есепке алу ережелері (жалғасы)

Жаңа стандарттар мен түсіндірмелер

2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін міндетті болып табылатын және Топ мерзімінен бұрын қабылдамаған бірқатар жаңа стандарттар мен түсіндірмелер жарияланды.

- 10 ХҚЕС-ке (IFRS) және 28 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер – «Инвестор мен оның қауымдасқан ұйымы немесе бірлескен кәсіпорны арасындағы мәмілелердегі активтерді сату немесе жарна салу» (2014 жылдың 11 қыркүйегінде шығарылған және Кеңес ХҚЕС бойынша анықтайтын күннен немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 17 ХҚЕС (IFRS) «Сақтандыру шарттары» (2017 жылғы 18 мамырда шығарылған және 2021 жылдың 1 қаңтарында немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді деп жіктеу - 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (2020 жылғы 23 қаңтарда шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 17 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер және 4 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер (2020 жылғы 25 маусымда шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Міндеттемелерді қысқа мерзімді және ұзақ мерзімді деп жіктеу - күшіне енетін күнді ауыстыру - 1 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (2020 жылғы 15 шілдеде шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- «Активті болжамды пайдалану басталғанға дейінгі түсім, ауыртпалықты шарттар - шартты орындау құны», «Тұжырымдамалық негіздерге сілтеме» - 16 ХҚЕС-ке (IAS), 37 ХҚЕС-ке (IAS) және 3 ХҚЕС-ке (IFRS) қолданыс аясы шектелген түзетулер және 2018-2020 жылдарға арналған ХҚЕС-ті жыл сайынғы жетілдірулер - 1 ХҚЕС - ке (IFRS), 9 ХҚЕС-ке (IFRS), 16 ХҚЕС-ке (IFRS) және 41 ХҚЕС - ке қатысты (2020 жылдың 14 мамырында шығарылған және 2022 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдерге қатысты).
- 1 ХҚЕС-ке (IAS) және ХКЕС бойынша 2-практикалық нұсқаулыққа түзетулер: Есепке алу саясаты туралы ақпаратты ашу (2021 жылғы 12 ақпанда шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- 8 ХҚЕС-ке (IAS): «Бухгалтерлік бағаларды анықтау» (2021 жылғы 12 ақпанда шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- «COVID-19-ға байланысты жалдау бойынша жеңілдіктер» – 16 ХҚЕС-ке (IFRS) түзетулер: (2021 жылғы 31 наурызда шығарылған және 2021 жылдың 1 сәуірінен немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).
- Белгілі бір операцияның нәтижесінде туындайтын активтер мен міндеттемелерге қатысты кейінге қалдырылған салық – 12 ХҚЕС-ке (IAS) түзетулер (2021 жылғы 7 мамырда шығарылған және 2023 жылдың 1 қаңтарынан немесе осы күннен кейін басталатын жылдық кезеңдер үшін күшіне енеді).

Егер жоғарыда басқаша көрсетілмесе, онда бұл жаңа стандарттар мен түсіндірмелер Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне айтарлықтай әсер етеді деп күтіледі.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар

Топ шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілетін сомаға және келесі қаржы жылындағы активтер мен міндеттемелердің баланстық құнына әсер ететін бухгалтерлік бағалаулар мен жол берулерді жүргізеді. Бухгалтерлік бағалау мен пайымдау тұрақты талдауға жатады және басшылықтың өткен тәжірибесіне және басқа да факторларға, оның ішінде қалыптасқан мән-жайларда негізделген болып саналатын болашақ оқиғаларға қатысты күтулерге негізделген. Есеп саясатын қолдану барысында басшылық бухгалтерлік бағалармен байланысты кәсіби пікірлерді де қолданады. Шоғырландырылған қаржылық есептілікте көрсетілген сомаларға неғұрлым елеулі әсер ететін кәсіби пайымдар және келесі қаржы жылы ішінде активтер мен міндеттемелердің баланстық құнын елеулі түзету қажеттілігіне алып келуі мүмкін Бухгалтерлік бағалаулар мыналарды қамтиды:

Қаржылық емес активтердің құнсыздануы

Басшылық әрбір есептік кезеңнің соңында жекелеген активтердің немесе активтер топтарының құнсыздану белгілерінің бар-жоғын және гудвилден бөлек активтер немесе активтер топтары үшін өткен кезеңдерде танылған құнсыздану шығыны белгілерінің бұдан былай болмайтынын немесе азайғанын бағалайды.

Мұндай кез келген белгі анықталған жағдайда басшылық сату шығындары мен пайдалану құнын шегергендегі оның әділ құнының шамасының ең көбі ретінде анықталатын активтің өтелетін бағасын бағалайды. Пайдалану құндылығын есептеу қалыптасқан жағдайларға негізделген болып саналатын басшылық тарапынан бағалау мәліметтері мен кәсіби пайымдарды қолдануды талап етеді.

Қаржылық активтердің құнсыздану белгілерінің болуын анықтау да негізгі құралдар объектілерінің мүмкін болатын технологиялық ескіруін, қызметтің, олардың пайдалы қызметінің қалдық мерзімдерінің тоқтатылуын және пайдалану шарттарының басқа да өзгерістерін анықтауда пайымдаулар мен бағаларды пайдалануды талап етеді.

ХҚЕС (IAS) 36-ға сәйкес, құнсыздану белгілерінің бірі болып Топ қызметін жүзеге асыратын технологиялық, нарықтық, экономикалық немесе заңдық жағдайларда немесе актив сатылуы тиіс нарықта кезең ішінде болған немесе алдағы уақыттарда күтілетін, Топ үшін жағымсыз салдарлары бар маңызды өзгерістердің болуы болып табылады.

Активтің өтелетін құнын бағалаған кезде Топ бағаларды қолданады және пайым жасайды. Бағалаулар мен пайымдар тұрақты түрде сыни талдауға ұшырайды және басшылықтың бұрынғы тәжірибесі мен басқа факторларға, оның ішінде орын алған жағдайларда негізді болып табылатын болашақ оқиғаларға қатысты болжамдарға негізделген. Сондай-ақ, басшылық есептік саясатты пайдалану үрдісінде бағалауды талап ететін кейбір пайымдарды пайдаланады.

COVID-19-ның таралуы мен әсерін тежеуге бағытталған қабылданған шаралар Қазақстандағы экономикалық белсенділікті айтарлықтай шектейді және бизнеске, нарық қатысушыларына, топ клиенттеріне, сондай-ақ белгісіз уақыт кезеңі ішінде Қазақстан мен әлемдік экономикаға теріс әсер етеді және теріс әсер ете береді. Тиісінше, бұл жағдайлар болашақ ағындарды төмендетіп, қолма-қол ақша немесе операциялық және басқа шығындарды көбейтіп, сондай-ақ Үкіметтің экономиканы қолдау мақсатында электр энергиясының тарифтерін реттеуге әсер етуі мүмкін.

2021 жылдың аяғындағы жағдай бойынша жүргізілгенінше а бойынша басшылық «Алматы Электр Станциялары» АҚ (бұдан әрі – АлЭС) еншілес компанияларының негізгі құралдарының құнсыздану индикаторларын анықтады.

Топ «Активтердің құнсыздануы» 36 ХҚЕС-ке сәйкес жүргізілген АлЭС активтерінің құнсыздануына тест жүргізу үшін тәуелсіз сарапшыларды тартты.

Негізгі құралдар мен материалдық емес активтердің өтелетін құны активтерді пайдаланудан түсетін ақша қаражатының алдағы уақыттағы болжамды түсімдері мен жылыстауын, дисконт мөлшерлемесін және өзге де көрсеткіштерді бағалауға сүйене отырып айқындалды. Басшылық әрбір еншілес компанияның негізгі құралдары мен материалдық емес активтерін ақша қаражатын бірыңғай генерациялайтын бірлікке жатқызады, өйткені бұл басқа активтермен генерацияланатын ақша ағындарына қарамастан айтарлықтай дәрежеде ақша қаражатының ағынын генерациялайтын активтердің ең аз сәйкестендірілетін тобы және әрбір еншілес компания активтер құнының өтелуіне бақылауды жүзеге асыратын неғұрлым төмен деңгей. Басшылық негізгі құралдардың өтелетін сомасын пайдаланудан түсетін құндылық негізінде бағалады, бұл сома Топ оларды пайдалану арқылы болашақта аламыз деп күтетін дисконтталған бағаланатын ақша ағындарының сомасы ретінде айқындалған.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Алматы ЖЭО-2 нысанын қоршаған ортаға әсерін мейлінше азайта отырып жаңғырту

Басшылық әрбір есепті күні жекелеген активтердің немесе активтер топтарының өткен кезеңдерде көрсетілген құнсыздану белгілерінің болуын немесе құнсызданудың ықтимал қалпына келтірілуін бағалайды. Құнсыздану белгілері болған жағдайда басшылық өтелетін құнды бағалайды, ол сатуға жұмсалған шығындарды және оны пайдалану құндылығын шегере отырып, активтің әділ құны шамаларының ішіндегі ең үлкені ретінде айқындалады. Пайдалану құндылығын есептеу басшылық тарапынан қалыптасқан жағдайларда негізді деп саналатын бағалау деректері мен кәсіби пайымдауларды қолдануды талап етеді.

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерінің бар-жоғын айқындау негізгі құралдар объектілерінің ықтимал технологиялық ескіруін, қызметінің тоқтатылуын, олардың пайдалы қызметінің қалдық мерзімдерін және пайдалану шарттарының басқа да өзгерістерін айқындауда пайымдау мен бағалауды пайдалануды да талап етеді.

Алматы ЖЭО-2 нысанын қоршаған ортаға әсерін мейлінше азайта отырып жаңғырту

ҚР Президентінің атмосфераға шығарындыларды азайту бойынша шаралар қабылдау туралы тапсырмасын орындау мақсатында қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, ЖЭО-2-ні жаңғыртудың төрт нұсқасы қаралды: жұмыс істеп тұрған қазандықтарды газбен жағуға көшіру, қолданыстағы қазандықтарды газ тазалау жабдығын орната отырып қайта құру, ЖЭО-2 табиғи газға көшірмей-ақ бу-газ қондырғыларын салу және қосымша газ тазалау жабдығын орнату арқылы кеңейту және газбен жұмыс істейтін жаңа газ станциясын салу.

2021 жылғы 31 мамырда Қазақстан Республикасының («ҚР») Үкіметі Алматы ЖЭО-2 алаңында қуаты 600 МВт бу-газ қондырғысын («БГҚ») салу жөніндегі ұсынысты мақұлдады.

Кеңес барысында ҚР Премьер-министрі Энергетика министрлігіне мүдделі мемлекеттік органдармен, «Самұрық-Қазына» «ҰӘҚ» АҚ-мен бірлесіп, заңнамада белгіленген тәртіппен «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына электр қуаты нарығының тетігі арқылы экологиялық жағдайды шешуге бағытталған жұмыс істеп тұрған энергия өндіруші ұйымдарға жобаларды іске асыру мүмкіндігін беру бөлігінде өзгерістер мен толықтырулар енгізу жөніндегі мәселені пысықтауды тапсырды.

Премьер-Министр сондай-ақ «Самұрық-Энерго» АҚ-ға Энергетика министрлігімен бірлесіп, белгіленген тәртіппен ЖЭО-2-ні газға ауыстыру, оның ішінде газ инфрақұрылымын жүргізу жобасын қаржыландыру үшін банктік қарыз тарту бойынша жұмысты жалғастыруды тапсырды. Осы тапсырма шеңберінде Топ қарыз қаражатын тарту арқылы жобаны қаржыландыруды ұйымдастыру бойынша жұмыс жүргізуде.

Алматы ЖЭО-2-ні жаңғырту жөніндегі жобаны іске асыру мақсатында шығарындылар көлемін азайту үшін отынның баламалы түрі ретінде газды пайдалана отырып, генерациялайтын қондырғыларды салу арқылы жаңғырту, қайта құру және (немесе) кеңейту жөніндегі инвестициялық жобаларды іске асыратын энергия өндіруші ұйымдарға қуатқа жеке тариф ұсынуды көздейтін «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына түзетулер жобасы әзірленді. «Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына түзетулер жобасын жасау ҚР Үкіметімен келісіліп, ҚР Парламенті Мәжілісіне жіберілді. Өзгерістер 2022 жылдың сәуір айында қабылданады деп күтілуде.

«Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына осы түзетулерді енгізу «АлЭС» АҚ-ға қарыз қаражатын қайтаруды және электр қуаты нарығының тетігі есебінен болашақта инвестицияның өзін-өзі ақтауын қамтамасыз етеді.

2021 жылғы 30 желтоқсанда Алматы ЖЭО-2 алаңында қуаты 600 МВт-ға дейін газбен жұмыс істейтін жаңа станция салу нұсқасымен қоршаған ортаға әсерді барынша азайта отырып, ЖЭО-2-ні жаңғырту жобасының ТЭН-іне «Мемсараптама» РМК-нің №02-0210/21 оң қорытындысы алынды.

ЖЭО-2-ні жаңғырту жобасы газбен жұмыс істейтін жаңа станция іске қосылғаннан кейін ЖЭО-2-нің жұмыс істеп тұрған қуаттарын консервациялауды көздейді. Топ басшылығы ЖЭО-2-ні газға көшіру жобасын 2026 жылдың 31 желтоқсанына дейін аяқтауды жоспарлап отыр.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Негізгі құралдардың өтелетін құнын бағалау

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ басшылығы Алматы ЖЭО-2 алаңында қуаты 600 МВт-ға дейін газбен жұмыс істейтін жаңа станция салу нұсқасымен қоршаған ортаға әсерін барынша азайта отырып, ЖЭО-2-ні жаңғырту жобасының (бұдан әрі – «ЖЭО-2-ні газға ауыстыру жобасы») техникалық-экономикалық негіздемесіне (бұдан әрі – «ТЭН») «Мемсараптама» РМК-ның оң қорытындысын алу (бұдан әрі – «ТЭН») және ЖЭО-2-нің жұмыс істеп тұрған қуаттарын консервациялау активтердің құнсыздануының индикаторы болып табылады деп санады және негізгі құралдардың өтелетін құнына бағалау жүргізу туралы шешім қабылдады.

Басшылық «Активтердің құнсыздануы» 36БЕХС-ке сәйкес құнсыздануға тест жүргізу үшін «Grant Thornton Appraisal» ЖШС тәуелсіз сарапшысын тартты.

Басшылық «АлЭС» АҚ негізгі құралдарының өтелетін құнын активтерді пайдаланудан түсетін ақшалай қаражаттың болжамды түсуі мен жылыстауын, дисконт мөлшерлемесін және өзге де көрсеткіштерді бағалауға сүйене отырып бағалады.

Топ басшылығы барлық негізгі құралдарды ақша қаражатын бірыңғай генерациялайтын бірлікке жатқызады, өйткені бұл басқа активтермен генерацияланатын ақша ағындарына қарамастан айтарлықтай дәрежеде ақша қаражатының ағынын генерациялайтын активтердің ең аз сәйкестендірілетін тобы және Топ активтер құнының өтелуіне бақылауды жүзеге асыратын неғұрлым төмен деңгей. Басшылық негізгі құралдардың өтелетін сомасын пайдаланудан түсетін құндылық негізінде бағалады, бұл сома Топ оларды пайдалану арқылы болашақта аламыз деп күтетін дисконтталған бағаланатын ақша ағындарының сомасы ретінде айқындалған. Пайдалану құндылығын анықтау кезінде басшылық пайдаланған негізгі жорамалдар мыналар болып табылады:

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Электр-жылу энергиясын өткізуге және электр қуатының әзірлігін ұстап тұру жөніндегі қызметке арналған болжамды көлемдер мен тарифтер:

«Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына сәйкес энергия өндіруші ұйым электр энергиясына босату бағасын дербес белгілейді, бірақ электр энергиясын өткізетін энергия өндіруші ұйымдардың тиісті тобының электр энергиясына белгілеген шекті тарифтен асырмайды және қажет болған жағдайда баға түзетіледі. Шекті тарифті ҚР Энергетика министрлігі электр станцияларының типі, белгіленген қуаты, пайдаланылатын отын түрі, отынның орналасқан жерінен қашықтығы бойынша қалыптастырылатын энергия өндіруші ұйымдардың топтары бойынша бекітеді.

Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2018 жылғы 5 желтоқсандағы №475 «Электр энергиясын өткізетін энергия өндіруші ұйымдар тобын бекіту туралы» бұйрығымен «АлЭС» АҚ энергия өндіруші ұйымдардың жеке 26-тобы болып айқындалды. ҚР Энергетика министрінің 2018 жылғы 14 желтоқсандағы №514 «Электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» бұйрығына өзгеріс енгізу туралы" ҚР ЭМ-нің 2021 жылғы 24 маусымдағы №211 бұйрығымен «АлЭС» АҚ электр энергиясына бекітілген 2021 жылғы 1 шілдеден бастап жылдарға бөлгенде бес жылға тең мерзімге тариф 10.23 теңге/кВтс (ҚҚС-сыз) құрайды. Сонымен қатар, «ЖЭК-ті пайдалануды қолдау туралы» ҚР Заңына сәйкес 2021 жылғы 1 шілдеден бастап электр энергиясын тұтынудың 1 аймағы бойынша шартты тұтынушылар үшін жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдауға 2021 жылға 1.57 теңге/кВтс (ҚҚС-сыз) мөлшерінде және 2022 жылға 1.58 теңге/кВтс мөлшерінде (ҚҚС-сыз) үстемеақы енгізілді. Осылайша, «АлЭС» АҚ электр энергиясына 2021 жылға арналған босату тарифі 11.80 теңге/кВт/сағ (ҚҚС-сыз) және 2022 жылға 11.81 теңге/кВт/сағ (ҚҚС-сыз) құрайды.

Мемлекет басшысының тапсырмасына байланысты 2022 жылдың 1 шілдесіне дейін реттеліп көрсетілетін коммуналдық қызметтерге, атап айтқанда сумен жабдықтауға, су бұруға, жылумен жабдықтауға, газбен жабдықтауға және электрмен жабдықтауға тарифтерді арттыруға, 2022 жылдың бірінші жартыжылдығында Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2021 жылғы 24 маусымдағы №211 бұйрығымен бекітілген тарифке негізделген кВт бірлігі үшін электр энергиясына шекті тарифтің болжамына мораторий енгізілді. 2022 жылдың екінші жартыжылдығынан бастап болжамды тариф электр энергиясына шекті тарифті бекіту туралы ережені қолдана отырып есептелді.

Топтың ЖЭО-2 газға ауыстыру жобасын 2026 жылғы 31 желтоқсанға дейін аяқтау жоспарына сәйкес, 2026 жылдан кейінгі ақша ағындары ЖЭО-2-нің ақша ағындарын есепке алмай есептелді. 2027 жылы электр энергиясының тарифі ЖЭО-2 активтерінің істен шығуын есепке ала отырып есептелді.

«Электр энергетикасы туралы» ҚР Заңына түзетулер енгізілгеннен кейін электр қуатының нарығы арқылы жаңа станция құрылысына салынған инвестицияларды толық өтеу болжанып отыр.

Сату көлемінің болжамы өткен жылдардағы ақпарат және Топтың 2022-2026 жылдарға арналған Даму жоспарына сәйкес басшылықтың болжамдары негізінде жасалды. Электр энергиясын сату көлемі шамамен 2022 жылға дейін болжануда.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Электр энергиясын сату көлемі, млн. кВтс	4,835	4,835	4,835	4,835	4,835	2,611
Шекті тариф бойынша жылына электр энергиясын сату көлемі, мВт*айына	781	781	781	850	850	470
Жеке тариф бойынша жылына электр қуатын сату көлемі, мВт*айына	70	70	70	-	-	-
Электр энергиясына бекітілген босату тарифі, теңге/кВт.с	12.19	13.29	13.78	13.98	14.28	12.85
Қуатқа белгіленген шекті тариф мың теңге/МВт*айына	590	590	590	590	619	619
Қуатқа белгіленген жеке тариф мың теңге/МВт*айына	3,139	3,139	2,749	-	-	-

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Қуатқа арналған жеке тариф ҚР Энергетика министрлігімен жеке инвестициялық келісімге сәйкес айқындалған және «Алматы ЖЭО-2-ні қайта жаңарту және кеңейту. III кезек. № 8 қазандық агрегаты» жобасын қаржыландыру үшін тартылған қайта қаржыландырылған қарыздар бойынша негізгі борыштың жылдық төлемдерін жабуға бағытталған, қарыздарды өтеу мерзімі - 2024 жылға дейін.

Егер электр энергиясына белгіленген босату тарифі 2022-2026 жылдар кезеңінде 11.81 теңге/квтс деңгейінде қалса, негізгі құралдарды өтеу құны 22,665,288 мың теңгеге азаяды.

Жылу энергиясы мен химиялық тазартылған суды өткізудің болжамды көлемі және тарифтер деңгейінің болжамы:

	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Жылу энергиясын сату көлемі, мың Гкал	5,298	5,298	5,298	5,298	5,298	2,038
Химиялық жолмен тазартылған суды сату көлемі, мың теңге	29,371	29,371	29,371	29,371	29,371	4,661
Жылу энергиясын өндіруге белгіленген тариф, теңге/Гкал	3,703	3,820	3,911	4,004	4,096	6,244
Химиялық жолмен тазартылған суды өндіруге арналған тариф, теңге/тонна	60.86	60.99	61.07	61.15	61.15	81.19

Жылу энергиясын іске асыру көлемінің болжамы алдыңғы жылдардағы ақпарат және Топтың 2022-2026 жылдарға арналған Даму жоспарына сәйкес басшылықтың болжамдары негізінде жасалды. Жылу энергиясы мен химиялық тазартылған суды өткізу көлемі 2022 жылғы деңгейде болжануда. 2027 жылы сату көлемінің төмендеуі ЖЭО-2-нің қолданыстағы активтерінің істен шығуына байланысты.

2022 жылдың бірінші жартыжылдығында Гкал бірлігі үшін жылу энергиясын өндіру тарифі бекітілген тарифке негізделген. 2022 жылдың екінші жартыжылдығынан бастап 2026 жылды қоса алғандағы мерзімде тариф төтенше реттеуші шара ретінде отынның болжамды құнына түзетулер енгізе отырып бекітілген тарифтер деңгейінде есептелген. 2027 жылдан бастап ЖЭО-2-нің қолданыстағы активтерінің істен шығуына байланысты жылу энергиясына арналған тариф терминалдық құнды есептеу үшін ұзақ мерзімді перспективада жылу энергиясынан шығынсыз кірістілік деңгейін ұстап тұрады деп күтілуде.

2022-2026 жылдары тонна бірлігі үшін химиялық тазартылған су өндіру тарифі бекітілген тарифтерге негізделген. 2027 жылдан бастап тариф ЖЭО-2-нің қолданыстағы активтерінің істен шығуын ескере отырып болжануда.

Электр, жылу энергиясын және химиялық тазартылған суды өткізу көлемі 10%-ға төмендеген/ұлғайған жағдайда, негізгі құралдарды өтеу құны 31,188,931 мың теңгеге азаяды/31,235,585 мың теңгеге ұлғаяды.

Электр энергиясын, жылу энергиясын және химиялық тазартылған суды өткізуге шекті тарифтер 10% төмендеген/ұлғайған жағдайда, негізгі құралдарды өтеу құны 25,370,069 мың теңгеге азаяды/25,397,158 мың теңгеге ұлғаяды.

Дисконттау мөлшерлемесі

Ақша ағындары «АлЭС» АҚ капиталының орташа өлшенген құны негізінде айқындалған жылдық 12.68% мөлшеріндегі салықтан кейінгі пайыздық мөлшерлемені қолдана отырып дисконтталды. Дисконт 1%-ға ұлғайған/төмендеген жағдайда негізгі құралдарды өтеу құны 4,853,927 мың теңгеге азаяды/5,915,673 мың теңгеге ұлғаяды.

Инфляцияның ұзақ мерзімді мөлшерлемесі

Терминал құнын есептеу үшін пайдаланылған ұзақ мерзімді инфляция мөлшерлемесі жылдық 3.24% құрайды

Күрделі шығындар көлемі

Қазақстан теңгесімен, мың	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Күрделі шығындар көлемі	9,927,871	5,552,875	5,175,089	3,352,583	5,415,354	3,444,654

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Өткізілген тест нәтижесінде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша негізгі құралдар мен материалдық емес активтерді пайдалану құны 61,243,371 мың теңге мөлшерінде айқындалды, бұл олардың баланстық құнынан жоғары. Топ активтердің құнсыздануынан болған 20,737,321 мың теңге сомасындағы шығынды таныды.

2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша құнсыздану белгілері болған жоқ.

Негізгі құралдардың құнсыздану белгілерін талдау

Топ басшылығы «Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС (бұдан әрі – «ЕГРЭС-1»), «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ (бұдан әрі – «АЖК»), «Тегіс Мұнай» ЖШС және «Маңғышлақ Мұнай» ЖШС (бұдан әрі – «Тегіс Мұнай») еншілес компанияларының негізгі құралдарының, сондай-ақ «Активтердің құнсыздануы» 36 БЕХС-ке сәйкес жүргізілген «Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ (бұдан әрі «ЕГРЭС») бірлескен кәсіпорнына салынған инвестициялардың құнсыздану белгілеріне талдау жүргізді.

Құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған негізгі фактілер мен болжамдар мыналар болып табылады:

- есепті кезең ішінде еншілес компаниялардың экономикалық тиімділігінде теріс өзгерістердің болмауы;
- кредиттер бойынша пайыздық мөлшерлемелердегі және ұзақ мерзімді инфляция мөлшерлемесіндегі өзгерістер маңызды болып табылмайды;
- еншілес компаниялар үшін кезең ішінде орын алған немесе жақын болашақта орын алуы мүмкін жағымсыз салдарлары бар елеулі өзгерістердің болмауы;
- Қазақстан Республикасының солтүстік және оңтүстік аймағында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективада болжамды өсуі;
- Қазақстан Республикасы Энергетика министрінің 2021 жылғы 1 маусымдағы № 211 бұйрығына сәйкес, 2021 жылғы 1 шілдеден бастап энергия өндіруші ұйымдар (бұдан әрі – «ЭӨҰ») үшін Пайда нормасын айқындау әдістемесіне сәйкес айқындалатын пайда нормасын ескере отырып электр энергиясына шекті тарифтерді ұлғайту. Электр энергетикасы саласындағы заңнаманың 2021 жылғы 1 шілдеден бастап жаңартылатын энергия көздерін пайдалануды қолдауға «өтпелі» үстемеақы (бұдан әрі – «ЖЭК») тетігін енгізу бөлігіндегі өзгерістер. Бұл өзгерістер дәстүрлі ЭӨҰ-лардың электр энергиясын сатып алуға арналған шығындарды есепке алу тетігін жетілдіру мақсатында енгізілді және соған сәйкес дәстүрлі ЭӨҰ-лардың шекті тарифіне ЖЭК-ті пайдалануды қолдауға үстемеақы қосылады, бұл ЖЭК электр энергиясын сатып алу кезінде туындаған шығындарды болдырмайды.

«ЕГРЭС-1» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- 2026 жылдан бастап № 1 энергия блогын пайдалануға беру есебінен электр энергиясын өткізу көлемінің болжамды ұлғаюы;
- 2024 жылы пайдалануға бере отырып, «№1 энергия блогын жаңа электр сүзгілерін орнату арқылы қалпына келтіру» жобасы бойынша инвестицияларды қайтаруды қамтамасыз ететін электр қуатын әзірлікте ұстап тұру жөніндегі қызметтерге жеке тариф алу (Қазақстан Республикасы Энергетика министрлігімен 2021 жылғы 22 ақпандағы инвестициялық келісім).

«ЕГРЭС-2» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- 2026 жылдан бастап № 3 энергия блогын пайдалануға беру есебінен электр энергиясын өткізу көлемінің болжамды ұлғаюы;
- Электр энергиясына тарифтің елеулі ұлғаюы – 2021 жылғы 1 сәуірден бастап 9.13 теңге/кВтс-дан 9.69 теңге/кВтс-ға дейін және 2021 жылғы 1 шілдеден бастап 10.16 теңге/кВтс-ға дейін ұлғаюы.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

«АЖК» бойынша құнсыздану белгілерін талдау кезінде пайдаланылған қосымша фактілер мен болжамдар:

- 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қызметтің негізгі операциялық және қаржылық көрсеткіштері бойынша жоспарды асыра орындау;
- Алматы қаласы мен Алматы облысында электр энергиясына сұраныстың орта мерзімді перспективада болжамды өсуі.

Құнсызданудың сыртқы және ішкі белгілеріне жүргізілген талдау нәтижесінде Топ басшылығы талдау жүргізу күніне құнсыздану белгілері жоқ деген қорытындыға келді. Тиісінше, Топ басшылығы 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша осы еншілес компаниялардың негізгі құралдары мен материалдық емес активтерінің құнсыздануына және бірлескен кәсіпорынға салынған инвестицияларға тест жүргізеуге шешім қабылдады.

«Тегіс Мұнай» ЖШС-да газ өндірудің басталу мерзімі

Табиғи газ өндіру 2024 жылы басталады деп болжануда және газ өндірудің 65% 2024 жылдан бастап жыл сайын экспортқа жіберілетін болады деп болжануда.

Газ өндірудің басталу мерзімін ауыстыру келісімшарттық аумақтың Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік қорық аймағының аумағына кіретіндігімен байланысты, онда аумақты қорық аймағының құрамынан шығарғанға дейін кен орнын жайластыру және игеру жөніндегі жұмыстарды жүргізуге тыйым салынады. Топ басшылығы уәкілетті мемлекеттік мекемелермен бірлесіп келісімшарттық аумақты шығаруды ескере отырып, қорық аймағының шекарасын кеңейтуді келісу бойынша жұмыстар жүргізеді. Басшылықтың пікірінше, келісімшарттық аумақтары да Оңтүстік Қазақстан мемлекеттік қорық аймағының аумағында болған, бірақ кейіннен пайдалы қазбаларды өндіруді жүргізуге рұқсат алған «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ құрамына кіретін басқа да компаниялардың тәжірибесі негізінде топтың пайдасына қолайлы шешімнің жоғары ықтималдығы бар.

Бұдан басқа, Тегіс Мұнай ҚР Энергетика министрлігіне (бұдан әрі- «ҚР ЭМ») өндіру кезеңінің басталуын ұзарту, газ өндіру үшін кен орнын жайластыру, жұмыс бағдарламасының орындалу мерзімін және келісімшарттық қолданылу мерзімін ауыстыру қажеттілігі туралы мәселемен жүгінді, себебі келісімшарттық аумақты шығару туралы мәселе аяқталған жоқ. 2020 жылдың қыркүйегінде ҚР ЭМ жер қойнауын пайдалану мәселелері жөніндегі сараптама комиссиясы қаржыландыру бойынша міндеттемелерді ауыстыру туралы шешім қабылдады - оқыту; - ҒЗТКЖ; бұл ретте жер қойнауын пайдалану келісімшарты бойынша инвестициялық міндеттемелер жөніндегі жұмыс бағдарламасына өзгерістер енгізуден бас тартылды.

2020 жылғы 3 желтоқсанда Тегіс мұнай ҚР Жоғарғы сотына жер қойнауын пайдалану келісімшарты бойынша инвестициялық міндеттемелер жөніндегі жұмыс бағдарламасына өзгерістер енгізу бойынша ҚР ЭМ бас тартуын заңсыз деп тану туралы өтініш жіберді. 2020 жылғы 30 желтоқсанда Тегіс Мұнай "Атамекен" ҰКП құрамына кіретін «Қазақстанның сыртқы сауда палатасы» ЖШС-дан еңсерілмейтін күш жағдайларының туындағаны туралы куәлік алды, бұл Тегіс Мұнай келісімшарттық аумақты қорық аймағынан шығарғанға дейін жер қойнауын пайдалану келісімшарты бойынша міндеттемелерін орындай алмайтынын және жер қойнауын пайдалану жөніндегі операцияларды жүргізе алмайтынын растайды. Еңсерілмейтін күш мән-жайы келісімшарттық аумақ қорық аймағынан шығарылғанға дейін қолданылады.

2021 жылғы 15 қыркүйекте келісімшарттық аумақты қорық аймағынан шығару процесінің жалғасуына байланысты топ «Қазақстанның сыртқы сауда палатасы» ЖШС-дан анықталмайтын күш мән-жайларының қолданылу мерзімі бөлігінде жаңа куәлік алды.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Негізгі құралдарды есепке алу

Баланстық құны 15,578,365 мың теңге болатын негізгі құралдар 14,224,527 мың теңге сомасындағы Бірінші Жел Электр станциясының (бұдан әрі - "БЖЭС") және 1,353,838 мың теңге сомасындағы Қапшағай күн электр станциясының (бұдан әрі - "Қапшағай КЭС") активтерін білдіреді.

Есеп айырысу-қаржы орталығы – KEGOC еншілес ұйымы ЖЭС-тен электр энергиясын өндіретін компаниялардан өндірілген электр энергиясының барлық көлемін сатып алатын және көмір мен көмірсутектерден электр энергиясын өндіретін станцияларға қайта сататын агент болып табылады. Электр энергиясының барлық көлемі станциялардан нарықтық тарифтен жоғары келісілген тариф бойынша сатып алынады, ол жыл сайын инфляция мөлшерлемесіне түзетіледі.

ХҚЕС(IFRS) 16 сәйкес осы сипаттағы шарттар жалдау шартының белгілерін қамтуы мүмкін. Басшылық ХҚЕС(IFRS) 16 талаптарын бағалады және осы Шарт БЖЭС және Қапшағай КЭС жалға берушілер ретінде әрекет ететін операциялық жалдау шарты болып табылады деген қорытындыға келді. Тиісінше, осы станциялардың электр энергиясын сатудан түскен түсім электр станцияларын жалға беруден түскен кірістің құрамына енгізілді.

Электр энергиясын сатудан түскен түсімді тану

Топ электр энергиясын жеткізу сәтіндегі түсімді электр энергиясын тұтынушылар есептеуіштерінің көрсеткіштерінің деректеріне сәйкес таниды. Санауыштардың көрсеткіштерін тұтынушылар ай сайын ұсынады және Топ ішінара негізде нақтылығын тексереді.

Тұтынылған электр энергиясы үшін есеп айырысу рәсімдерінің циклдік нәтижесінде топ есепті кезеңнің соңында электр энергиясының едәуір көлемін сатты, ол үшін тұтынушыларға шоттар берілмеді.

Топ есептеу көрсеткішін соңғы алған сәттен бастап есепті кезеңнің соңына дейін өткізілген электр энергиясы үшін түсімді бағалау негізінде таниды. Топ тәсіліне сәйкес тұтынылған, бірақ есепті айдың соңына шығарылмаған сатып алынған электр энергиясының күнделікті көлемі есептеледі, ол өткізу бағасына көбейтіледі.

Негізгі құралдардың пайдалы пайдалану мерзімі

Негізгі құралдардың пайдалы қызмет мерзімін бағалау ұқсас активтерге қатысты қолда бар тәжірибе негізінде кәсіби пайымдау қолданыла отырып жүргізілді. Осы активтерге байланысты болашақ экономикалық пайда негізінен оларды пайдалану нәтижесінде алынады. Алайда, технологиялық немесе коммерциялық тұрғыдан ескіру, сондай-ақ жабдықтың тозуы сияқты басқа факторлар көбінесе осы активтерге байланысты экономикалық пайданың төмендеуіне әкеледі. Басшылық активтердің ағымдағы техникалық жай-күйін негізге ала отырып және осы активтер топқа экономикалық пайда әкелетін есепті кезеңді ескере отырып, негізгі құралдарды пайдалы пайдаланудың қалған мерзімін бағалайды.

Бұл ретте мынадай негізгі факторлар назарға алынады: (а) активтерді пайдаланудың күтілетін мерзімі; (б) пайдалану сипаттамалары мен техникалық қызмет көрсету регламентіне байланысты жабдықтың күтілетін табиғи тозуы; және (в) нарықтық жағдайлардың өзгеруі нәтижесінде жабдықтың технологиялық және коммерциялық тұрғыдан моральдық тозуы.

Егер пайдалы пайдаланудың есептік мерзімдері басшылықтың бағаларынан 10% ерекшеленсе, 2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл үшін амортизациялық аударымдар 5,497,703 мың теңгеге ұлғаюы/азаяуы тиіс (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 5,725,610 мың теңгеге ұлғаюы/азаяуы).

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Балқаш ЖЭС-і

2019 жылғы 29 қазанда Компания Samsung C&T-ден БЖЭС-тің 50%+1 акциясын сатып алды және БЖЭС 100% үлестің иесі болды. Сатып алу кезінде БЖЭС банкроттық шегінде болды, сондай-ақ іс жүзінде маңызды қызметті жүзеге асырмады. 2017 жылдан бастап кредиторлар мен жеткізушілер БЖЭС төлем қабілетсіздігіне байланысты бірнеше рет сотқа берді, бұл өз кезегінде мүлікке тыйым салуға алып келді, сондай-ақ БЖЭС қызметін айтарлықтай шектеді. 2019 жылғы 6 желтоқсанда соттың шешімі бойынша банкроттық процесін бақылау және жүргізу үшін уақытша басқарушы тағайындалды.

Карантиндік іс-шаралардың енгізілуін және ұлттық экономиканы қолдау бойынша мемлекет қабылдаған шараларды ескере отырып, Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2020 жылғы 14 шілдедегі №443 қаулысымен мемлекеттік органдар мен квазимемлекеттік сектор субъектілерінің заңды тұлғалар мен жеке кәсіпкерлердің банкроттығын тану туралы сотқа арыз беруін 2020 жылғы 1 қазанға дейін тоқтата тұру туралы бұйрық шығарылды, соған байланысты БЖЭС банкроттық рәсімі уақытша тоқтатылды. 2021 жылғы 29 желтоқсанда Компания сотқа ерікті банкроттық туралы өтінішпен жүгінді. Осылайша, басшылықтың пікірінше, топтың бақылауы жоқ және БЖЭС-ке инвестициялар толығымен құнсызданған.

«Самұрық-Қазына» ҰӘҚ бас компаниясының ЕГРЭС-2-дегі үлесін сатып алуы

2019 жылғы желтоқсанда Топтың бас компаниясы «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ "Интер-РАО ЕЭЖ" ААҚ-тан ЕГРЭС-2 үлесінің 50% сатып алғаны туралы жариялады және осылайша, ЕГРЭС-2-ге тікелей иелену үлесінің 50% және топтағы үлес арқылы иелену үлесінің 50% толық бақылауға алды.

2020 жылдың қыркүйегінде «Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры мен Топ бірлескен басқару туралы келісімге қол қойды, оның шарттары мен ережелері негізінен топ пен «Интер-РАО ЕЭС» ААҚ арасындағы бірлескен басқару туралы алдыңғы Келісімге ұқсас. Бірлескен басқару туралы келісімнің негізгі тармақтарының бірі Тараптар арасындағы «операциялық және қаржылық басқарудың мерзімді ауысымдары» туралы тараптардың келісімі болып табылады.

ЕГРЭС-2 жарғысына сәйкес ЕГРЭС-2-дегі пайданың үлесіне бірлескен кәсіпорынға өзінің қатысу үлесінің шегінде ғана негізделе отырып Топтың құқығы бар және жарғыда немесе келісімде топтың бірлескен кәсіпорынды басқарғаны үшін сыйақы алатыны көзделмеген.

Жоғарыда баяндалған факторларды және бірлескен басқару туралы келісімнің шарттарын ескере отырып, басшылық топ СЭМАЭС-2 акционерлері құрылымының өзгеруі нәтижесінде ЕГРЭС-2-ге бақылау алған жоқ деп есептейді. Тиісінше, Топ басшылығы бас компанияның үлесін сатып алған күннен бастап есепті күнге дейінгі кезеңде бірлескен кәсіпорындағы топтың рөлі өзгерген жоқ деп есептегендіктен, ЕГРЭС-2-ге инвестицияларды үлестік қатысу әдісімен есепке алуды жалғастыруда.

Әкімдік алдындағы берешек

2009 жылы АЖК Алматы қаласы әкімдігімен (бұдан әрі – «Әкімдік») АЖК-ның әкімдік алдындағы берешегін өтеу туралы сот процесіне қатысты. 2014 жылғы 14 ақпанда әкімдік пен АЖК әкімдік алдындағы АЖК берешегін реттеу тәртібі туралы бітімгершілік келісімге қол қойды, бұл ретте АЖК өзінің берешегін өтеу есебінен басқаларымен қатар, коммуналдық меншіктегі және әкімдіктің сенімгерлік басқаруындағы электр желілерін меншікке қабылдауға міндеттенеді. Бітімгершілік келісім шеңберінде өткен жылдар ішінде жүргізілген барлық төлемдерді шегергендегі әкімдік алдындағы АЖК міндеттемелерінің сомасы 2021 жылғы 31 желтоқсанға 5,841,514 мың теңгені құрайды (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 5,841,514 мың теңге).

2021 жылғы 31 желтоқсанда электр желілерін меншікке қабылдау аяқталған жоқ. Топ осы міндеттемені ол төлемдерден босатылған кезде, яғни бітімгершілік келісім тараптарының барлық іс-әрекеттерін орындаған кезде, атап айтқанда әкімдіктен электр желілерін меншікке қабылдаған кезде тануды тоқтатады. Бұл ретте топ 5,841,514 мың теңге мөлшерінде міндеттемені есептен шығарудан түскен пайданы таниды.

4 Есептік саясатты пайдаланудағы маңызды есептік бағалау мен кәсіби пайымдар (жалғасы)

Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау

Күтілетін несиелік шығындарды бағалау дегеніміз – бағаны алу үшін бағалау әдіснамасы, модельдері және бастапқы деректері пайдаланылатын маңызды бағалау. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдіснамасының егжей-тегжейлері 29-ескертпеде ашылған. Мынадай компоненттер кредиттік шығындарға арналған бағалау резервіне елеулі әсер етеді: дефолтты айқындау, кредиттік тәуекелдің едәуір ұлғаюы, дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшырау және дефолт жағдайындағы шығын мөлшері, сондай-ақ макроэкономикалық сценарийлер модельдері. Компания күтілетін несиелік шығындар мен *дебиторлық берешекке қатысты* нақты шығындар арасындағы алшақтықты азайту мақсатында модельдер үшін модельдер мен бастапқы деректерді үнемі тексеріп отырады және растайды.

5 Сегменттер бойынша ақпарат

Операциялық сегменттер шаруашылық қызметті жүзеге асыратын құрамдастарды білдіреді. Мұның үстіне, олар түсімді қозғалысқа келтіре алады немесе шығындармен байланысты бола алады. Сегменттердің операциялық нәтижелерін жоғарғы жедел басқару органы тұрақты түрде талдайды, операциялық сегменттер үшін жеке қаржылық ақпарат бар. Жоғарғы жедел басқару органына ресурстарды бөліп, компания қызметінің нәтижелерін бағалайтын бір адам немесе бір топ адам өкіл бола алады. Жоғарғы жедел басқару органының функцияларын Топ Басқармасы орындайды.

Жоғарғы жедел басқару органы талдайтын сегменттік қаржылық ақпарат түсім және салық алынғанға дейінгі пайда туралы ақпараттан тұрады. Жоғарғы жедел басқару органы сонымен қатар Топтың EBITDA туралы ақпаратын да талдайды. Ол қаржылық пайда/залал, пайдаға салынатын салықтар бойынша шығыстар, негізгі құралдардың тозуы мен материалдық емес активтердің амортизациясы, негізгі құралдардың және инвестициялық меншіктің құнсыздануы, гудвилдің құнсыздануы, бірлескен кәсіпорындармен қауымдастырылған компаниялардағы табыстар/(шығындар) үлестерінің құнсыздануы, сондай-ақ басқа осыған ұқсас нәтижелерге дейінгі кезеңдегі пайда/залалдар және осыған ұқсас әлерлер ретінде есептеледі. Топ бойынша пайыздар, салықтар мен амортизациялық аударымдардыңшегенгенге дейінгі табысты анықтау жүйелілігі(EBITDA) басқа компаниялар пайдаланатын жүйеден өзгеше болуы мүмкін.

(а) Әрбір есептік сегменттің сатудан түсім алатын өнімдері мен қызметтерінің сипаттамасы

Топ үш негізгі операциялық сегмент аясында қызмет атқарады:

- Жылу энергиясын және электр энергиясын өндіру;
- Электр энергиясын жеткізу және тарату;
- Электр энергиясын сату.

(б) Операциялық сегменттер қызметінің нәтижелері

Жоғарғы жедел басқару органы әр сегмент қызметінің нәтижелерін түсімді және салық алынғанға дейінгі пайданы бағалау арқылы бағалайды.

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге		Барлығы	
	Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды		Он екі ай аяқталды	
	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Қазақстандық мың теңгемен										
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын сату	216,821,299	173,120,207	-	-	125,685,450	106,911,553	-	-	342,506,749	280,031,760
Сегмент ішіндегі табыс	(76,914,281)	(62,621,277)	-	-	(1,049)	(627)	-	-	(76,915,330)	(62,621,904)
Сыртқы түсім –Электр энергиясын сату	139,907,018	110,498,930	-	-	125,684,401	106,910,926	-	-	265,591,419	217,409,856
Жылу энергиясын сату	18,704,197	19,203,836	-	-	-	-	-	-	18,704,197	19,203,836
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	31,953,443	31,290,978	-	-	-	-	-	-	31,953,443	31,290,978
Жаңартылатын энергия көздерін жалдаудан алған табыс	5,101,336	5,234,553	-	-	-	-	-	-	5,101,336	5,234,553
Сегменттің жалпы табысы-Электр энергиясын беру	-	-	46,428,445	40,684,758	-	-	-	-	46,428,445	40,684,758
Сегмент ішіндегі табыс	-	-	(41,552,874)	(36,647,109)	-	-	-	-	(41,552,874)	(36,647,109)
Сыртқы түсім -Электр энергиясын беру	-	-	4,875,571	4,037,649	-	-	-	-	4,875,571	4,037,649
Инвестициялық мүлікті жалдаудан алған табыс	-	-	-	-	-	-	3,925,631	4,038,625	3,925,631	4,038,625
Химиялық суды сату	1,780,575	1,626,083	-	-	-	-	-	-	1,780,575	1,626,083
Өзге барлығы	2,114,659	168,868	-	-	-	-	1,128,310	1,252,126	3,242,969	1,420,994
Сегмент ішіндегі табыс – өзге	(1,509,687)	-	-	-	-	-	(1,128,310)	(1,252,126)	(2,637,997)	(1,252,126)
Сыртқы түсім – өзге	604,972	168,868	-	-	-	-	-	-	604,972	168,868
Сыртқы түсімнің барлығы	198,051,541	168,023,248	4,875,571	4,037,649	125,684,401	106,910,926	3,925,631	4,038,625	332,537,144	283,010,448

«САМУҒЫҚ-ЭНЕРГО» АҚ
Шоғырландырылған қаржылық есептілікке ескертпелер – 2021 жылғы 31 желтоқсан

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Электр энергиясын және жылу энергиясын өндіру		Электр энергиясын жеткізу және тарату		Электр энергиясын сату		Өзге	Сегменттік операциялар		Барлығы		
	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Сатудың өзіндік құны - Амортизацияны қоспағанда	(204,681,523)	(176,674,606)	(39,357,772)	(35,561,217)	(128,428,482)	(111,194,501)	(757,547)	(936,367)	118,377,885	99,182,098	(254,847,439)	(225,184,593)
Сату бойынша шығындар	47,122,862	49,651,694	8,122,029	7,864,944	256,061	258,795	701,230	701,532	-	-	56,202,182	58,476,965
Қаржылық шығындар - Пайыздар бойынша шығындарды қоспағанда	20,760,920	131,573	-	(93,579)	-	-	-	93,213	-	-	20,760,920	131,207
Қаржылық табыстар	(9,029,370)	(10,201,938)	-	-	-	-	-	-	-	-	(9,029,370)	(10,201,938)
Бірлескен кәсіпорындарда және қауымдасқан компанияларда табыс	(15,558,707)	(17,409,724)	(1,231,450)	(1,531,420)	(290,329)	(329,571)	(22,278,584)	(23,433,193)	9,220,104	11,100,318	(30,138,966)	(31,603,590)
	(8,768,991)	10,395,356	(554,517)	705,391	(248,644)	271,582	(13,200,622)	12,634,400	755,267	-	(22,017,507)	24,006,729
	3,897,579	5,270,995	107,401	58,630	78,636	63,083	9,193,408	8,890,615	(10,660,849)	(11,367,162)	2,616,175	2,916,161
		-	-	-	-	-	13,454,577	9,473,513	-	-	13,454,577	9,473,513
Күрделі шығындар	(83,007,326)	(34,189,995)	(9,590,729)	(14,974,875)	(87,197)	(78,359)	(55,259)	(206,121)	16,622	1,205	(92,723,889)	(49,449,348)
Есептік сегментінің активтері	714,828,699	697,074,270	147,390,377	140,224,355	17,658,685	13,533,005	161,148,529	148,140,165	(101,206,279)	(113,266,646)	939,820,011	885,705,149
Есептік сегментінің міндеттемері	271,652,679	243,931,823	47,288,430	42,484,289	24,170,970	18,303,333	203,345,780	203,629,625	(109,278,299)	(113,219,557)	437,179,560	395,129,513

5 Сегменттер бойынша ақпарат (жалғасы)

(в) *Есептік сегменттердің түсімін, пайдасын немесе шығынын, активтері мен міндеттемелерін тексеру*

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Есептік сегменттердің барлық түсімі	448,589,404	378,240,836
Басқа операциялардан түскен түсім	5,053,941	5,290,751
Барлық түсім	453,643,345	383,531,587
Сегменттер арасында сатуды тоқтату	(121,106,201)	(100,521,139)
Барлық шоғырландырылған түсім	332,537,144	283,010,448
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Барлық шоғырландырылған түзетілген EBITDA	114,754,615	91,560,878
Тозу және амортизация	(56,202,182)	(58,476,965)
Қаржылық кірістер	2,616,175	2,916,161
Қаржылық шығындар	(30,138,966)	(31,603,590)
Бірлескен кәсіпорындардың және қауымдасқан компаниялардың табысындағы үлес	13,454,577	9,473,513
Қаржылық емес активтердің құнсыздануы	(20,760,920)	(131,207)
Салық салғанға дейінгі пайда	23,723,299	13,738,790

(г) *Өнімдер мен қызметтер айырымындағы түсімді талдау*

Топтың өнімдер мен қызметтер шеңберіндегі түсімді талдау 22-ескертпеде көрсетілген (негізгі қызметтен түскен түсім). Сауданың негізгі бөлігі Қазақстанда жасалады.

(д) *Аса ірі клиенттер*

2021 жылы ішінде, Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларға түсімнің жалпы сомасының 10% сауда жасады (6-ескертпе). 2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл ішінде сауда көлемі түсімнің жалпы сомасынан 10%-ға тең немесе 10%-дан асатын клиенттер болған жоқ.

Топтың түсімі ХҚЕС 15-ке сәйкес міндеттемелердің орындалуына қарай кезең ішінде ескеріледі.

6 Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар

Бір-бірімен байланысты тараптардың анықтамасы «Бір-бірімен байланысты тараптар туралы ақпаратты ашу» ХБЕС (IAS) 24-те келтірілген. Егер тараптардың біреуі басқасын бақылау мүмкіндігіне ие болса, жалпы бақылауда болса немесе басқа тараптың қаржылық және операциялық шешімдерді қабылдауын бірлесіп бақылайтын болса онда тараптар бір-бірімен байланысты саналады. Тараптар бір-бірімен байланысты екендігі туралы мәселені шешу кезінде тараптардың заңдық формасы ғана емес, олардың өзара қатынастарының сипаты да назарға алынады. Бас компания және Компанияның соңғы бақылаушы тарапына 1-ескертпеде анықтама берілген.

Байланысты тараптар Самұрық-Қазына бақылауындағы компанияларды қамтиды. Мемлекеттік компаниялармен операциялар, егер олар барлық қоғамдық және жеке компанияларға дәйекті түрде қолданылатын талаптарға сәйкес қарапайым қызмет барысында жүзеге асырылатын болса, ашып көрсетілмейді: i) олар дербес маңызды болып табылатын жағдайда; ii) егер Топ қызметтері барлық тұтынушыларға қолжетімді стандартты жағдайда ұсынылатын болса, немесе iii) электр энергиясын беру, телекоммуникациялық қызметтер және т.б. секілді қызметтер бойынша жеткізушіні таңдау болмаған жағдайда.

6 Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар (жалғасы)

Топ мемлекеттің қатысуымен ұйымның барынша көп санына сатып алуды және тауарды жеткізуді жүзеге асырады. Бұндай сатып алулар мен жеткізулер жекелеп шамалы сомаларды құрайды және әдетте коммерциялық негізде жүзеге асырылады. Мемлекетпен операцияларға 28-ескертпеде ашылған салықтар бойынша есептеулер де жатады.

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша етелмеген қалдықтар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акционер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	1,108,679	20,130	16,128	-	14,834,694
Ақша қаражаттарымен оның эквиваленттері	23	-	-	-	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	36,349	458	-	-	10,333
Қаржылық активтер	-	-	-	-	9,161,029
Алынған несиелер	-	-	3,760	71,139,308	13,779,537
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	33,197	-	-	-	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	3,550,512	3,008,234	664	35,164	3,862,471
Өзге кредиторлық берешек	-	1,138	7	-	5,841,513

Төменде 2020 жылдың 31 желтоқсанында бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша етелмеген қалдықтар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акционер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек пен басқа дебиторлық берешек	4,750,550	-	17,611	-	12,258,166
Ақша қаражаттарымен оның эквиваленттері	236	-	-	-	-
Өзге қысқа мерзімді активтер	68,100	449	-	-	30
Алынған несиелер	-	-	4,136	67,877,969	15,955,890
Қаржылық жалдау бойынша міндеттемелер	10,344	-	-	-	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	5,307,340	3,497,636	-	40,129	218,586
Өзге кредиторлық берешек	-	-	-	-	5,841,514

6 Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар (жалғасы)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акционер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Түсім	54,520,321	1,400,950	146,816	-	23,036,226
Өзіндік құн	(70,206,026)	(33,973,770)	-	-	(2,810,917)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(101,676)	-	(5,373)	-	-
Сату бойынша шығыстар	(8,898,354)	-	-	-	-
Басқа шығыстар	(52,071)	-	-	-	-
Басқа кірістер	1,284	-	31	-	528,850
Қаржылық шығыстар	(4,602)	-	-	(7,318,194)	(992,081)
Қаржылық кірістер	-	-	-	-	65,718
Бағам айырмашылығына байланысты шығын	-	(439)	-	-	(108,502)

Төменде 2020 жылдың 31 желтоқсанында 12 ай ішінде бір-бірімен байланысты тараптардың операциялары бойынша кіріс пен шығыстың баптары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Ортақ бақылаудағы компаниялар	Самұрық-Энергоның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Самұрық-Қазынаның бірлескен кәсіпорындары мен қауымдасқан компаниялары	Акционер	Мемлекеттік Кәсіпорындармен жасалған операциялар
Түсім	51,581,840	1,208,832	130,006	-	22,746,665
Өзіндік құн	(55,809,874)	(31,667,484)	-	-	(2,441,377)
Жалпы және әкімшілік шығыстар	(499,637)	-	-	-	-
Сату бойынша шығыстар	(10,122,353)	-	-	-	-
Басқа шығыстар	(1,001)	-	-	(68,650)	-
Басқа кірістер	11,477	-	-	-	687,358
Қаржылық шығыстар	(2,233)	-	-	(6,890,764)	(1,188,770)
Қаржылық кірістер	-	-	-	-	-
Бағам айырмашылығына байланысты пайда/(шығын)	-	53,595	10	-	(716,517)

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша, Топ бір-бірімен байланысты тараптардан мынадай кепілдіктер алды:

- Қазақстан Даму банкімен Қарыз шарты бойынша 12,285,000 мың теңге сомасында Самұрық- Қазына корпоративтік кепілдігі (2020: 12,285,000 мың теңге).
- Қазақстан Даму банкімен Қарыз шарты бойынша 25,000,000 АҚШ доллары сомасында мемлекеттік кепілдігі (2020 жыл: 25,000,000 АҚШ доллары).

Төменде негізгі басқарушы персоналдың сыйақылары көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	2021 ж.	2020 ж.
Негізгі басқарушы персонал	318,044	210,832
Негізгі басқарушы персоналға берілетін барлық сыйақы	318,044	210,832

6 Байланысты тараптармен есеп айырысу мен операциялар (жалғасы)

Негізгі басқарушы персоналға сыйлықақы беру қызметкерлерге жалақыны, сыйлықақыларды және өзге қысқа мерзімді сыйлықақыларды білдіреді. 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша негізгі басқарушылық персонал 4 адамнан құралған (2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша: 5адам).

Байланысты тараптармен жасалатын мәмілелер «Энергия өндіруші ұйымдар тобы үшін электр энергиясына шекті тарифтерді бекіту туралы» Энергетика министрлігінің бұйрығымен бекітілген, байланысты тараптар үшін ұсынылатын тарифтер негізінде көрсетілген реттелетін қызметтердің қоспағанда, тараптардың арасында келісілген нарықтық мөлшерлемелерге міндетті түрде байланысты болмайтын жағдайларда жүзеге асырылды.

7 Негізгі құралдар

Төменде негізгі құралдардың теңгерімдік құнының өзгерістері ұсынылған:

Қазақстандық мың теңгемен	Ғимараттар мен құрылыстар			Өзге	Аяқталмаған құрылыс	Барлығы
	Мұнайгаз активтері	Машиналар және құрал-жабдықтар	Машиналар және құрал-жабдықтар			
2020 ж. 1 қаңтардағы құны	15,287,904	256,773,383	645,809,825	16,223,688	114,933,919	1,049,028,719
Жинақталған тозу мен құнсыздану	-	(71,104,020)	(215,650,854)	(6,484,138)	(2,800,443)	(296,039,455)
2020 ж. 1 қаңтардағы теңгерімдік құн	15,287,904	185,669,363	430,158,971	9,739,550	112,133,476	752,989,264
Түсімдер	51,922	1,301,455	2,774,973	527,669	33,235,089	37,891,108
Есептік бағалаудағы өзгеріс	(476,209)	569,629	-	-	-	93,420
Ауыстырулар	-	23,543,432	10,965,857	320,510	(34,829,799)	-
Өзге активтерге ауыстырулар	-	(2)	(5,708)	(646)	(1,537,662)	(1,544,018)
Істен шығу	-	(180,604)	(1,040,460)	(230,401)	(99,354)	(1,550,819)
Тозу	-	(13,247,990)	(43,274,605)	(733,504)	-	(57,256,099)
Істен шығудағы тозу (Құнсыздану)/құнсызданудан болған шығынды қалпына келтіру	-	32,268	898,658	217,541	-	1,148,467
	(315,663)	20,931	8,363	557	154,605	(131,207)
2020 ж. 31 желтоқсандағы құны	14,863,617	282,007,293	658,504,487	16,840,820	111,702,193	1,083,918,410
Жинақталған тозу мен құнсыздану	(315,663)	(84,298,811)	(258,018,438)	(6,999,544)	(2,645,838)	(352,278,294)
2020 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	14,547,954	197,708,482	400,486,049	9,841,276	109,056,355	731,640,116
Түсімдер	9,955	45,773	2,088,614	715,672	44,618,354	47,478,368
Есептік бағалаудағы өзгеріс	-	(260,589)	-	-	-	(260,589)
Ауыстырулар	-	5,798,164	24,504,561	1,227,842	(31,530,567)	-
Өзге активтерге ауыстырулар	-	(156,124)	(509)	-	(34,796)	(191,429)
Істен шығу	-	(5,241,724)	(1,437,226)	(358,875)	-	(7,037,825)
Тозу	-	(12,723,705)	(41,243,987)	(1,009,337)	-	(54,977,029)
Істен шығудағы тозу (Құнсыздану)/құнсызданудан болған шығынды қалпына келтіру	-	5,211,509	1,284,156	305,859	-	6,801,524
	-	(7,848,819)	(12,414,248)	(54,721)	(426,240)	(20,744,028)
2021 ж. 31 желтоқсандағы құны	14,873,572	282,192,793	683,659,927	18,425,459	124,755,184	1,123,906,935
Жинақталған тозу мен құнсыздану	(315,663)	(99,659,826)	(310,392,517)	(7,757,743)	(3,072,078)	(421,197,827)
2021 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	14,557,909	182,532,967	373,267,410	10,667,716	121,683,106	702,709,108

2021 жылғы түсімдер сомасы 2,882,180 мың теңге сомасындағы қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындардан тұрады (2020 жыл: 814,179 мың теңге). Сыйлықақылар бойынша шығындарды капиталдандырудың орташа мөлшерлемесі 11.44% (2020 жыл.:11.72%).

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топ «Қазақстан Даму Банкі» АҚ-дан (бұдан әрі – «Қазақстан Даму Банкі») алған қарыздар бойынша қамтамасыз ету ретінде негізгі құралдар мен аяқталмаған құрылысты (2020 жылғы 31 желтоқсан: 6,036,147 мың теңге) кепілден алып тастады.

7 Негізгі құралдар (жалғасы)

Тозу бойынша шығындар бір жыл ішіндегі пайда мен шығын мынадай баптарына жатқызылды:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Сатудың өзіндік құны	54,527,611	56,779,276
Жалпы және әкімшілік шығындар	353,984	440,345
Өзге операциялық шығындар	76,980	20,464
Аяқталмаған құрылыста капиталдандырылған	18,454	16,014
Тозу бойынша барлық шығындар	54,977,029	57,256,099

8 Материалдық емес активтер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Лицензия-лар	Бағдарлама-лық жасақтама	Өзге	Барлығы
2020 ж. 1 қаңтардағы бастапқы құн	475,615	4,773,956	1,342,579	6,592,150
Жинақталған амортизация	(292,665)	(1,883,777)	(723,763)	(2,900,205)
2020 ж. 1 қаңтардағы теңгерімдік құн	182,950	2,890,179	618,816	3,691,945
Түсімдер	67,827	196,519	4,691	269,037
Істен шығу	(177,933)	(170,766)	-	(348,699)
Істен шығудағы амортизация	177,933	170,290	-	348,223
Аударымдар	143	111,098	-	111,241
Амортизация	(43,322)	(285,017)	(173,010)	(501,349)
2020 ж. 31 желтоқсандағы бастапқы құн	365,652	4,910,807	1,347,270	6,623,729
Жинақталған амортизация	(158,054)	(1,998,504)	(896,773)	(3,053,331)
2020 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	207,598	2,912,303	450,497	3,570,398
Түсімдер	245,867	794,869	1,980	1,042,716
Істен шығу	(5,344)	(66,466)	-	(71,810)
Істен шығудағы амортизация	5,344	65,502	-	70,846
Аударымдар	92,063	7,840	-	99,903
Амортизация	(114,442)	(352,261)	(80,205)	(546,908)
2021 ж. 31 желтоқсандағы бастапқы құн	698,238	5,647,050	1,349,250	7,694,538
Жинақталған амортизация	(267,152)	(2,285,263)	(976,978)	(3,529,393)
2021 ж. 31 желтоқсандағы теңгерімдік құн	431,086	3,361,787	372,272	4,165,145

9 Пайдалану және жалдау міндеттемелері түріндегі активтер

Төменде пайдалану құқығы түріндегі активтердің баланстық құнындағы өзгерістер келтірілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ғимараттар және құрылыстар	Машиналар	Жер	Барлығы
2020 ж. 1 қаңтардағы баланстық құны	2,152,215	53,867	643,935	2,850,017
Түсімдер	693,608	19,646	320,112	1,033,366
Есептік бағалаулар өзгерістері	-	-	-	-
Тозу	(581,608)	(10,104)	(40,704)	(632,416)
Істен шығудағы тозу	63,907	5,840	-	69,747
2020 ж. 31 желтоқсандағы баланстық құны	2,177,503	37,394	922,727	3,137,624
Түсімдер	259,847	-	265,525	525,372
Есептік бағалаулар өзгерістері	97,377	-	-	97,377
Тозу	(525,481)	(9,511)	(55,139)	(590,131)
Істен шығудағы тозу	318,469	10,667	-	329,136
Істен шығу	(585,603)	(32,000)	-	(617,603)
2021 ж. 31 желтоқсандағы баланстық құны	1,742,112	6,550	1,133,113	2,881,775

Топ келесі жалдау міндеттемелерін мойындады:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	1 қаңтар 2021 ж.
Қысқа мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	927,267	1,106,004
Ұзақ мерзімді жалдау бойынша міндеттемелер	1,495,895	1,696,109
Жалдау бойынша міндеттемелер жиыны	2,423,162	2,802,113

2021 жылы қаржылық шығыстар құрамына кіретін пайыздық шығындар 288,250 мың теңгені құрады (2020 жылы: 275,850 мың теңге). Жалгерлік жалдау міндеттемелерге қосылмаған жалгерлік жалдау төлемдердің шығындары 2021 жылы жалпы және әкімшілік шығындарға бөлінген 120,354 мың теңгені құрады (2020 жылы: 114,180 мың теңге).

10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар

Төмендегі кестеде Топтың бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салған инвестицияларының теңгерімдік құнындағы өзгерістер көрсетілген.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Бірлескен кәсіпорындар		Қауымдасқан компания	
	ЕГРЭС-2	Forum MuiderB.V.	Энергия Семиречья	Барлығы
2020 ж. 1 қаңтардағы қалдық	17,787,425	33,938,422	2,417,657	54,143,504
Кезеңдегі ішіндегі пайданың/(шығын) үлесі	(1,853,112)	11,504,368	(177,743)	9,473,513
Алынған дивидендтер	-	(3,005,818)	-	(3,005,818)
2020 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	15,934,313	42,436,972	2,239,914	60,611,199
Кезеңдегі ішіндегі пайданың/(шығын) үлесі	2,206,295	11,382,632	(134,350)	13,454,577
Алынған дивидендтер	-	(72,455)	-	(72,455)
2020 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	18,140,608	53,747,149	2,105,564	73,993,321

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың бірлесіп бақыланатын кәсіпорындарда мынадай меншік үлесі бар:

- ЕГРЭС-2 – 50%. Қалған 50% иелік ету үлесі «Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ-қа тиесілі (4-ескертпе).
- Forum Muider – 50%. Қалған 50% иелік ету үлесі UC RUSAL-ға тиесілі.

2019 жылдың желтоқсанында Самұрық-Қазына» ҰӘҚ» АҚ «Интер-РАО ЕЭС» ААҚ-тан 50% иелік ету үлесін 25 миллион АҚШ долларға сатып алды.

«Энергия Семиречья» жаңартылатын энергия көздерін пайдалана отырып, электр энергиясын өндіру мен сату, объектілерді жобалау мен салу бойынша қызмет көрсетеді. «Энергия Семиречья» акционерлері - «Hydrochina Corporation» (қатысу үлесі - 50%), «Самұрық - Энерго» АҚ (қатысу үлесі - 25%), «Powerchina Chegdu Engineering Corporation» (қатысу үлесі - 15%), және Powerchina Resources Ltd (қатысу үлесі - 10%). Топтың «Энергия Семиречье» ЖШС-ге қатысу үлесі барлық акционерлердің меншік мүдделеріне сәйкес жарғылық капиталға пропорционалды салымы есебінен өзгерген жоқ.

Көрсетілген сомаларды және қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарға инвестициялардың баланстық құнын салыстырғанда жалғыз ауытқу аталған қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарда басқа инвесторлардың шығарылған үлесінің сомасы болып табылады.

Топ басшылығының пікірі бойынша Топтың қауымдасқан ұйымдар мен бірлескен кәсіпорындарда таза активтердің үлесі қауымдасқан компанияға салынған инвестицияның сомасымен шектеледі.

Топтың бірлескен кәсіпорындарда қатсу үлесімен байланысты шартты міндеттемелер 29-ескертпеде көрсетілді. Бірлескен кәсіпорындармен есептеулер бойынша операциялар мен қалдықтар 6-ескертпедекөрсетілді.

10 Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компанияларға салынған инвестициялар (жалғасы)

Төменде 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы және 2020 жылдың 31 желтоқсанындағы, сондай-ақ осы күнге аяқталған кезеңдерге бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың біріктірілген қаржылық ақпараты ұсынылған:

	ЕГРЭС-2		Forum Muider		Энергия Семиречья	
	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>						
Қысқа мерзімді активтер, о.і.	24,234,294	16,930,950	28,498,531	34,903,234	1,966,343	223,682
Ақша қаражаты және олардың эквиваленттері	2,182,968	5,594,063	6,907,154	9,091,014	1,954,456	206,631
Ұзақ мерзімді активтер	123,317,966	123,446,740	165,164,875	134,249,113	28,131,560	25,035,034
Қысқа мерзімді міндеттемелер, о.і.	(11,117,120)	(7,029,847)	(32,569,413)	(26,502,805)	(21,675,646)	(16,299,060)
Қысқа мерзімді қаржылық міндеттемелер (саудалық және өзге кредиторлық берешек пен резервті қоспағанда)	(3,628,077)	(2,719,554)	(1,803,068)	(1,637,304)	(21,532,084)	(15,566,270)
Ұзақ мерзімді міндеттемелер, о.і.	(100,153,924)	(101,479,217)	(53,599,695)	(57,775,598)	-	-
Ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер (саудалық және өзге СС пен резервті қоспағанда)	(97,167,584)	(97,891,008)	(48,235,367)	(52,563,816)	-	-
Таза активтер	36,281,216	31,868,626	107,494,298	84,873,944	8,422,257	8,959,656
Топтың үлесі	50%	50%	50%	50%	25%	25%
Топтың таза активтегі үлесі	18,140,608	15,934,313	53,747,149	42,436,972	2,105,564	2,239,914
Түсім	65,822,553	46,415,485	103,081,358	100,937,040	-	-
Негізгі құралдардың жөнөматериалдық емес активтердің тозуы және амортизация	(1,648,253)	(3,264,370)	(8,218,255)	(7,322,519)	(7,619)	(7,655)
Пайыздық табыс	1,110,662	161,418	3,804,909	500,158	-	-
Пайыздық шығыс	(12,491,945)	(13,036,582)	(798,478)	(3,110,175)	-	-
Табыс салығы	(5,071,764)	(2,505,027)	(6,837,767)	(5,967,623)	-	-
Жыл ішіндегі пайда/(шығын)	4,395,244	(3,732,805)	22,821,907	23,108,293	(537,400)	(710,972)
Жиынтық (кіріс/шығын)	4,412,591	(3,706,224)	22,765,263	23,008,736	(537,400)	(710,972)

11 Өзге ұзақ мерзімді активтер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Облигациялар	653,108	1,513,701
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек	9,025,111	727,652
Пайдаланылуы шектелген ақшалай қаражат	54,265	54,265
Өзге де қаржылық ұзақ мерзімді активтер	97,960	143,699
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(1,392,709)	(105,749)
Өзге қаржылық ұзақ мерзімді активтер жиыны	8,437,735	2,333,568
Ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемдер	68,667,682	10,589,179
Өтеуге арналған ұзақ мерзімді ҚҚС	548,292	546,752
Өзгеде ұзақ мерзімді активтер	307,124	197,604
Өзге ұзақ мерзімді активтер жиыны	77,960,833	13,667,103

COVID-19 пандемиясына байланысты еңсерілмейтін күш мән-жайларының туындауы себебінен теріс салдарларға байланысты төлемді кейінге қалдыруды ұсыну туралы «ОЭСК Холдинг» ЖШС-ның (бұрын – «Шығыс Қазақстан энергетикалық компаниясы» ЖШС) өтінішіне байланысты Компания басшылығы берешекті өтеу мерзімін сатып алу бағасын индекстеу шартымен 2023 жылғы 1 қазанға дейін ұзарту туралы шешім қабылдады. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «ОЭСК Холдинг» ЖШС дебиторлық берешегінің баланстық құны 7,561,445 мың теңгені құрайды. 2021 жылғы 31 желтоқсанда Компания «СК С» рейтингіне ие болды және «ОЭСК Холдинг» ЖШС берешегінің құнсыздануы бойынша 1,440,209 мың теңге сомасындағы резервті таныды.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Информ-Систем» ЖШС сатып алушыларының дебиторлық берешегі - 712,490 мың теңге. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша дебиторлық берешек құнсызданбаған және мерзімі өтпеген, толығымен теңгемен көрсетілді.

Басқа ұзақ мерзімді активтердің жалпы сомасы мынадай түпкілікті сипаттағы қызметтер мен негізгі құралдар үшін алдын ала төлемдер мен аванстардан тұрады:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
«Б. Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС №1 блогын электр сүзгілерін орната отырып қалпына келтіру	51,250,884	-
Ерейментауда қуаттылығы 50 МВт жел паркін салу	14,928,278	10,107,411
«Б. Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС энергия блоктарын күрделі жөндеу	1,257,704	-
Алматы қаласы мен Алматы облысында қосалқы станциялар салу және қайта құрылымдау	698,804	481,768
Өзге	532,012	-
Ұзақ мерзімді активтер бойынша алдын ала төлемдер жиыны	68,667,682	10,589,179

12 Тауар-материалдық қорлар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Отын	5,272,379	4,986,888
Қосалқы өндірістік материалдар	5,470,720	4,406,474
Қосалқы бөлшектер	3,465,632	2,985,075
Басқа материалдар	436,570	382,530
Шикізат	31,370	28,159
Минус: сатудың таза бағасына дейінгі құнды азайтуға арналған резерв пен өтімді емес және ескірген тауар-материалдық қорлар бойынша резерв	(1,089,507)	(1,114,980)
Тауар-материалдық қор жиыны	13,587,164	11,674,146

Төменде Топтың тауар-материалдық қорлары бойынша резервтердегі қозғалысы берілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
1 қаңтардағы жағдай бойынша резерв	1,114,980	1,014,691
Қорлардың құнсыздануына байланысты резервтерді қалпына келтіру	(111,456)	(34,920)
Қорлардың құнсыздануына байланысты резервтерді есептеу	85,983	135,209
31 желтоқсандағы жағдай бойынша резерв	1,089,507	1,114,980

13 Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	34,132,361	38,617,270
Минус: құнсыздану резерві	(2,116,932)	(1,721,433)
Қаржылық дебиторлық берешек жиыны	32,015,429	36,895,837
Басқа дебиторлық берешек	3,682,143	4,341,451
Минус: құнсыздану резерві	(3,260,504)	(3,576,976)
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек жиыны	32,437,068	37,660,312

Қаржылық дебиторлық берешектің баланстық құны қысқа мерзімді болуына байланысты әділ құнға жуықтайды. 2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша «Майкубен-Вест» ЖШС-ның өзге ұзақ мерзімді дебиторлық берешегі 3,165,768мың теңге сомаға құнсызданды (2020 ж.: 3,437,607мың теңге).

Қаржылық дебиторлық берешеккелесі валюталарда ұсынылған:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Теңге	32,015,429	34,409,006
АҚШ доллары	-	2,486,831
Қаржылық дебиторлық берешек жиыны	32,015,429	36,895,837

13 Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек және басқа дебиторлық берешек (жалғасы)

Төменде қаржылық активтер бойынша резервтің қозғалысы көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.		2020 ж.	
	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек	Негізгі қызмет бойынша дебиторлық берешек	Өзге дебиторлық берешек
1 қаңтардағы құнсыздану резерві	1,721,433	3,576,976	1,102,970	3,540,314
Құнсыздануға арналған резервті есептеу	1,340,060	159,571	774,915	59,319
Жыл ішінде резервті қалпына келтіру	(937,250)	(476,043)	(139,524)	(21,045)
Жыл ішінде есептен шығарылған, дебиторлық берешек	(7,311)	-	(16,928)	(1,612)
31 желтоқсандағы құнсыздану резерві	2,116,932	3,260,504	1,721,433	3,576,976

14 Өзге қысқа мерзімді активтер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің облигациялары мен ноталары	9,554,477	409,094
Өзге дебиторлық берешек	1,430,438	9,894,767
Пайдаланылуы шектелген ақша қаражаты	310,773	313,343
Жедел депозиттер	255,820	169,050
Алуға арналған дивидендтер	458	449
Өзге де қаржылық қысқа мерзімді активтер	114,283	120,487
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(1,034,517)	(1,786,339)
Өзге қаржылық қысқа мерзімді активтер жиыны	10,631,732	9,120,851
Салықтар бойынша өтеуге және алдын ала төлеуге қатысты ҚҚС	3,008,370	1,993,903
Жеткізушілерге берілетін аванстар	2,768,042	1,076,683
Өзге де қаржылық емес қысқа мерзімді активтер	2,448,699	479,381
Минус: құнсыздануға арналған резерв	(404,786)	(362,282)
Өзге қысқа мерзімді активтер жиыны	18,452,057	12,308,536

Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің облигациялары мен ноталары

2021 жылғы 20 желтоқсанда Компания 9,131,800 мың теңге сомасындағы ақшалай қаражатты 2022 жылғы 19 қаңтарда өтеу күнімен Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қысқа мерзімді ноталарына инвестициялады.

15 Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Ағымдағы банк шоттарындағы ақша қаражаттары	5,430,166	6,138,299
Жедел депозиттер	6,691,733	3,740,118
Кассадағы ақша қаражаттары	16,272	15,461
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	12,138,171	9,893,878

Жедел депозиттер кем дегенде үш ай ішінде немесе талап бойынша келісімшарт мерзімі бойынша өтелуі тиіс.

15 Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері (жалғасы)

Ақшалай қаражатпен оның эквиваленттері келесі валюталарда ұсынылған:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Теңге	10,679,910	8,422,523
Еуро	1,458,257	1,470,898
АҚШ доллары	3	452
Басқа валюталар	1	5
Ақшалай қаражат пен оның эквиваленттерінің жиыны	12,138,171	9,893,878

16 Капитал

Акционерлік капитал

2021 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша 5,601,812 шығарылған жай акциялары 376,045,927 мың теңге мөлшерінде толығымен төленді (2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша: 5,601,812 акциялар). Әрбір жай акция бір дауыс құқығын береді. Компанияда артықшылықты акциялары жоқ. Жарияланған акциялардың саны 8,602,187 тең. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша «Самұрық-Қазына» АҚ Компанияның 100% акционері болып табылады (2020ж: 100%).

2021 жылдың 30 наурызда Топ жалғыз акционерге 3,242,143 мың теңге мөлшерінде дивиденд төлегенін жариялады - бір акцияға 578,77 теңге. (2020 жылдың 9 маусымда: 3,066,231 мың теңге). 2021 жылдың 28 маусымда Топ Жалғыз акционерге жарияланған 3,066,231 мың теңге мөлшерінде дивидендтерді толық төледі.

Басқа резервтік капитал

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Кәсіпорын- дарды біріктіру резерві	Акционер мен жүргізілген операцияның нәтижесі	Өзге де жиынтық залал	Барлығы
2021 ж. 1 қаңтардағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(2,721,789)	125,168,047
Өзге де жиынтық залал	-	-	(39,588)	(39,588)
2021 ж. 31 желтоқсандағы қалдық	37,282,287	90,607,549	(2,761,377)	125,128,459

17 Активтерді жою міндеттемелері бойынша резерв

Төменде активтерді жою міндеттемелерінің резерві бойынша қозғалыс көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
1 қаңтардағы резерв	3,423,974	2,331,591
Есептік бағалаудағы өзгерістер	(661,370)	906,305
Жылдық резерв	857	125,323
Дисконт сомасына ұлғаю	250,453	135,788
Резервті пайдалану	(187,322)	(75,033)
31 желтоқсандағы резерв	2,826,592	3,423,974

18 Қарыздар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Ұзақ мерзімді бөлігі		
Мерзімді банктік қарыздар	100,256,230	117,484,894
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	68,565,478	65,293,870
Шығарылған облигациялар	40,103,965	24,819,396
Тұтынушылардан алынған қарызы	922,586	1,047,210
Қарыз жиыны - ұзақ мерзімді бөлігі	209,848,259	208,645,370
Қысқа мерзімді бөлігі		
Жедел банктік қарыздар	78,425,759	52,011,263
Самұрық-Қазынадан алынған қарызы	2,573,832	2,584,099
Шығарылған облигациялар	3,681,824	360,287
Тұтынушылардан алынған қарызы	364,992	352,157
Қарыз жиыны - қысқа мерзімді бөлігі	85,046,407	55,307,806
Барлық қарыздар	294,894,666	263,953,176

Топтың қарыздары төмендегі валюталарда көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Қарыздар мына валюталарда көрсетілген:		
- теңге	290,820,743	259,093,063
- АҚШ доллары	4,073,923	4,860,113
Барлық қарыздар	294,894,666	263,953,176

Төмендегі кестеде ұсынылған әр кезең үшін таза қарыз сомасының және қаржылық қызметтің нәтижесінде туындайтын Топтың міндеттемелеріндегі өзгерістердің талдауы ұсынылған. Осы міндеттемелердің баптары қаржылық қызмет құрамындағы ақша қаражатының қозғалысы туралы есепте көрсетілген.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
1 қаңтардағы қарыздар	263,953,176	269,939,683
Алынған қарыздар және шығарылған облигациялар бойынша түсімдер	159,998,976	83,996,315
Қарыздарды төлеу	(135,670,371)	(97,142,953)
Сыйлықақыны есептеу	22,017,507	24,006,729
Капиталдандырылған сыйлықақы (7-ескертпе)	2,882,180	814,179
Төленген сыйлықақы	(22,826,741)	(23,668,346)
Төленген капиталдандырылған сыйлықақы	(1,859,277)	(814,179)
Бағамдық айырмашылықтар бойынша түзетулер	107,479	578,375
Келтірілген құнының дисконттын жою	6,674,722	5,858,677
Дисконтты есептеу	(83,974)	(27,096)
Өзге төлемдер	(299,091)	411,792
31 желтоқсандағы қарыздар	294,894,666	263,953,176

18 Қарыздар (жалғасы)

«Самұрық-Энерго» АҚ

Самұрық-Қазына

2010 жылдың 17 наурызында Forum Muider-ден 50% үлесті сатып алу нәтижесінде қарызды қайта қаржыландыру мақсатында Топ Самұрық-Қазынамен 48,200,000 мың теңге сомасында қарыз келісіміне қол қойды. Қарыз жылына 1.2% көлеміндегі пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2029 жылғы 15 қыркүйекке дейін берілді. Негізгі сома жыл сайынғы тең төлеммен өтелуі тиіс, ал пайыздар қарыз алынғаннан кейін келесі есептік жылдан бастап жартыжылдық төлемдермен төленеді.

2011 жылғы 14 қаңтарда компания «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ қосалқы станциясының құрылысын қаржыландыру мақсатында Самұрық-Қазынамен 7,000,000 мың теңге сомаға кредиттік келісімге қол қойды. Қарыз жылдық 2% мөлшеріндегі пайыздық мөлшерлеменен, өтеу мерзімі 2024 жылғы 25 қаңтардан кешіктірілмей берілді. Негізгі сома мерзім соңында төленеді, ал пайыздар жарты жылдық жарналармен төленеді. 2021 жылғы 25 қаңтарда Компания 205,747 мың теңге сомасында негізгі борышты ішінара өтеуді жүргізді. 2021 жылғы 31 желтоқсанға негізгі борыштың номиналды қалдығы 6,794,254 мың теңгені құрайды.

2014 жылғы 16 қаңтарда компания ЕГРЭС-1-ге қатысудың қалған үлесін сатып алу мақсатында Самұрық-Қазынамен 200,000,000 мың теңге сомаға кредиттік келісімге қол қойды. Негізгі сома 2028 жылғы 1 желтоқсанда төленуі тиіс, ал пайыздар 7.8% ставка бойынша жартыжылдық жарналармен төленеді.

2014 жылғы 3 қазанда кредиттік келісім № 369 кредиттік шартқа № 1 қосымшаға сәйкес мынадай түрде айтарлықтай өзгертілді:

- 100,000,000 мың теңге көлеміндегі негізгі қарыз сомасы Компания акцияларына айырбасталды
- Негізгі қарыздың қалған сомасы бойынша пайыздық мөлшерлеме жылына 9% дейін ұлғайтылды.

2015 жылғы 25 желтоқсанда аталған кредиттік келісім № 369-И кредиттік шарттың № 2 қосымшасына сәйкес айтарлықтай өзгертілді, негізгі қарыздың сомасы бойынша пайыздық мөлшерлемесі жылдық 1% дейін төмендетілді. Басшылық пайыздық мөлшерлеменің нарықтық емес мөлшерлемеден 1% дейін төмендеуін, ал субординацияланғанға дейінгі қарыз басымдығындағы өзгерістерді қарыз шарттарына айтарлықтай өзгерістерге алып келетінін бағалады. Басшылық несиешарттарына мұндай өзгерістер бастапқы қарызды өтеу ретінде есептелуі тиіс және жаңа қарызды әділ құны бойынша тану тиіс деп есептейді. Қарыз алған күндегі нарықтық мөлшерлеме жылдық 12.8% құрады. Топ 72,581,903 мың теңге сомасында қарызды басқа капитал құрамында бастапқы танудан түскен кіріс деп мойындады, себебі басшылық нарықтан төмен мөлшерлемеден қарыз ұсыну кезінде Самұрық-Қазына Компания акционері ретінде әрекет етті деп есептейді. Алынған қарызды бастапқы танудан түскен пайда алынған қарыздың атаулы құны мен оның танылған күніндегі әділ құны арасындағы ақша ағымын дисконттау әдісін пайдаланумен және жылдық 12.8% тиімді мөлшерлеменен есептелген айырмашылық ретінде көрсетілді.

Облигациялар

2017 жылдың тамызында және қыркүйегінде Компания бес жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 20,000,000 мың теңге және 28,000,000 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды тиісінше шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлеме тиісінше жылдық 13%-ды және 12.5%-ды құрады және тиісінше жылына екі рет және тоқсан сайын төлеуге жатады. 2020 жылдың 18 ақпанында Қоғам 28,000,000 мың теңге сомасына екінші транш облигацияларын сатып алды. 2020 жылдың сәуірінде Компания нарықтық бағамен 17,655,846 мың теңге сомасына бірінші транштың 16,872,498 облигацияларын сатып алды. 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша бірінші транш бойынша негізгі қарыздың қалдығы 3,127,502 мың теңгені құрайды.

2018 жылғы қарашада Компания жеті жыл мерзімге 1 облигация үшін 1000 теңге номиналдық құны бойынша 21,736,200 мың теңге жалпы сомасында облигацияларды шығарды және жариялады. Купондық пайыздық мөлшерлеме жылдық 11.2%-ды құрады және жылына екі рет төлеуге жатады.

2021 жылғы 25 қарашада Компания 6.5 жыл мерзімге 1 облигация үшін номиналдық құны 100,000,000 теңге, жалпы сомасы 18,400,000 мың теңгеге 184 дана жасыл облигацияларды шығарып, орналастырды. Купондық пайыздық мөлшерлеме жылдық 11.4%-ды құрады және жылына екі рет төленеді.

18 Қарыздар (жалғасы)

Еуропалық қайта құру және Даму банкі

2016 жылғы желтоқсанда Топ еурооблигацияларды қайта қаржыландыру үшін 100 миллион еуро мөлшерінде жаңартылмайтын кредиттік желіні ашты. 2019 жылдың қыркүйегінде Компания осы несиелік желісі бойынша жалпы сомасы 39,114,450 мың теңгеге екі транш алды. Пайыздық мөлшерлеме инфляцияға негізделген, пайыздық мөлшерлеме негізінде жылдық 3.5% және жылдық 4.5% мөлшеріндегі тәуелсіз, индикативті несиелік мөлшерлеме негізінде белгіленеді. Тәуелсіз индикативті мөлшерлеменің өзгерістері тоқсан сайын тіркеледі. Негізгі қарыз жылына екі рет және мерзім соңында төленеді. 2021 жылғы 31 желтоқсанда бірінші транш бойынша негізгі борыштың номиналды қалдығы 12,672,975 мың теңгені құрайды.

Азия даму банкі

2018 жылғы 8 қарашада және 5 желтоқсанда Компания қызметтің негізгі түрлерінің операциялық тиімділігін және жаңартылатын энергия көздерімен байланысты мүмкіндіктерді сәйкестендіру мақсаттары үшін Азия Даму Банкінен 120 миллион АҚШ доллары сомасына жаңартылмайтын кредиттік желілерді ашты. 2019 жылы Компания жалпы сомасы 45,860,800 мың теңгеге А және В траншы бойынша өтеу мерзімі 5 жыл, С траншы бойынша өтеу мерзімі 7 жылға Кредиттік желілер бойынша үш транш алды. Пайыздық мөлшерлеме Қазақстан Республикасы инфляциясының нақты көрсеткіштері (All-incost) негізінде белгіленеді, плюс банк айырмасы (3.75% А және В транштары бойынша, 4.50% С Траншы бойынша). Негізгі қарыз кредит мерзімінің аяғында төленеді: А және В транштары 2024 жылы, С траншы 2026 жылы.

«Алатау Жарық Компаниясы» АҚ

Қазақстан Халық банкі

2015 жылы Компания «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-пен (бұдан әрі - Халық банкі) кредиттік желі туралы келісім жасады (бұдан әрі - Келісім). Келісімге сәйкес кредит желісінің жалпы сомасы 27,514,358 мың теңгені құрайды, оның ішінде:

- 2022 жылдың 1 шілдесіне дейін 5 жыл мерзімге жылдық 12% мөлшерлемесі бар 1,745,211 мың теңге (бұдан әрі - 1-лимит). 1-шектелімнің мақсаты - қайта құру және жаңа құрылыстағы құрылыс-монтаж жұмыстары РЭС-5 сәйкес ВЛ-0,4 кВ өзін-өзі ұстайтын оқшауланған сымға беріліп, жұмыс істемейтін ТП-6-10 / 0,4 кВ қайта құрылады және ТП-6-10 / 0,4 кВ салынады;
- 4,748,991 мың теңге, жылдық 12% мөлшерлеменен 5 жыл мерзімге 2020 жылдың 24 қарашасына дейін (бұдан әрі - «3-лимит»). №3 шектелімнің мақсаты - қолданыстағы № 4 қосалқы станциядан жаңадан салынған «Алатау» 110 / 10-10 кВ қосалқы станциясына жүктің бір бөлігін ауыстыруға байланысты жұмыстар;
- 8,056,670 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі 12% 2022 жылдың 1 шілдесіне дейінгі кезеңге (бұдан әрі - 4-шектелім). 4-шектелімнің мақсаты қолданыстағы 6 кВ-ті РП-41-ден 10 кВ желілерге беру, қолданыстағы 6 кВ желілерді PS-1А аймағындағы РЭС-1 бойымен 10 кВ-қа беру, жүктемелердің бір бөлігін қолданыстағы PS-5А, PS-17А және Жаңадан салынған «Отрар» 110/10 қосалқы станциясы үшін PS-132А;
- 7,500,000 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі жылдық 12.5% 2022 жылдың 1 шілдесіне дейінгі кезеңге (бұдан әрі – 6-лимит). 6-шектелімнің мақсаты - шығарылған облигациялар бойынша қарызды өтеу (қайта қаржыландыру);
- 800,000 мың теңге, сыйақы мөлшерлемесі жылдық 12.0%, 2020 жылдың 1 наурызына дейін (бұдан әрі - 9-лимит). 9 шектелімнің мақсаты - келісімшарттар бойынша төлем;
- 4,463,486 мың теңге 2023 жылғы 31 тамызға дейінгі мерзімге жылдық 12.5% пайыздық мөлшерлеменен (бұдан әрі – 10-лимит). 10 лимитінің нысаналы мақсаты-шығарылған облигациялар бойынша берешекті өтеу (қайта қаржыландыру).

4-Кредиттік лимит аясында жалпы сомасы 2,256,448 мың теңге транш алынды, қалған Лимиттер толық көлемде игерілді, оларға 3 лимитті кірмейді. Қарыз сомасын қайтару қарыз берілген күннен бастап ай сайын тең үлестермен жүзеге асырылады. Төлем қарыз шарттарына сәйкес өтеу кестелерімен реттеледі.

2021 жылғы 1 қыркүйектегі қосымша келісімге сәйкес 2,195,580 мың теңге сомасындағы ақша қаражаты 3-лимиттен 4-лимитке қайта бөлінді.

2021 жылғы 20 қазандағы қосымша келісіммен бұрын берілген және жаңадан берілетін банк салымдарын пайдаланғаны үшін сыйақының тіркелген мөлшерлемесі жылдық 11.5% дейін төмендетілді.

Келісім бойынша міндеттемелердің орындалуын қамтамасыз ету үшін Халық Банкіне жылжымалы мүлік – Халық Банкіндегі ағымдағы шоттардағы ақша кепілге берілді (берілетін болады).

18 Қарыздар (жалғасы)

«Ereumentau Wind Power» ЖШС

Еуразия Даму банкі

2019 жылғы 31 қазандағы № 193 жаңартылмайтын кредиттік желі туралы кредиттік шарт аясында «Ereumentau Wind Power» ЖШС (бұдан әрі - «EWP») Ақмола облысында жел электр стансасын салуға ұзақ мерзімді қарыз тартты. Кредиттік шарт күшіне енген күннен бастап жеті жыл ішінде берілген транштар үшін пайыздық мөлшерлеме жылдық 11.5% құрайды, шарттың алғашқы жеті жылы аяқталғаннан кейінгі транштар үшін - маржаны қосқанда базалық мөлшерлеме сомасы.

«Алматы электрстанциялары» АҚ

«Қазақстан Халық банкі» АҚ

2014 жылғы 26 қарашада Компания «Қазақстан Халық банкі» АҚ-пен кредит желісін беру туралы келісім жасады (бұдан әрі – Келісім). Тиімді сыйақы мөлшерлемесі жылына 12.7% – 15.2% құрайды. Қарыздың өтеу мерзімі 2021-2025 жылдары құрайды.

Қарыздың негізгі мақсатты Компанияның ««АлЭС» АҚ Алматы ЖЭО-2 станциясын реконструкциялау мен кеңейту.ІІІкезек. №8 қазандық агрегаты» инвестициялық жобасымен байланысты берешегін қайта қаржыландыру, шығарылған индекстелген облигациялар бойынша берешегін қайта қаржыландыру, «БанкЦентрКредит» АҚ берешегін қайта қаржыландыру, «3-ЖЭО күл үйіндісін қайта құру» инвестициялық жобасын қаржыландыру болып табылады. Қаражаты қамтамасыз ету ретінде болашақта контракт бойынша «Алматыэнергосбыт» ЖШС және «Алатау Жарық Компаниясы» АҚ, «Алматы жылу желілері» ЖШС- тан түсетін ақшалай белгіленді.

2021 жылғы 24 қарашада «Қазақстан Халық банкі» АҚ «ЖЭО-3 алаңында қуаты 450 МВт-ға дейін БГҚ салу» жобасын (30-ескертпе) қаржыландыру және электр энергиясының өзірлігін қолдау қызметіне жеке тариф алу мақсатында аукциондық сауда-саттыққа қатысуға өтінімді қаржылық қамтамасыз етуді ұсыну үшін 3,564,518 мың теңге сомасында банктік кепілдік шығарды.

«Мойнақ СЭС» АҚ

«Қазақстан Даму банкі» АҚ

Компания 2005 жылғы 14 желтоқсанда және 2008 жылғы 16 қаңтарда «Қазақстан Даму банкі» АҚ-тан жылына 1.15*6MLIBOR+1.15% және 8% пайыздық мөлшерлемесімен тиісінше 25,000,000 және 26,058,000 АҚШ доллары сомасындағы қаржыны екі транш түрінде қарыз алды. Қарыз 20 жыл мерзімге берілді. 2012 жылғы 6 желтоқсанда МСЭС қосымша келісімге қол қойды, оған сәйкес өтелмеген 1,563,053 АҚШ доллары сомасындағы қаржыға қатысты пайыздық мөлшерлеме 8%-дан 7.55%-ға дейін төмендеді.

2019 жылғы 28 қарашада Компания екінші транш бойынша қарыз валютасын АҚШ долларынан теңгеге өзгерту және сыйақы мөлшерлемесін 10.72%

2011 жылғы 17 маусымда Компания "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ-пен жылдық 12% сыйақы мөлшерлемесі бойынша 12,285,000 мың теңге сомасында үшінші траншты беру туралы келісімшартқа қол қойды. Қарыз 17 жыл мерзімге берілді. 2012 жылғы 6 желтоқсанда Компания осы күннен кейін 8,924,392 мың теңге сомасында қарыз алуға жататын үшінші транштың пайыздық мөлшерлемесін 12% - дан 7.55% - ға өзгерту туралы қосымша келісімге қол қойды.

2021 жыл ішінде "Қазақстанның Даму Банкі" АҚ қарыздары бойынша төлемдер сомасы 3,301,927 мың теңгені құрады (2020 жыл: 3,508,415 мың теңге).

Банк қарыздары келесі қаржымен қамтамасыз етілген:

- Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің 25,000,000 АҚШ доллары сомасындағы мемлекеттік кепілдемесі. Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі кепілдігіне 2,260,559 АҚШ доллары сомасындағы «Қазақстан Халық жинақ банкі» АҚ-тың өтелмеген контркепілдік бар;
- «Самұрық-Энерго» АҚ-тың 2012 жылғы 13 желтоқсандағы 1,079,213 мың теңге сомасындағы кепілдеме;
- 2011 жылғы 1 шілдедегі Самұрық-Қазынаның 12,285,000 мың теңге сомасындағы кепілдеме;
- «Самұрық-Энерго» АҚ-тың 2020 жылғы 28 қарашадағы 4,545,554 мың теңге сомасындағы кепілдеме.

18 Қарыздар (жалғасы)

«Шардара СЭС» АҚ

Еуропалық қайта құру және Даму банкі

2012 жылғы 24 тамызда «Шардара СЭС» АҚ (ШСЭС) Еуропа Қайта жаңғырту және даму банкімен (ЕҚДБ) 9,150,000 мың теңге сомасын акредиттік келісім жасады. 2014ж. 28 ақпанда сома 14,350,000 мың теңгеге дейін ұлғайтылды (транш №1). №1 траншқа қаражат 2015-2017 жылдар аралығында толық көлемде алынды. 2019 жылдың 18 сәуірінде № 2 траншты ұсыну туралы № 7 қосымша келісімге қол қойылды - 11,520,000 мың теңгеге дейінгі сомаға, қаражат 2019 жылдың мамыр айында Компания толық көлемде алды. №1 транш бойынша негізгі қарыз тоқсан сайын 40 тең мөлшерде төленеді. Бірінші төлем күні 2018 жылдың 3-ші тоқсаны, соңғысы 2028 жылдың 2-тоқсаны. № 2 транш бойынша негізгі қарыз 33 тең тоқсан сайын төленеді. Бірінші төлем күні - 2020 жылдың 2 тоқсаны, соңғысы 2028 жылдың 2 тоқсаны. Сыйақы тоқсан сайын төленеді, қалған комиссиялар - шот-фактураны алғаннан кейін. Сыйақыайсайын,өзгекомиссиялар–шоталғанкездетөленуі тиіс.

Банк алдындағы барлық міндеттемелер 2021 жылғы қарашада мерзімінен бұрын өтелді.

Екібастұз ГРЭС-1

«Сбер банк» АҚ ЕБ

2021 жыл ішінде негізгі қарыздың сомасы 3,625,000 мың теңге өтелді, оның 2,500,000 мың теңгесі төлем кестесіне сәйкес және 1,000,000 мың теңгесі мерзімінен бұрын өтелді, ал сыйақысы 1,081,358 мың теңгесі өтелді. 2021 жылғы қыркүйекте «Сбер банк» АҚ ЕБ-мен 2022 жылғы 29 тамызға дейін 7,475,000 мың теңге сомасында негізгі борышты өтеуді ұзарту туралы қосымша келісім жасалды.

Ағымдағы жылдың 27 қыркүйегінде «Сбер банк» АҚ ЕБ-мен сыйақының пайыздық мөлшерлемесін жылдық 10,85% дейін төмендетуге қатысты қосымша келісімдер жасалды.

«Қазақстан Халық банкі» АҚ

2021 жыл ішінде 08.04.2015 ж. KS 01-15-06 КЖАК шеңберінде «Қазақстан Халық Банкі» АҚ негізгі борыштың жалпы сомасы 74,188,013 мың теңге, оның ішінде күрделі жобалар үшін 51,088,013 мың теңге, айналым қаражатын толықтыру үшін – 23,100,000 мың теңге транш алды. Көрсетілген кезеңде ГРЭС-1 «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ның 28,090,000 мың теңге сомадағы қарызын өтеді.

2021 жылғы 31 желтоқсанда «Қазақстан Халық банкі» АҚ-дан алған қарыздар бойынша ГРЭС-1-дің берешегі 64,888,193 мың теңгені құрады.

2022 жылғы 5 қаңтарда Компания «Қазақстан Халық банкі» АҚ-мен 37,132,612 мың теңге сомасындағы қарыз мерзімін 2029 жылға дейін ұзарту туралы қосымша келісімдер жасасты.

«АлматыЭнергоСбыт» ЖШС

«Қазақстан Халық банкі» АҚ

2015ж. 22 сәуірінен бастап Алматы ЭнергоСбыттың айналым капиталын толықтыру мақсатында «Қазақстанхалықбанкі»АҚ-мен жасалған қысқа мерзімді кредиттік желісі бар.Осы несие желісі бойынша 2020 жылы Компания жалпы сомасы 8,300,000 мың теңге көлемінде қарыз алды.2020 жыл ішінде теңге бойынша пайыздық мөлшерлемесі жылдық 12.5%-дан 11.0%-ға дейін төмендетілді. Қарыздар айналым қаражаттарын толықтыруға берілді.

19 Өзге де ұзақ мерзімді міндеттемелер

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Жер қойнауын пайдалану құқығын алуға байланысты тарихи шығындар	1,868,803	1,704,370
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	-	1,470,769
Барлық қаржылық ұзақ мерзімді міндеттемелер	1,868,803	3,175,139
Алдағы кезеңдердегі табыстар	352,209	591,994
Өзгесі	186,597	185,017
Барлық басқа ұзақ мерзімді міндеттемелер	2,407,609	3,952,150

Алдағы кезеңдердегі табыстар бастапқы растауда электр желілері мен инфрақұрылым және олардың әділ бағасын қайта құру немесе электр желілеріне қосу үшін электр желілері мен инфрақұрылым құрылысына АЖК тұтынушылары мен қарыздардың нақты бағасы арасындағы айырмашылықты білдіреді. Алдағы кезеңдердегі табыстар кейіннен Негізгі құрал-жабдықтарының пайдалы қызметі кезінде пайда және шығында расталады.

20 Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек	32,133,619	19,421,734
Жалақы бойынша берешек	1,890,163	1,566,489
Дивиденділер бойынша қарыз	421,413	428,543
Өзге де қаржылық кредиторлық берешек	2,440,701	3,650,677
Қаржылық кредиторлық берешек жиыны	36,885,896	25,067,443
Алматы қ, әкімдігі алдындағы берешек (4-ескертпе)	5,841,514	5,841,514
Сатып алушылар мен тапсырыс берушілерден алынған алдын ала төлемдер	4,618,465	2,536,883
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша аударылған резервтер	2,152,545	2,141,294
Өзге де қаржылық емес кредиторлық берешек	658,619	185,320
Негізгі қызмет бойынша барлық кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек жиыны	50,157,039	35,772,454

Қаржылық кредиторлық берешек келесі валюталарда ұсынылған:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Теңге	35,234,828	23,102,788
АҚШ доллары	255,681	1,958,616
Еуро	1,394,979	6,039
Басқа валюталар	408	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және өзге де кредиторлық берешек жиынтығы	36,885,896	25,067,443

21 Салықтар және бюджетке төленетін басқа да төлемдер бойынша берешек

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
ҚҚС	2,806,478	2,161,892
Парниктік газдар шығарындыларына қосымша квота сатып алуға арналған резерв (30-ескертпе)	2,438,179	-
Қоршаған ортаны ластағаны үшін төлем	1,506,590	1,536,616
Жеке табыс салығы	558,498	434,097
Әлеуметтік салық	476,576	360,096
Пайдалы қазбаларды өндіруге салынатын салық	12,085	12,600
Мүлік салығы	9,757	8,725
Резиденттерден алынатын төлем көздерінің КТС	9,025	9,333
Өзге	33,317	34,443
Барлық салықтар және бюджетке төленетін өзге төлемдер бойынша берешек	7,850,505	4,557,802

22 Түсім

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Электр қуатын сату	265,591,419	217,409,856
Электр қуатының дайындығын қолдау қызметінен түсім	31,953,443	31,290,978
Жылу қуатын сату	18,704,197	19,203,836
ЖОЖҚ электр станцияларын жалға беруден түскен кіріс	5,101,336	5,234,553
Инвестициялық меншікті жалға беруден кіріс	3,925,631	4,038,625
Электр қуатын тасымалдау	4,875,571	4,037,649
Химиялық суды сату	1,780,575	1,626,083
Өзгесі	604,973	168,868
Барлық түсім	332,537,144	283,010,448

23 Сатудың өзіндік құны

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Отын	60,320,131	59,108,926
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	55,167,570	57,330,866
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	34,120,284	29,394,461
Сатып алынған электр қуатының бағасы	42,426,131	22,865,434
Электр қуатын тасымалдау қызметтері мен басқа қызметтер	13,238,843	11,493,612
Табыс салығынан басқа салықтар	12,725,421	9,320,263
Жөндеу және күтіп ұстау	9,901,025	8,519,991
Электр қуатының дайындығын қолдау	8,717,775	10,094,187
Сумен қамтамасыз ету	6,329,442	4,846,782
Бөгде ұйымдар қызметтері	5,649,055	6,003,100
Материалдар	1,930,087	1,712,542
Күзет қызметтері	1,122,620	1,110,084
Ликвидті емес тауар-материалдық қорлар бойынша резервтерді есептеу	19,284	99,869
Жалдау шығындары	3,600	24,403
Желілердегі шығындар	2,034	2,255
Өзгесі	3,174,137	3,257,818
Барлық сатудың өзіндік құны	254,847,439	225,184,593

24 Өткізу шығындары

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Диспетчерлеу және электр энергиясын бақылау	7,985,697	7,562,233
Электр энергиясын жеткізу	979,871	2,577,301
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	62,845	61,108
Өзгесі	957	1,296
Барлық өткізу шығындары	9,029,370	10,201,938

25 Жалпы және әкімшілік шығындар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Еңбекақы мен онымен байланысты шығындарды төлеу	7,732,538	6,867,990
Негізгі құралдардың тозуы және материалдық емес активтердің амортизациясы	957,633	1,125,637
Табыс салығынан басқа салықтар	789,768	2,244,266
Консультациялық және басқа кәсіби қызметтер	656,964	466,892
Мемлекеттік баж салықтары	463,135	819,647
Күзет қызметі	450,792	450,824
Материалдар	264,009	208,123
Іссапар және өкілдік шығындар	233,875	116,787
Бағдарламалық жасақтаманы қамтамасыз ету	178,139	89,926
Жөндеу шығындары	153,066	152,489
Сақтандыру	125,131	101,798
Жалдау шығындары	120,354	114,180
Байланыс шығыны	86,494	90,438
Көлік шығыны	49,163	39,254
Банк алымдары	40,590	64,778
Сот ісіндегі резерв	-	739,801
Өзгесі	2,491,182	2,133,028
Барлық жалпы және әкімшілік шығындар	14,792,833	15,825,858

26 Өзге табыстар, таза

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Электр энергиясын айырбастау бойынша шығындарды өтеу бойынша табыстар	1,914,325	1,282,133
Өтеусіз қызметтерден және негізгі құралдардан алған табыс	673,209	909,100
Тауарлық-матриалдық қорларды сатудан алған табыс	992,256	450,782
Айыппұлдар мен айыппұлдардан түсетін табыстар	196,248	128,878
Шығынды алып тастағандағы бағамдық айырмадан табыс	-	108,274
Өзгеде операциялық табыстар	615,895	770,916
Қосымша қуаттарды қосқаны үшін табыс	-	-
Барлық өзгетабыстар	4,391,933	3,650,083
Пайданы есептемегенде негізгі құралдарды құнсыздандыру мен істен шығарудан болған шығын	(317,376)	(341,153)
Пайданы шегергендегі бағамдық айырманың шығыны	(31,080)	-
Айыппұлдар мен айыппұлдардан шығындар	-	(17,055)
Өзгеде операциялық шығындар	(187,315)	(676,567)
Барлық өзге шығындар	(535,771)	(1,034,775)
Барлық өзге табыстар, таза	3,856,162	2,615,308

27 Қаржылық табыстар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Банк депозиттері бойынша пайыздық табыстар	1,123,680	891,722
Ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	786,986	661,045
Облигациялар және қарыздар бойынша дисконт амортизациясынан табыстар	484,379	639,875
Дебиторлық берешекті өзгертуден түскен кіріс	-	661,324
Өзгесі	221,130	62,195
Барлық қаржылық табыстар	2,616,175	2,916,161

28 Қаржылық шығындар

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Облигациялар және қарыздар бойынша сыйлықақы шығындары	22,017,507	24,006,729
Келтірілген бағаның дисконтын алып тастау	6,674,722	5,858,677
Табысты алып тастағандағы бағам айырмашылығының шығыны	107,479	578,375
Еншілес компаниялардың басым акциялары бойынша дивидендтер	91,143	141,107
Өзгесі	1,248,115	1,018,702
Табыста немесе шығында танылған барлық қаржылық шығындар	30,138,966	31,603,590
Кредиттер мен қарыздар бойынша капиталдандырылған шығындар (7-ескертпе)	2,882,180	814,179
Барлық қаржылық шығындар	33,021,146	32,417,769

29 Табыс салығы

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Ағымдағы табыс салығы бойынша шығындар	12,027,469	6,978,989
Өткен жылдардағы табыс салығы бойынша шығыстар	2,893,978	-
Кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша үнемдеу	(6,544,694)	(1,323,624)
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	8,376,753	5,655,365

Төменде салық бойынша шығынның теориялық және факт түріндегі шығынның салыстыруы көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Салық салынғанға дейінгі ХҚЕС бойынша пайда	23,723,299	13,738,790
Қолданыстағы орташа мөлшерлеме 20% бойынша табыс салығына байланысты теориялық шығын (2020 ж: 20%)	4,744,660	2,747,758
Түзетулер төменде:		
Табыс салығы салынбайтын бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялар пайдасының үлесі	(2,690,915)	(1,894,703)
Өзге де табыс салығынан босатылған шығыны/(табысы)	840,039	1,124,946
Салық шығындарының ескіру мерзімінің аяқталуы	2,498,496	1,484,799
«Бұқтырма СЭС» АҚ ҚҚС бойынша шығыстар	-	472,148
Төлем жасаушының табыс салығы	347,590	79,874
Инвестициялық шарт аяқталысымен расталатын уақытша айырмашылықтар	-	131,886
Мойнақ ГЭС табыс салығынан босатылған табысы	(1,736,263)	(1,811,054)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтердегі өзгерістер	1,479,168	3,319,711
Алдыңғы кезеңдерге қатысты түзету	2,893,978	-
Табыс салығы бойынша барлық шығындар	8,376,753	5,655,365

29 Табыс салығы (жалғасы)

ХҚЕС пен ҚР салық заңнамасы арасындағы айырмашылықтар бухгалтерлік есеп пен олардың салық базасындағы активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы арасындағы уақыт айырмашылықтарының қалыптасуына әкеледі. Уақыт айырмашылықтары өзгерістерінің салықтық ықпалы төменде салық мөлшерлемелеріне сәйкес көрсетілген, олар уақыт айырмашылықтарын қалпына келтіру кезеңінде қолданылмақ.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	1 қаңтар 2021 ж.	Табыстар мен шығындар шотына жатқызылды	31 желтоқсан 2021 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Кейінге қалдырылған салық шығындары	16,990,482	(2,440,197)	14,550,285
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	164,321	147	164,468
Облигациялар	696,505	(415,404)	281,101
Күл үйінділерін жою резерві	678,528	(144,127)	534,401
Тауар-материалдық қорлар	86,988	(9,803)	77,185
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	827,757	329,188	1,156,945
Табыс салығынан басқа салықтар	104,253	518,656	622,909
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	476,563	(33,418)	443,145
Өзгесі	614,263	83,908	698,171
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	20,639,660	(2,111,050)	18,528,610
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтер	(3,508,610)	(1,479,168)	(4,987,778)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндеттемелері бар есебі алып тастау	17,131,050	(3,590,218)	13,540,832
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері			
Негізгі құралдар	(82,827,015)	8,237,499	(74,589,516)
Қарыздар	(13,047,287)	1,897,410	(11,149,877)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(95,874,302)	10,134,909	(85,739,393)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша активтері бар есебі алып тастау	17,131,050	(3,590,218)	13,540,832
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	(78,743,252)	6,544,694	(72,198,561)

29 Табыс салығы (жалғасы)

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	1 қаңтар 2020 ж.	Табыстар мен шығындар шотына жатқы- зылды	Өзге де капитал шотына жатқызылды	31 желтоқсан 2020 ж.
Алынып тасталатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері				
Кейінге қалдырылған салық шығындары	16,314,556	675,926	-	16,990,482
Қызметкерлерге сыйақы беру бойынша міндеттемелер	226,888	(62,567)	-	164,321
Облигациялар	1,643,557	(947,052)	-	696,505
Күл үйінділерін жою резерві	636,589	41,939	-	678,528
Тауар-материалдық қорлар	85,558	1,430	-	86,988
Негізгі қызмет бойынша дебиторлық қарыз және басқа дебиторлық	569,212	258,545	-	827,757
Табыс салығынан басқа салықтар	92,096	12,157	-	104,253
Пайдаланылмаған демалыстар бойынша резерв	458,514	18,049	-	476,563
Инвестициясының құнсыздану резерві	-	-	-	-
Өзгесі	295,756	318,507	-	614,263
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы активтер	20,322,726	316,934	-	20,639,660
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылмаған активтер	(188,898)	(3,319,712)	-	(3,508,610)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша міндеттемелері бар есебі алып тастау	20,133,828	(3,002,778)	-	17,131,050
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша расталған активтер	-	-	-	-
Салық салынатын уақыт айырмашылықтарының салық әсері				
Негізгі құралдар	(86,326,368)	3,036,803	462,550	(82,827,015)
Қарыздар	(14,336,887)	1,289,600	-	(13,047,287)
Өзгесі	-	-	-	-
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша жалпы міндеттемелер	(100,663,255)	4,326,403	462,550	(95,874,302)
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша активтері бар есебі алып тастау	20,133,828	(3,002,778)	-	17,131,050
Кейінге шегерілген табыс салығы бойынша танылған міндеттемелер	(80,529,427)	1,323,625	462,550	(78,743,252)

Топтың ағымдағы құрылымы шеңберінде Топтың түрлі компанияларының салық шығындары мен ағымдағы салық активтері Топтың басқа компанияларының ағымдағы салық міндеттемелері мен салық табыстарымен есептелмейді, және сәйкесінше салықтар шоғырландырылған салық шығыны болғанда да есептелуі мүмкін. Сондықтан, кейінге қалдырылған табыс салығы бойынша активтер мен міндеттемелер есептеледі, тек олар бір салық салынатын компанияға тиесілі болуы тиіс.

Топтың алдағы кезеңдерге ауыстырылған пайдаланылмаған салық шығындарына қатысты кейінге қалдырылған салық активтері бар. Осы салық шығындарын пайдалану мерзімі 2027 жылы аяқталады.

Топтың бірлескен кәсіпорындарға инвестициялармен байланысты уақытша айырмаларға қатысты 2021 жылы кейінге қалдырылған салық міндеттемелері болған жоқ (2020 жыл: кейінге қалдырылған салық міндеттемелері болған жоқ), өйткені топтың осы уақытша айырмалардың өзгеру мерзімдерін бақылау мүмкіндігі бар және оларды таяу болашақта қайта қарауды жоспарламайды.

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер

Операциялық орта

Жалпы, Қазақстан Республикасының экономикасы дамушы нарықтарға тән кейбір сипаттық ерекшеліктерді көрсетеді. Бұл әсіресе ел экспортының негізгі бөлігін құрайтын мұнай мен газдың және басқа минералды шикізат бағасының ауытқуларына ерекше сезімтал. Бұл ерекшеліктер елдің шегінен тыс бос айырбастауға болмайтын ұлттық валютаның болуын және бағалы қағаздар нарығының төмен өтімділік деңгейін қамтиды, бірақ олармен шектелмейді. Аймақта сақталып отырған саяси шиеленісушілік, айырбас бағамының құбылмалылығы өтімділіктің төмендеуі мен халықаралық қаржыландыруды тартудағы қиыншылықтарды қоса алғанда Қазақстан Республикасының экономикасына жағымсыз ықпалын тигізуді жалғастыруда.

2015 жылдың 20 тамызында ҚР Ұлттық банкі мен Үкіметі теңгенің айырбастау курсына қолдау көрсетуді тоқтату және еркін айырбастау бағамына ауысу және валюта коридорынан бас тарту, инфляциялық таргеттеу режиміне негізделген жаңа ақша-несие саясатын іске асыру туралы шешім қабылдады. Бұл жағдайда айырбас бағамына қатысты Ұлттық банк саясаты бойынша қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету үшін теңгенің айырбас бағамының күрт төмендеуін болдырмас үшін интервенциялар жасауда.

Осы есеп күніндегі жағдай бойынша Қазақстан Республикасы Ұлттық банкінің ресми айырбастау бағамы 1 АҚШ доллары үшін 428.32 теңгені құрады, салыстырмалы түрде 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша 1 АҚШ доллары үшін 431.67 теңге болған. Осылайша, теңгенің айырбастау бағамы және Ұлттық банк пен Үкіметтің болашақ әрекеттеріне, сондай-ақ аталған факторлардың Қазақстан Республикасының экономикасына тигізетін ықпалында тұрақсыздық бар.

2021 жылдың қыркүйегінде S&P Global Ratings халықаралық рейтинг агенттігі Қазақстанның тәуелсіз рейтингін «BBB» деңгейінде растады. Кредиттік рейтингтің өзгеру болжамы – «Тұрақты». Тұрақты болжам Қазақстан Республикасының Ұлттық қорына түсетін қосымша түсімдер есебінен қалыптастырылған оң баланстық көрсеткіштердің, жиынтық көлемі екі жыл ішінде мемлекеттің сыртқы өтімді активтерінен аспайтын жоғары емес мемлекеттік борыштың, сондай-ақ Қазақстан Республикасының Үкіметі іске асыратын пандемияның экономикаға теріс әсерін тежеуге бағытталған шаралардың болуымен расталады.

ОПЕК келісіміне байланысты мұнай бағасының төмен болуы, оны өндірудің қысқаруы және COVID-19-ды тежеу жөніндегі шаралардың салдары 2020 жылы Қазақстан экономикасына қолайсыз әсер етті. Алайда, ОПЕК+ тарапынан өндіру шектеулерінің әлсіреуі және Теңіз кен орнында өндіруді кеңейту аясында мұнай секторындағы қалпына келтіру, өңдеуші сектордағы тұрақты динамика, инвестициялық белсенділіктің өсуі, пандемияға байланысты шектеулердің әлсіреуі және сыртқы сауданың қалпына келуі 2022 жылы экономикалық өсімге ықпал ететін болады. Сарапшылардың болжамдары бойынша 2021-2024 жылдары экономиканың өсу қарқыны орташа есеппен 3.6% құрайды.

Экономикалық орта топтың қызметі мен қаржылық жағдайына айтарлықтай әсер етеді. Басшылық Топтың тұрақты қызметін қамтамасыз ету үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды. Алайда, қалыптасқан экономикалық жағдайдың болашақтағы салдарын болжау қиын, басшылықтың ағымдағы болжамдары мен бағалары нақты нәтижелерден өзгеше болуы мүмкін.

Сонымен бірге, Қазақстан Республикасындағы энергетикалық сектор Қазақстан Республикасында саяси, заңнамалық, салықтық және реттегіштік өзгерістерге бейіл болып қала береді. Қазақстан Республикасының экономикалық тұрақтылығының перспективалары белгілі бір деңгейде Үкімет қабылдайтын экономикалық шаралардың тиімділігіне, сондай-ақ құқықтық, бақылаушы және саяси жүйелердің дамуына, яғни Топтың бақылау саласынан тыс жағдайларға байланысты.

Компанияның болашақ кредиттік шығындарын бағалау үшін Топ макроэкономикалық көрсеткіштер болжамымен қоса расталатын болжамдық ақпаратты пайдаланады. Дегенмен, кез келген өзге де экономикалық болжамдар секілді олардың орындалу ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздікке келіп тіреледі, сондықтан да нақты нәтижелер болжамдық нәтижелерден едәуір өзгеше болуы мүмкін.

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)

2019 жылдың желтоқсанында Қытайдан жаңа вирустың пайда болуы туралы жаңалықтар алғаш рет пайда болды. 2020 жылғы 11 наурызда Дүниежүзілік Денсаулық сақтау ұйымы COVID-19 коронавирусының жаңа түрінің пандемиясын жариялады. Пандемияға байланысты қазақстандық билік органдары covid-19 таралуын тежеуге және салдарын жеңілдетуге бағытталған, мысалы, қозғалысқа тыйым салу және шектеу, карантин, өзін-өзі оқшаулау және кәсіпорындарды жабуды қоса алғанда, коммерциялық қызметті шектеу сияқты бірқатар шаралар қабылдады. Жоғарыда аталған кейбір шаралар кейіннен жеңілдетілді. Карантин кезеңінде топтың қызметі тоқтатылмады, кеңсе қызметкерлерінің жұмысы қашықтықтан ұйымдастырылды.

COVID-19 эпидемиясы бүкіл әлемдік экономикаға күрт теріс әсерін тигізе отырып, жаһандық деңгейде таралуда. Осы қаржылық есептілік шығарылған күні жағдай әлі де дамып келеді, бүгінгі күні Топтың кірісі мен жеткізіліміне айтарлықтай әсер байқалмады, бірақ болашақ әсерді болжау қиын. Басшылық жоғарыда аталған оқиғалардың ықтимал әсерін бақылауды жалғастырады және бизнеске тигізетін теріс салдардың алдын алу үшін барлық қажетті шараларды қабылдайды, алайда:

- COVID-19 пандемиясына байланысты тоқтап қалу/карантин салдары жалпы іскерлік белсенділіктің баяулауына әкеледі, бұл болашақта Топтың қаржылық көрсеткіштеріне әсер етуі мүмкін;
- пандемияның салдарынан мүмкін болатын шектеулерге байланысты мұнайға сұраныстың және тиісінше мұнай бағасының төмендеуі, сондай-ақ өндіру деңгейін қысқарту арқылы мұнай бағасын тұрақтандыру үшін ОПЕК мүшелері мен басқа да ірі мұнай өндіруші елдер арасындағы одан әрі уағдаластықтар Қазақстан экономикасына және жанама түрде Топқа теріс әсер етуі мүмкін;

Басшылық Қазақстан экономикасындағы өзгерістердің дәрежесін де, ұзақтығын да болжай алмайды немесе олардың болашақта Топтың қаржылық жағдайына ықтимал әсерін бағалай алмайды. Басшылық ағымдағы жағдайлардағы Топ қызметінің тұрақтылығы мен өсуін қолдау үшін барлық қажетті шараларды қабылдайтынына сенімді.

Топ басшылығының пікірінше, вирустың өршуіне байланысты бұл оқиға 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша қаржылық есептіліктегі активтер мен міндеттемелерді бағалауға айтарлықтай әсер етпейді.

Салық заңнамасы

Қазақстан заңнамалары мен салық салу тәжірибесі үздіксіз даму үстінде, сондықтан оны әр түрлі түсіндіруге болады және кері күші болуы мүмкін жекелеген өзгерістерге ұшырайды. Кейбір жағдайларда, салық салынатын базаны анықтау мақсатында салық заңнамасы ҚХЕС ережелеріне сүйенеді, мұнда Қазақстанның салық органдарының ҚХЕС-тің тиісті ережелерін түсіндіруі басшылықтың осы қаржылық есептілікті дайындаған кезде қолданған есепке алу саясатынан, пайымдаулары мен бағаларынан ерекшеленуі мүмкін. Ол Топтың қосымша салық міндеттемелерінің туындауына алып келуі мүмкін. Салық органдары салық жылы аяқталғаннан кейін бес жыл ішінде ретроспективті тексеру жүргізе алады.

Топ басшылығы тиісті заңнамалардың түсіндіру қолайлы және Топтың салықтық ұстанымы негізді деп санайды. Басшылықтың пікірінше, Топ осы шоғырландырылған қаржылық есептілікте қалыптастырылған резервтен асатын ағымдағы және әлеуетті салықтық тәуекелдер бойынша маңызды зиян шекпейді.

2020 жылғы шілдеден бастап Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің Мемлекеттік кірістер комитеті (бұдан әрі – МКК) 2023 жылғы 31 желтоқсанға дейін жалғасатын деңгейлес мониторингті енгізу жөніндегі пилоттық жобаны іске қосты. Деңгейлес мониторингтің негізгі мақсаты - салық органдары бақылау жасайтын салық, валюта және басқа да заңдардың бұзылуына әкеп соғуы мүмкін тәуекелді операцияларға уақтылы ден қою және олардың жүзеге асырылуының алдын алу арқылы салық органдарының ірі салық төлеушілермен әріптестік өзара қарым-қатынастарын құру. МКК пилоттық жобасын іске асыру мақсатында бизнес-қоғамдастықпен бірлесіп оны өткізу қағидалары әзірленіп, бекітілді, сондай-ақ салық төлеушілердің санаттары айқындалды.

Мәселен, 2021 жылы МКК деңгейлес мониторинг бойынша пилоттық жоба аясында 2016-2020 жылдар аралығындағы ЕГРЭС-1 компаниясының тарихи деректерін зерттеді, талдау нәтижелері бойынша МКК 2022 жылғы ақпанда ұсынымдары бар хаттамаға қол қойды. Негізгі ұсыным Негізгі қорлардың ұлттық жіктеуішіне сәйкес активтер топтарына тиесілігі бойынша негізгі құралдардың сәйкессіздігімен байланысты. Компания бұл ұсынысқа келіспейтінін білдірді және өз ұстанымын түсіндіру бойынша жұмыстарды жалғастыруда.

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)**Сот талқылаулары****«Майкөбе-Вест» АҚ сот талқылауы**

2016 жылдан бастап Компания «Майкөбе-Вест Холдинг» АҚ-пен («Майкөбе-Вест» ЖШС қатысушысы) сот талқылауына тартылған. Компания Павлодар облысының мамандандырылған ауданаралық экономикалық сотына (МАЭС) «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 333 миллион теңге мөлшеріндегі берешегін өндіріп беру, сондай-ақ 10 миллион теңге сомасында мемлекеттік баж салығы туралы талап-өтініш берді. Павлодар облысы МАЭС-інің 2016 жылғы 10 маусымдағы шешімі бойынша талап-өтінім толық қанағаттандырылды. «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 28 миллион теңге мөлшерінде берешектің бір бөлігі өндіріліп алынды. «Майкөбе-Вест» ЖШС берешегінің 315 миллион теңге мөлшеріндегі қалған бөлігіне қатысты мынадай шаралар қолданылды: «Майкөбе-Вест» ЖШС-ның ақшалай қаражаты мен мүлкіне тыйым салынды, Павлодар облысы МАЭС-іне «Майкөбе-Вест» ЖШС-ге берілген лицензия мен рұқсаттардың күшін тоқтата тұру туралы ұсыныс жіберілді.

2019 жылы Компания Павлодар облысы МАЭС-іне «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан 1,324,023 мың теңге болатын негізгі берешекті қоса алғанда, 1,632,148 миллион теңге сомадағы берешекті өндіріп алу туралы талап-өтінім берді, алынбай қалған пайда - 161,286 мың теңге, тұрақсыздық төлемі (айыппұл) 99,302 мың теңге және мемлекеттік баж салығы - 47,538 мың теңге.

2019 жылғы 11 маусымда Павлодар облысының МАЭС компанияның талап-арызын толық көлемде қанағаттандыру туралы шешім шығарды. 2019 жылғы 3 желтоқсанда Майкөбе-Вест ЖШС-дан 1.6 миллиард теңге мөлшерінде берешекті өндіріп алу бойынша атқарушылық іс жүргізу қозғалды.

2019 жылғы 15 шілдеден бастап 2020 жылғы 22 ақпанға дейінгі кезеңде «Майкөбе-Вест» ЖШС оңалту рәсімін қолдану бойынша сотқа талап арыз беруіне байланысты атқарушылық іс жүргізу тоқтатылды. Қазіргі уақытта жеке сот орындаушылары атқарушылық іс жүргізуді жүргізуде, атқарушылық әрекеттер жүргізілуде. «Майкөбе-Вест» ЖШС-дан екі шешім бойынша 40,375 мың теңге мөлшеріндегі берешектің бір бөлігі өндіріп алынды.

2021 жылғы наурызда «Майкөбе-Вест» ЖШС-мен берешекті 2026 жылдың соңына дейін өтеу және 2026 жылға дейін кесте бойынша берешектің бір бөлігін кешіру туралы келісім жасалды.

Тараптар арасында созылып келе жатқан сот талқылауларына байланысты «Майкөбе-Вест» ЖШС-ның дебиторлық берешегі 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша толығымен құнсызданды (2020 жылғы 31 желтоқсан: толығымен құнсызданды).

Сақтандыру

ҚР сақтандыру нарығы енді ғана дамуда және басқа елдерде кең тараған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда жоқ. Топ өзінің өндірістік ғимараттары, үшінші тұлғалар алдында қызметтің немесе міндеттемелердің тоқтауынан шығындарға батуы, Топ апаттар немесе операциялар салдарынан жылжымайтын мүлік немесе қоршаған ортаға келетін зардаптан толық сақтандырылмаған. Топтың толық сақтандыруы жоқ, тек жеке активтердің жоғалуы немесе бүлінуі Топ қызметі мен қаржылық жағдайына біршама кері әсерін тигізеді деген қауіп бар.

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері

Қоршаған ортаны қорғау мәселелері мұда және басқа елдерде кең тараған көптеген сақтандыру түрлері Қазақстанда жоқ. Топ өзінің өндірістік ғимараттары, үшінші тұлғалар алдында қызметтің немесе міндеттемелердің етумен байланысты өз міндеттемелерін кейде бағалап отырады. Міндеттеме анықталған кезде бірден есепте көрсетіледі. Қолданыстағы нормативтік актілерде азаматтық талап арыз немесе заңнама аясындағы нәтиже бойынша өзгерістер енгізу арқылы пайда болуы мүмкін әлеуетті міндеттемелер бағаланбайды және маңызды болуы мүмкін. Дегенмен, басшылық қолданыстағы заңнаманы ағымдағы түсіндіру жұмыстарына сәйкес Топ аталмыш шоғырландырылған қаржылық есептілікке аударылған және көрсетілген сомаларға қосымша ретінде, Топтың операциялық қызметінің нәтижесіне немесе қаржылық ережесіне елеулі теріс әсерін тигізуі мүмкін ешқандай маңызды міндеттемелер жоқ деген пікірде.

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)

Табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес Топтың парниктік газдар шығарындыларына қосымша квоталар сатып алу бойынша заңды міндеттемелері бар. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша парниктік газдар шығарындыларына қосымша квоталар сатып алуға арналған резервтің баланстық құны 2,438,179 мың теңгені құрады (2020 жылғы 31 желтоқсан: жоқ). Қазақстан Республикасы Экологиялық кодексінің 295-бабының 1-тармағына сәйкес квоталау субъектісі Ұлттық көміртегі квоталары жоспарының қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғының қуаты ұлғайған жағдайда негізгі көміртегі квотасының көлемі болмаған немесе жеткіліксіз болған жағдайда қосымша көміртегі квотасын алу үшін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға жүгінеді. Электр энергиясына сұраныстың артуына байланысты өндіріс көлемінің ұлғайғанын ескере отырып, Топта парниктік газдар шығарындыларына квоталар тапшылығы тәуекелі пайда болды. 2022-2025 жылдарға арналған Ұлттық көміртегі квоталары жоспарының жобасында қызметтің электр энергетикасы саласы үшін көміртегі квоталарының көлемі бөлінді. Топ үшін электр энергиясын жоспарлы өндіруге және өнім бірлігіне парниктік газдар шығарындыларының үлестік коэффициентіне байланысты 2025 жылға дейін көміртегі квоталарының көлемі белгіленген. 2021 жылғы 2 қаңтарда ҚР Президенті Қазақстан Республикасының 2021 жылғы 1 шілдеден бастап күшіне енетін жаңа Экологиялық кодексіне қол қойды. Жаңа экологиялық кодекске сәйкес 2025 жылдан бастап ТОП-50 кәсіпорын өз еркімен кешенді экологиялық рұқсатқа (бұдан әрі – «КЭР») көшеді. ТОП-50 кәсіпорынға «АлЭС» АҚ және ЕГРЭС-1 енгізілді. Бұл құжат кәсіпорындардан ең озық қолжетімді технологияларды (бұдан әрі – «ОҚТ») енгізуді және ОҚТ-ға тән эмиссиялар нормативтеріне сәйкестікті талап етеді. ОҚТ тізбелерін 2023 жылғы 1 шілдеге дейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлеуі тиіс. Кәсіпорындардың КЭР-ге ауысуының бүкіл процесі ерікті болып табылады, алайда егер кәсіпорын КЭР-ге көшу туралы шешім қабылдаса, онда ынталандыру шарасы ретінде ол эмиссия үшін төлемдерден босатылады, ал егер бас тартса, онда эмиссия үшін төлемдер 2025 жылдан бастап 2 есе, 2028 жылдан бастап 4 есе, 2031 жылдан бастап 8 есе артады. «АлЭС» АҚ станцияларды жаңғыртуды іске асырудың басында КЭР-ге тиісінше ауыса отырып, өзінің энергия көздерінде ең озық қолжетімді технологияларды енгізу туралы шешім қабылдады. Қазіргі уақытта ГРЭС – 1 шығарындыларды азайту үшін жанарғы құрылғыларды қайта құру және шаң шығарындыларын азайту үшін сүзгілерді қайта жаңарту бойынша 2025-2034 жылдарға арналған жабдықты қайта жаңартудың алдын ала жоспары әзірленуде. 2021 жылғы 31 желтоқсанда жаңа экологиялық кодекстің енгізілуі Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне елеулі әсер еткен жоқ.

Күл үйінділерін қалпына келтіру резерві

Топ табиғатты қорғау заңнамасына сәйкес, Топтың операциялық қызметінің қалдықтарын орналастыру полигондарын білдіретін күл жинақтауыш учаскелерін қалпына келтіру бойынша заңдық міндеттеме бар. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің теңгерімдік бағасы 2,826,592 мың теңгені (31 желтоқсан 2020 ж.: 3,423,974 мың теңге) құрады. Күл жинақтауыштарды қалпына келтіру резервінің бағалауы Топтың ҚР қолданыстағы табиғатты қорғау заңнамасын түсіндіруіне негізделген. Және ол рекультивация бойынша жұмыстарды қалпына келтіру және өткізудің ағымдағы нормалары мен қалпына келтіру әдістеріне сәйкес, техникалық-экономикалық негіздемемен және инженерлік зерттеулермен қамтылған. Аталмыш бағалау келесі табиғатты қорғау саласын зерттеу жұмыстарын аяқтау және рекультивация мен қалпына келтіру бойынша бағдарламаларды қайта қарастыру кезінде өзгеруі мүмкін.

Капиталды сипаттағы міндеттемелер

Топ өзінің маусымдық және басқа да туындайтын бизнес-тәуекелдерге ұшырауына талдау жасады, бірақ 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Топтың қаржылық нәтижелеріне немесе жағдайына әсер етуі мүмкін тәуекелдерді анықтаған жоқ. Топ міндеттемелерді орындау және айналым қаражаттарымен қамтамасыз ету үшін қажетті қаражат пен қаржыландыру көздері бар.

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың 84,376,182 мың теңге (2020 жылғы 31 желтоқсан: 76,074,066 мың теңге) жалпы сомасындағы негізгі құралдарды сатып алу бойынша ұзақ мерзімді шартты міндеттемелері болды.

Бірлескен кәсіпорындар мен қауымдасқан компаниялардың капиталды сипатының міндеттемелері

2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, Топтың Forum Muider, СЕГРЭС-2 ұзақ мерзімді шарттық міндеттемелеріндегі үлесі 5,942,347 мың теңгені және тиісінше 12,892,412 мың теңгені (31 желтоқсан 2020 жылғы: 13,800,248 мың теңге және 13,198,220 мың теңге) құрады.

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)

Алматы ЖЭО-3-ті маневрлік генерациялау режимімен қайта жаңарту

«Алматы ЖЭО-3-ті маневрлік генерациялау режимімен қайта жаңарту» жобасы бойынша қазіргі уақытта «Қаз Энергоөнеркәсіптік ҒЗЖІ» институты» АҚ жобаның ТЭН-ін әзірлеу бойынша жұмыстар жүргізуде. Жобаның ТЭН-інде табиғи газбен және маневрлік режимде жұмыс істеу мүмкіндігімен белгіленген қуаты 173 МВт-дан 450 МВт-ға дейін ұлғайта отырып, сутегін пайдалану перспективасымен ең озық қолжетімді технологияларды қолдану қаралады.

Маневрлік генерациялау режимінде жұмыс істейтін станцияны салуға аукциондық сауда-саттықты өткізу 2022 жылға жоспарланып отыр.

Қарыздар бойынша ковенанттар

Топтың қарыздар бойынша белгілі бір ковенанттары бар. Аталған ковенанттарды сақтамау Топ үшін қарыздар бойынша шығындардың өсуі мен дефолт жариялауды қоса алғанда жағымсыз салдарларға алып келуі мүмкін. 2021 жылдың соңында Топ қарыздар бойынша шарттардың нормативтік мөндерін сақтады, сондай-ақ бұзушылық оқиғасының орны болжанған жағдайда шекті төмендетуден бас тартты.

31 Бақыланбайтын үлес

Төмендегі кестеде Топ үшін маңызды бақыланбайтын үлес бар барлық еншілес кәсіпорындар туралы ақпарат ұсынылған.

Қазақстандық мың теңгемен	Қызмет ететін жер (қызмет ететін жер тіркелгеннен жерден ерекшеленсе, тіркелген ел де көрсетіледі	Бақыланбайтын үлес пайызы	Бақыланбайтын үлеске тиесілі дауыс құқығының пайызы	Бақыланбайтын үлеске тиесілі пайда немесе шығын	Еншілес кәсіпорындарда жинақталған бақыламайтын үлес	Бір жыл ішінде бақылмайтын үлеске төленген дивиденде р
2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл						
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10%	10%	301,877	1,516,952	98,238
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	7.86%	7.86%	(1,375)	24,547	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10.01%	10.01%	(267)	2,604	-
Барлығы				300,235	1,544,103	98,238
2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл						
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10%	10%	77,034	1,215,074	754,700
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	7,86%	7,86%	(882)	25,922	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Қазақстан	10,01%	10,01%	(350)	2,872	-
Барлығы				75,802	1,243,868	754,700

30 Шартты және келісімшартты міндеттемелер мен операциялық тәуекелдер (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Қысқа мерзімді активтер	Ұзақ мерзімді активтер	Қысқа мерзімді міндеттемелер	Ұзақ мерзімді міндеттемелер	Түсім	Пайда/ (шығын)	Барлық жиынтық пайда	Ақшалай қаржы ағымы
2021 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл								
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	2,087,488	1,238,493	121,368	145,964	3,927,241	3,018,774	3,109,943	770,712
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	-	-	586,143	10,492	-	(17,490)	(17,490)	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	-	-	107,511	10,297	-	(2,672)	(2,672)	-
Барлығы	2,087,488	1,238,493	815,022	166,753	3,927,241	2,998,612	3,089,781	770,712
2020 жылғы 31 желтоқсанда аяқталған жыл								
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	1,293,675	1,224,305	130,129	146,722	4,040,147	770,336	911,443	174,610
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	-	-	570,444	8,701	-	(11,226)	(11,226)	-
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	-	-	115,919	8,519	-	(3,484)	(3,484)	-
Барлығы	1,293,675	1,224,305	816,492	163,942	4,040,147	755,626	896,733	174,610

32 Негізгі еншілес, қауымдасқан және бірлескен кәсіпорындар

Кәсіпорын атауы	Қызмет түрі	% дауыс құқығы	Қатысу үлесі	Тіркелген ел
Еншілес кәсіпорындар:				
«Алатау ЖарықКомпаниясы» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысы бойынша электр қуатын беру және бөлу	100%	100%	Қазақстан
«Алматы электрстанциялары» АҚ	Алматы қаласы мен Алматы облысында электржылу қуаты мен ыстық су өндіру	100%	100%	Қазақстан
«АлматыЭнергоСбыт» ЖШС	Алматы қаласы мен Алматы облысы аумағында электр қуатын сату	100%	100%	Қазақстан
«Шардара СЭС-і» АҚ	Оңтүстік Қазақстандағы гидроэлектр станциясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Мойнақ СЭС-і» АҚ	Алматы облысындағы гидроэлектрстанциясындағы электр қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1 станциясы	Көмір негізіндегі электр және жылу қуатын өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Бұқтырма ГЭС-і» АҚ	Жалға берілген Бұқтырма гидроэлектрстанциясының меншік иесі саналады	90%	90%	Қазақстан
«Өскемен ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	89.99%	89.99%	Қазақстан
«Шүлбі ГЭС-і» АҚ	Гидроэлектр станцияларды жалға берген кезден бастап аталған компаниялар жұмыс істемейді	92.14%	92.14%	Қазақстан
Samruk Green Energy ЖШС	Жаңартылатын электр қуатын дамыту	100%	100%	Қазақстан
«Бірінші жел электр станциясы» ЖШС	Жел электр станциясында қуат өндіру	100%	100%	Қазақстан
«Қазгидротехэнерго» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері саласында жобаларды іске асыру	100%	100%	Қазақстан
«Теплоэнергомаш» ЖШС	Жаңартылатын энергия көздері саласында жобаларды іске асыру	95%	95%	Қазақстан
«Energy Solutions» ЖШС	Тасымалдау және өзге де қызметтер	100%	100%	Қазақстан
«Тегіс Мұнай» ЖШС және «Маңғышлақ Мұнай» ЖШС	Газ кен орнын барлау және әзірлеу	100%	100%	Қазақстан
«Балқаш ЖЭС» АҚ	Балқаш ЖЭС-ін салу	100%	100%	Қазақстан
«Ereumentau Wind Power» ЖШС	Жел электр станциясында қуат өндіру	100%	100%	Қазақстан
Қауымдасқан кәсіпорындар:				
«Энергия Семиречья» ЖШС	Алматы жанында күн электр станциясында электр қуатын өндіру	25%	25%	Қазақстан
Бірлескен кәсіпорындар:				
«Екібастұз ГРЭС-2 станциясы»	Көмір негізінде электр және жылу қуатын өндіру	50%	50%	Қазақстан
Forum Muider BV	Компания Богатырь Көмір және маңызды операцияларды жүзеге асырмайтын Ресей Федерациясымен Кипр Республикасында, тіркелген бірқатар компаниялардың жарғылық капиталының 100% үлесіне ие (Компания энергетикалық көмір өндірумен айналысады)	50%	50%	Нидерланды

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару

Қаржылық тәуекел факторлары

Топ қызметі оны бірқатар қаржылық тәуекелдерге әкеледі: нарықтық тәуекел (оның ішінде валюталық тәуекел, пайыздық мөлшерлеме өзгерісінің әсер ету тәуекелі), несие тәуекелі және өтімділік тәуекелі. Топ деңгейіндегі тәуекелдердің басқару бағдең жоғары мөлшерде қысқартуға бағытталған. Топ тәуекелге ұшырауды хеджирлеу үшін қаржылық құралдарды пайдаланбайды.

Тәуекелдерді басқару Топтың бас компаниясы бекіткен саясат несие тәуекелі, өтімділік тәуекелі және нарық тәуекелі сияқты арнайы салаларды қамтитын және тәуекелдерді басқару принциптерін қарастыратын саясатқа сәйкес жүргізіледі (1-ескертпе).

(а) Кредит тәуекелі

Топ кредит тәуекеліне ұшырауы мүмкін, атап айтқанда қаржылық құрал бойынша бір тарап басқа тарапқа қаржылық шығын әкелу тәуекеліне ұшырауы мүмкін, себебі ол өз міндеттерін орындай алмайды.

Кредит тәуекелі Топтың контрагенттермен жасалатын кредиттік және басқа да операциялары нәтижесінде туындайды, соның салдарынан қаржылық активтер туындап отырады.

Топтың ең жоғарғы кредиттік тәуекелі қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте қаржылық активтердің теңгерімдік құнынан көрінеді.

Кредиттік тәуекелді басқару

Кредиттік тәуекел Топ бизнесі үшін барынша елеулі тәуекел болып табылады. Сондықтан да басшылық кредиттік тәуекелді басқаруға ерекше көңіл бөледі.

Тәуекелдерді басқару мақсатында кредиттік тәуекелді бағалау маңызды процесс болып табылады және нақты модельдерді пайдалануды талап етеді, себебі тәуекелдер нарық жағдайына, күтілетін ақшалай қаражат айналымына және уақыт ағымына тәуелді. Активтер портфелі бойынша кредиттік тәуекелді бағалау дефолт болу ықтималдылығына байланысты қосымша бағалауды, тиісті шығын коэффициенттерін белгілеуді және контрагенттер арасындағы дефолт жағдайларына түзетулер жасауды талап етеді.

Кредиттік тәуекелді жіктеу жүйесі

Кредиттік тәуекел деңгейі бойынша қаржылық құралдарды жіктеу және кредит тәуекелін бағалау мақсатында Топ екі жұмыс бағытын пайдаланады: тәуекелдер негізінде жасалатын ішкі рейтинг жүйесі немесе сыртқы халықаралық рейтинг агенттіктері (Standard & Poor's [S&P], Fitch, Moody's) бағалайтын тәуекел деңгейінің бағасы. Ішкі және сыртқы кредиттік рейтингтер дефолттың басталу ықтималдылығының белгілі бір ауқымы бар бірыңғай ішкі шкала бойынша жасалады. Тәуекелдерге негізделген рейтингтердің ішкі жүйесі ішкі даму болып табылады және рейтингтерді басшылық бағалайды. Топ активтердің класына байланысты несиелік тәуекелді бағалаудың әртүрлі әдістерін қолданады.

Топ ұзақ мерзімді дебиторлық берешек бойынша кредиттік тәуекелді бағалау үшін тәуекелдер негізінде ішкі рейтингтік жүйелерді қолданады.

Рейтингтік модельдер үнемі тексеріліп отырады, дефолт туралы дәлелдерге негізделген және қажет болған жағдайда жаңартылады. Қолданылатын әдіске қарамастан, топ рейтингтердің дәлдігін үнемі растайды, модельдердің болжамды қабілеттерін есептейді және бағалайды.

Сыртқы рейтингтер S&P, Moody's и Fitch секілді тәуелсіз халықаралық рейтинг агенттіктерінің контрагенттері арқылы беріледі. Бұл рейтингтер ашық түрде, қол жетімді. Мұндай рейтингтер және дефолттың болу ықтималдылығының тиісті диапазондары барлық қаржылық активтер үшін қолданылады, тек саудалық дебиторлық берешек пен ұзақ мерзімді дебиторлық берешектер өзгеше қаралады.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Күтілетін кредит шығындарын (ККШ) бағалау

Күтілетін кредиттік шығындар – ықтималдылық деңгейі ескеріле отырып, болашақ алынбаған ақшалай қаражат құны есептелген бағалау нысаны (яғни белгілі бір кезең ішінде туындаған дефолттың тиісті тәуекелдері пайдаланылып есептелген кредиттік шығындардың орташа өлшемдік шамасы). Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау объективті болып табылады және ықтимал нәтижелердің ауқымын есептеу арқылы айқындалады. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау топ пайдаланатын төрт компоненттің негізінде орындалады: дефолт ықтималдығы, дефолт тәуекеліне ұшыраған кредиттік талаптың шамасы, дефолт жағдайында шығын және дисконттау мөлшерлемесі.

Дефолт сәтіндегі берешек – есепті кезең аяқталғаннан кейін тәуекел сомасында болуы мүмкін өзгерістер ескеріліп дефолттың болашақ болар күні тәуекелін бағалау, негізгі қарыз сомасы мен пайыздарын өтеу, және кредиттік міндеттемелер бойынша қаражатты пайдалану қоса ескеріледі. Кредиттік сипаттағы міндеттемелер бойынша дефолт сәтіндегі берешек кредиттік конверсия коэффициенті арқылы (CCF) бағаланады. Кредиттік конверсия коэффициенті – белгілі бір уақыт кезеңіндегі шарт бойынша міндеттемелер сомасының теңгерімдік міндеттемеге қатысты конверсия ықтималдылығын көрсететін коэффициент. *Дефолт ықтималдылығы (PD)* – белгілі бір уақыт кезеңіндегі дефолттың туындау мүмкіндігін бағалау. *Дефолт жағдайындағы шығын (LGD)* – дефолт кезіндегі туындайтын шығынды бағалау. Бұл шама шартта көзделген төлеуге бағытталған ақшалай қаражат ағыны мен кредитордың алуы күтілетін ақша арасындағы айырмаға негізделеді. Әдетте бұл көрсеткіш дефолт кезіндегі берешек пайызымен (EAD) белгіленеді. Күтілетін шығындар есепті мерзім аяғындағы көрсетілгенқұнғасәйкесдисконтталады.Дисконттаумөлшерлемесіқаржылыққұралбойыншатиімдіпайыздық мөлшерлемні (ТПМ) немесе оған ұқсас шаманыбілдіреді.

Күтілетін кредиттік шығындар қаражат құралының барлық қолданыс мерзімі ішінде модельденеді. Құралдың барлық қолданыс мерзімі шарттың күтпеген мерзімінен тыс өтелуін есепке алғанда, егер ондай болған болса, қарыз құралдарын өтеу мерзіміне дейінгі қалған қолданыс мерзіміне тең.

Басқару моделінде «*Барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындар*» ретінде қаржылық құралдың қалған қолданыс мерзімі ішіндегі барлық мүмкін боларлық дефолт жағдайларының туындауы нәтижесінде пайда болатын шығындар бағаланады. «*12 айда күтілетін кредиттік шығындар*» моделі қаржылық құралдар бойынша есепті кезеңнің аяғынан бастап 12 ай ішіндегі болуы мүмкін дефолт жағдайының пайда болуы нәтижесінде туындайтын немесе қаржылық құралдың бір жылдан кем болуы мүмкін мерзіміндегі күтілетін кредиттік шығындардың бір бөлігін қамтиды.

Басшылықтың Шоғырландырылған қаржылық есептілікті әзірлеу үшін күтілетін кредиттік шығындарды бағалауы әдетте реттеу мақсатында пайдаланылатын барлық мерзім ішіндегі бағалауға емес, белгілі бір мерзімдегі бағалауға негізделген. Бағалауда болжамдық ақпарат қолданылады. Осындай ретпен ККШ кредит тәуекеліне ықпал ететін ықтималдылық ескеріле отырып, негізгі макроэкономикалық көрсеткіштердегі өзгерістерді көрсетеді.

Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған қаржы активтері (РОСІ) үшін ККШ модельдеу, (а) жалпы баланстық құны және дисконттау ставкасы шартта көзделген ақша ағындарының негізінде емес, активті бастапқы тану сәтінде алынуы мүмкін ақша ағындарының негізінде айқындалатынын қоспағанда, сондай түрде орындалады және (б) ККШ әрқашан бүкіл уақыт ішінде ККШ тең. Құрылған немесе сатып алынған құнсызданған активтер - бұл бұрын бизнесті біріктіру нәтижесінде сатып алынған құнсызданған қарыздар сияқты бастапқы тану сәтінде құнсызданған қаржылық активтер.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Дефолт ықтималдылығын бағалау үшін Топ дефолтты төменде көрсетілген критерийлердің біреуіне немесе бірнешеуіне сәйкес келетін тәуекел жағдайы ретінде белгілейді:

- Қарыз алушының шартта көзделген өтеу мерзімін 90 күннен аса уақытқасозуы;
- халықаралық рейтинг агенттіктері қарыз алушыны дефолт рейтингіндегі сыныпқажатқызады;
- қарыз алушы төменде көрсетілген төлемсіздік қабылеті ықтималының белгісіне сәйкескеледі;
- қаржылық актив бойынша пайыз есептемесінің тоқтатылуы/ пайыз мөлшерлемесінің төмендеуі;
- негізгі қарыздың есептен шығарылуы;
- қаржылық активтің номинальды құнына қарағанда елеулі дисконтпенсатылуы;
- қарыз құнының төмендеуіне/есептен шығарылуына, берешектің кешірілуіне әкелетін қайта құрылымдау;
- қаржылық активті өтеу мерзімінің ұзартылуы;
- негізгі қарыз/пайздық төлем бойынша төлем мерзімінің мейлінше кейінгешегерілуі;
- Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес контрагенттің банкрот дептанылуы;
- контрагенттің банкроттық туралы өтініш бойынша талап арызын беруі;
- кепілдік шартымен немесе шарт бойынша кепілдік ақысының төленуімен қамтамасыз етілген міндеттемелер бойынша мерзімнің ұзартылуы 90 күннен асады.

Ақпаратты жария ету үшін Топ дефолт анықтамасын құнсызданған активтер анықтамасына сәйкестендірді. Дефолттың жоғарыда берілген анықтамасы Топтың барлық қаржылық активтеріне қатысты қолданылады.

Егер құрал үш ай қатарынан қандай да бір дефолт критерийіне жатқызылмаған болса, дефолт деп есептелмейді (яғни төлемнің ұзартылуы жойылады). Бұл кезең талдау негізінде анықталды, талдау барысында ұзарту мерзімін жоюдың түрлі анықтамалары пайдаланылып, төлемді ұзарту жойылғаннан кейінгі қаржылық құралға дефолт мәртебесін беруді қайтару ықтималдылығы ескерілді.

Кредит тәуекелінің елеулі мөлшерде ұлғаюының болуы немесе болмауының бағалануы (SICR) алғашқы танылған сәттен бастап жеке түрде де, портфельді негізде де орындалады.

Осы шоғырландырылған қаржылық есепте танылатын күтілетін кредит шығындарының деңгейі қарыз алушының кредит тәуекелінің алғашқы танылған сәтінен бастап елеулі ұлғаюына байланысты белгіленеді. Бұл бағыт күтілетін кредит шығындарын бағалаудың үш кезеңдік моделіне негізделген. 1-кезең – алғашқы танылу сәтінде құнсызданған санатына жатқызылмаған және сол сәттен бастап оған қатысты кредит тәуекелі елеулі түрде өспеген қаржылық құрал үшін.

2-кезең – егер алғашқы танылу сәтінен бастап кредит тәуекелі елеулі түрде өскені анықталса қаржылық құрал 2-кезеңге ауыстырылады, бірақ әзірше құнсызданған болып есептелмейді, бірақ кредит шығындарына қатысты бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. 3-кезең – егер қаржылық құрал құнсызданған болып табылса, ол 3-кезеңге ауыстырылады, және бағалау резерві барлық мерзім ішіндегі күтілетін кредиттік шығындар негізінде құрылады. Актив 3-кезеңге ауысуы нәтижесінде ұйым пайыздық табысты жалпы теңгерімдік құны негізінде тануды доғарады және пайыздық кірісті есептеу кезінде теңгерімдік құнға қатысты күтілетін кредит шығындарын алып тастағандағы активтің тиімді пайыздық мөлшерлемесін қолданады.

Кредиттік тәуекелдің елеулі ұлғаюының критерийі орындалмағаны туралы дәлелдер болса, құрал қайтадан 1-кезеңге ауыстырылады. Егер тәуекел сапалық белгісі негізінде 2-кезеңге ауыстырылса, Топ бұл белгіге қатысты, оның сақталуы немесе өзгеруіне көз жеткізу үшін мониторинг жасайды.

Сатып алынған немесе құрылған құнсызданған қаржылық активтер бойынша кредиттік шығындарды бағалау әрдайым тұтас мерзімге бағаланады. Осылайша Топ барлық мерзімдегі күтілетін кредиттік шығындардың шоғырландырылма өзгерістерін таниды.

Төмендегі кестеде өзге ұзақ мерзімді дебиторлық берешек секілді құнсыздану моделінің жекелеген кезеңдері бойынша бағаланатын қаржылық активтер жіктелісі келтірілген. Өзге қаржылық активтердің кредиттік шығындарына қатысты бағалау резерві 2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша маңызды емес болып табылады.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Қазақстандық мың теңгемен	Кредиттік шығындармен байланысты бағалау резерві				Жалпы баланстық құны			
	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы
	(12 айға ККШ)	жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)		(12 айға ККШ)	жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)	
Өзге де дебиторлық берешек 2021 ж. 1 қаңтар	(1,281,937)	-	(183,865)	(1,465,802)	9,862,394	-	760,025	10,622,419
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	-	(264,019)	(640,647)	(904,666)	-	-	-	-
Кезең ішінде танылудың тоқтатылуы	1,176,189	(1,176,189)	-	-	(8,965,446)	8,965,446	-	-
Дисконттың амортизациясы	-	-	355,307	355,307	(56,788)	(1,357,523)	(290,820)	(1,705,131)
Өзге де өзгерістер	10,019	-	-	10,019	162,778	538,883	-	538,883
Сауда дебиторлық берешегінен ауысу	-	-	-	-	751,175	85,425	-	248,203
Кезеңдегі кредиттік шығынды кредиттік бағалау аударымына ықпал ететін өзгерістердің барлығы	1,186,208	(1,440,208)	(285,340)	(539,340)	(8,108,281)	8,232,231	(290,820)	(166,870)
2021 ж. 31 желтоқсан	(95,729)	(1,440,208)	(469,205)	(2,005,142)	1,754,113	8,232,231	469,205	10,455,549

Қазақстандық мың теңгемен	Кредиттік шығындармен байланысты бағалау резерві				Жалпы баланстық құны			
	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы	1 кезең	2 кезең	3 кезең	Барлығы
	(12 айға ККШ)	жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)		(12 айға ККШ)	жағдайындағы ККШ)	(құнсызданған активтер бойынша барлық мерзімге ККШ)	
Өзге де дебиторлық берешек 2020ж. 1 қаңтар	(99,893)	-	(137,906)	(237,799)	10,686,603	-	1,038,725	11,725,328
Жаңадан құрылған немесе сатып алынған	(1,256,169)	-	(187,194)	(1,443,363)	-	-	-	-
Кезең ішінде танылудың тоқтатылуы	74,125	-	141,235	215,360	(2,203,349)	-	(278,700)	(2,482,049)
Дисконттың амортизациясы	-	-	-	-	1,379,140	-	-	1,379,140
Кезеңдегі кредиттік шығынды кредиттік бағалау аударымына ықпал ететін өзгерістердің барлығы	(1,182,044)	-	(45,959)	(1,228,003)	(824,209)	-	(278,700)	(1,102,909)
2020ж. 31 желтоқсан	(1,281,937)	-	(183,865)	(1,465,802)	9,862,394	-	760,025	10,622,419

Сауда-саттық дебиторлық берешектен басқа қаржылық активтер бойынша күтілетін кредиттік шығындарды бағалау үшін Топ үш бағытты қолданады: (i) жеке негізде бағалау; (ii) портфельді негізде бағалау; ішкі рейтингтер жеке негізде бағаланады, бірақ кредит тәуекелінің бірдей рейтингтері және кредит портфелінің бірдей сегменттері үшін күтілетін кредиттік шығындарды есептеу процесінде кредит тәуекелінің бірдей параметрлері қолданылады (мәселен, дефолт ықтималдылығы, дефолт жағдайындағы шығындар); (iii) сыртқы рейтингтер негізінде бағалау.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Тұтастай алғанда күтілетін кредиттік шығындар кредит тәуекелінің төмендегідей параметрлерінің қосындысына тең: дефолт сәтіндегі берешек, дефолт ықтималдылығы және дефолт жағдайындағы шығындар, олар құралдың тиімді пайыздық мөлшерлемесі арқылы келтірілген құнына дисконтталған нұсқада анықталған. Күтілетін кредиттік шығындар әрбір жеке қаржы активінің немесе жиынтық сегменттің қолданылу мерзімі ішінде әрбір болашақ ай үшін кредиттік тәуекелдің параметрлерін (дефолт кезіндегі берешек, дефолт ықтималдығы және дефолт жағдайындағы шығын) болжау жолымен айқындалады. Бұл үш компонент «өмір сүру» ықтималдығын ескере отырып көбейтіледі және түзетіледі (яғни, қаржылық актив өткен айда өтелді ме, әлде дефолт болды ма). Бұл іс жүзінде әрбір болашақ кезең үшін күтілетін несиелік шығындарды есептеуді қамтамасыз етеді, содан кейін олар есепті күнге дисконтталады және жинақталады. Күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін пайдаланылатын дисконттау ставкасы бастапқы тиімді пайыздық ставканы немесе оның шамаланған шамасын білдіреді.

Төменгі кестеде тиісті есепті кезең соңындағы сыртқы (болған жағдайда) және ішкі кредиттік рейтингтер көрсетілген:

Қазақстандық мың теңгемен	Пайдаланылуы шектелген		Мерзімді депозиттер	Облигациялар және қарыздар
	Ақшалай қаражат	ақшалай қаражат		
2021 жылғы 31 желтоқсан				
BBB+ (S&P)	-	-	-	-
BBB- (тұрақты) (S&P)	3,599,482	4,586	182,592	9,161,029
BB+ (тұрақты) (S&P)	2,392,210	-	7,254	-
BB (тұрақты) (S&P)	4,083,511	-	-	-
BB- (тұрақты) (S&P)	493,789	5,000	65,974	-
B+ (тұрақты) (S&P)	878,818	-	-	-
B (тұрақты) (S&P)	669,737	-	-	-
B (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	1,091
B- (тұрақты) (S&P)	-	-	-	-
CCC (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	-
D (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	-
Болмаған (S&P)	20,624	355,452	-	1,045,465
Барлық қаржылық активтер	12,138,171	365,038	255,820	10,207,585

Қазақстандық мың теңгемен	Пайдаланылуы шектелген		Мерзімді депозиттер	Облигациялар және қарыздар
	Ақшалай қаражат	ақшалай қаражат		
2020 жылғы 31 желтоқсан				
BBB+ (S&P)	-	-	-	-
BBB- (тұрақты) (S&P)	4,373,625	-	140,016	-
BB+ (тұрақты) (S&P)	943,847	-	13,235	-
BB (тұрақты) (S&P)	3,243,134	799	-	-
BB- (тұрақты) (S&P)	1,266,011	5,000	9,981	-
B+ (тұрақты) (S&P)	7,215	-	-	-
B (тұрақты) (S&P)	-	-	-	-
B (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	749,791
B- (тұрақты) (S&P)	25,318	-	4,970	-
CCC (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	-
D (жағымсыз) (S&P)	-	-	-	-
Болмаған (S&P)	34,728	48,880	-	1,173,004
Барлық қаржылық активтер	9,893,878	54,679	168,202	1,922,795

Топ дебиторлық берешек бойынша күтілетін кредиттік шығындарды есептеу үшін резервтеу матрицасын қолданады. Күтілетін кредиттік шығынды бағалау үшін сауда-саттық дебиторлық берешек кредит тәуекелі мен мерзімі ұзартылған кезең сипаттамасына байланысты жіктелген.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Төменгі кестеде дефолт деңгейі және тиісті есепті кезең аяғындағы шығынға арналған резерв көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2021 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	28,398,028	16,899,246	4,414,282	2,677,035	877,086	3,530,379
Дефолт деңгейі		3.48%	0.31%	0.98%	1.59%	39.01%
Күтілетін кредиттік шығындар	(2,019,869)	(588,893)	(13,537)	(26,263)	(13,906)	(1,377,270)
Барлығы	26,378,159	16,310,353	4,400,745	2,650,772	863,180	2,153,109

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Заңды тұлғалардың дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2020 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	33,109,246	18,266,039	6,099,077	2,763,886	1,255,412	4,724,832
Дефолт деңгейі		0.114%	0.307%	0.981%	1.585%	31.71%
Күтілетін кредиттік шығындар	(1,584,539)	(20,774)	(18,703)	(27,115)	(19,904)	(1,498,043)
Барлығы	31,524,707	18,245,265	6,080,374	2,736,771	1,235,508	3,226,789

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Жеке тұлғалардың сауда дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2021 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	5,734,333	5,400,931	125,761	126,183	7,195	74,263
Дефолт деңгейі		0.25%	3.30%	9.39%	21.18%	88.63%
Күтілетін кредиттік шығындар	(97,063)	(13,723)	(4,145)	(11,851)	(1,524)	(65,820)
Барлығы	5,637,270	5,387,208	121,615	114,332	5,671	8,444

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Жеке тұлғалардың сауда дебиторлық берешегі					
	Барлығы	Ағымдағы	1-30 күн	31-60 күн	61-90 күн	>90 күн
2020 жылғы 31 желтоқсандағы дебиторлық берешек	5,508,024	5,195,286	134,879	37,670	12,663	127,526
Дефолт деңгейі		0.254%	3.30%	9%	21%	88.63%
Күтілетін кредиттік шығындар	(136,894)	(13,200)	(4,446)	(3,538)	(2,683)	(113,027)
Барлығы	5,371,130	5,182,086	130,433	34,132	9,980	14,499

Күтілетін кредиттік шығындар моделіне енгізілген болжамдық ақпарат

Кредиттік тәуекелдің Елеулі ұлғаюын бағалау және күтілетін кредиттік шығындарды есептеу расталатын болжамды ақпаратты қосуды көздейді. Топ несиелік тәуекел мен күтілетін несиелік шығындардың өзгеруімен байланысты келесі экономикалық айнымалыларды анықтады: жалпы ішкі өнім, инфляция, валюта бағамы, мұнай бағасы және негізгі секторлардың өнімділігінің өзгеруіне негізделген экономикалық даму тенденциясын сипаттау үшін қолданылатын қысқа мерзімді экономикалық индикатор.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Осы экономикалық ауыспалы нысандардың дефолт ықтималдылығына әсері, дефолт кезіндегі берешек және дефолт жағдайындағы шығын статистикалық регрессионды талдау арқылы анықталады, бұл шара осы ауыспалы шамалардың өткен кезеңдердегі дефолт деңгейіне тигізген әсерін түсіну үшін жасалады.

Кез келген басқа экономикалық болжамдардағы секілді, олардың жүзеге асырылу болжамы мен ықтималдылығы жоғары деңгейдегі белгісіздіпен айқындалады, сондықтан да нақты көрсеткіштер болжамды көрсеткіштерден елеулі түрде өзгешеленуі мүмкін.

Топ өзінің әдіснамасы мен қаржы активтері бойынша бағалар мен нақты шығындар арасындағы алшақтықты азайту үшін жол берулерге тұрақты тексеру жүргізеді. Мұндай бэк-тестілеу жылына кемінде бір рет өткізіледі. Күтілетін кредиттік шығындарды бағалау әдістемесін бэк-тестілеу нәтижелері Басшылық назарына жеткізіледі, сосын уәкілетті органдармен талқыланғаннан кейін модельдерді одан әрі жетілдіру қадамдары жасалады.

(ә) Өтімділік тәуекелі

Өтімділік тәуекелі – бұл Топтың қаржылық міндеттемелерді орындау кезінде қиындықтармен кездесу тәуекелі. Топтың қолданыстағы Даму жоспарларын қалыптастыру және мониторингілеу ережелеріне сәйкес, ақша ағымдарының қозғалысын жоспарлау және мониторингілеу қысқа мерзімді ай сайынғы негізде және 5 жылға қызметті орта мерзімді жоспарлауды қалыптастыру аясында жүзеге асады. Сондай-ақ, Компанияда 10 жылға Топты дамыту стратегиясы әзірленіп, бекітілуде. Ақша ағымдарын жоспарлаған кезде депозиттерге бос ақша қаражатын орналастырудан түскен пайда есептеледі.

Төменде кестеде шарттардың талаптарында көзделген өтеу мерзімдерінің соңына дейін есепті кезеңнің соңында қалатын мерзімдерді көрсете отырып, өтеу мерзімдері бойынша бөлінген топтың қаржылық міндеттемелеріне талдау берілген. Өтеу мерзімі бойынша талдау дисконтталмаған сомаларға негізделген, оның ішінде болашақта пайыздар мен қарыздың негізгі сомасын өтеу.

Қазақстандық мың теңгемен	Қажет болғанға дейін және 1 айдан кем мерзімде	1– 3 ай	3 – 12 ай	12 ай – 5 жыл	5 жылдан астам
<i>2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>					
Қарыздар	7,126,557	35,015,029	57,940,652	176,656,902	153,053,808
Қаржылық гарантия	11,026,026	-	-	-	-
Өзге де ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	-	-	-	1,868,803	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	34,239,802	751,960	1,466,802	44,077	383,255
Қаржылық жалдау	59,852	244,771	858,199	2,536,344	339,122
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	52,417,439	35,909,922	60,203,372	180,795,493	153,826,061
<i>2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>					
Қарыздар	7,326,243	12,964,946	51,222,955	190,889,015	154,738,306
Қаржылық гарантия	32,439,798	-	-	-	-
Өзге де ұзақ мерзімді қаржылық міндеттемелер	-	-	-	1,704,370	-
Негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешек және басқа кредиторлық берешек	23,259,667	830,423	977,353	1,470,769	-
Қаржылық жалдау	96,141	192,282	865,264	2,680,888	312,394
Туынды қаржы құралдары	-	-	-	-	-
Негізгі сома мен пайыздың болашақ төлемдерін қоса алғандағы барлық болашақ төлемдер	63,121,849	13,987,651	53,065,572	196,745,042	155,050,700

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

(в) Нарық тәуекелі

Топ (а) валюталық және (б) пайыздық құралдар бойынша ашық ұстанымдармен байланысты нарық тәуекеліне тап болып отырады, олар нарықтағы жалпы және арнайы өзгерістер тәуекелімен тығыз байланысты.

Валюталық тәуекел.

Топтың кейбір қарыздары (18-ескертпе) және негізгі қызмет бойынша кредиторлық берешегі (20-ескертпе) шетелдік валютада (АҚШ доллары мен еуро) көрсетілген, сондықтан Топ валюталық тәуекелге ұшырауы мүмкін. Қазақстан нарығында туынды қаржылық құралдарды таңдау шектеулі және бұндай құралдар қымбатболғандықтан, басшылық Топтың валюталық тәуекелін хеджирлемеу туралы шешім қабылдады, себебі мұндай құралдардың табыстары сәйкес шығындарды жаппайды. Бұған қарамастан Топ болашақта және қажет болған кезде хеджирлеу құрылымын енгізу үшін қаржылық нарықтағы өзгерістерді одан әрі бақылауды жалғастыруда.

Төмендегі кестеде валюталық тәуекелге ұшыратуы мүмкін шетелдік валюталарда белгіленген жалпы сомалар көрсетілген:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	АҚШ доллары	Еуро	Ресей рублі	Барлығы
<i>2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>				
Активтер	3	1,458,257	1	1,458,261
Міндеттемелер	(6,198,407)	(1,394,979)	(408)	(7,593,794)
Таза позиция	(6,198,404)	63,278	(407)	(6,135,533)
<i>2020 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша</i>				
Активтер	2,487,283	1,470,898	5	3,958,186
Міндеттемелер	(6,818,729)	(1,476,808)	-	(8,295,537)
Таза позиция	(4,331,446)	(5,910)	5	(4,337,351)

Төменде кестеде Топ ұйымдарының қызметтік валютасы үшін есепті кезең аяғында қолданылатын айырбас бағамының болуы мүмкін өзгерістері нәтижесінде болуы мүмкін қаржылық нәтиже мен өзіндік капиталдың өзгерістері келтірілген, бұл ретте барлық ауыспалы сипаттамалар өзгеріссіз қалады.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Пайдаға немесе шығынға және капиталға әсері	
	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
АҚШ долларының [10% нығаюы (2020 ж.: [14]% бекуі)	(495,872)	(485,122)
АҚШ долларының 13% әлсіреуі (2020 ж.: [11]% әлсіреуі)	644,634	381,167
Еуроның 10% нығаюы (2020 ж.: [14]% нығаюы)	5,062	(662)
Еуроның 13% әлсіреуі (2020 ж.: [11]% әлсіреуі)	(6,581)	520

Жалпы, Топтың маңызды валюталық тәуекелдері жоқ және теңге бағамының құбылмалылығындағы жағымсыз өзгерістерге ұшырамайды, өйткені шетел валютасындағы қаржылық міндеттемелер 2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша барлық міндеттемелердің шамамен 2%-ын құрайды. Алдыңғы кезеңдерде шетел валютасындағы қарыздарды қайта қаржыландыру арқылы валюталық тәуекелдер барынша азайтылды, ал 2020 жылдың 31 желтоқсанындағы жағдай бойынша Топтың Қазақстан Даму Банкінің АҚШ долларымен алынған траншы бойынша бір ғана валюта заемы бар.

33 Қаржылық тәуекелдерді басқару (жалғасы)

Пайыздық тәуекел.

Топ қаржылық жағдайына және ақша ағындарына нарықтық пайыздық мөлшерлемелердің басым деңгейінің ауытқуының әсерін қабылдайды.

Пайыздық мөлшерлемелердің өзгеру тәуекелі ұзақ және қысқа мерзімді қарыздардан туындайды. Топ Лондон қор биржасында LIBOR квоталарының әлеуетті нарықтық тәуекеліне ұшырайды. LIBOR-дің өсуі топтың ақша қозғалысына теріс әсер етуі мүмкін. Топ өзгермелі мөлшерлемелердің өзгеруіне мұқият мониторинг жүргізеді. Топта пайыздық мөлшерлемелердің өзгеруіне байланысты тәуекелдерді талдау және жеңілдету туралы ресми келісімдер жоқ.

Егер 2021 жылғы 31 желтоқсанда пайыздық мөлшерлемелер 125 және 25-базистік тармақта жоғары/төмен болса, оның үстіне барлық басқа ауыспалы сипаттамалар өзгеріссіз қалса, бір жылдағы пайда ауыспалы пайыздық мөлшерлемесі бар міндеттемелер бойынша неғұрлым жоғары/төмен пайыздық шығыстар нәтижесінде 50,924 мың теңгеге кем және 10,185 мың теңгеге артық (2020 жылғы 31 желтоқсанда: 60,751 мың теңгеге кем және 12,150 мың теңгеге артық).

Капиталды басқару

Капиталды басқарудағы топтың міндеттері - бұл топтың акционерлер үшін пайда мен басқа мүдделі тараптардың пайдасын қамтамасыз ету және капиталдың құнын төмендету үшін капиталдың оңтайлы құрылымын сақтау үшін Қызметтің үздіксіздігі принципіне сәйкес өз қызметін жалғастыру қабілетін қамтамасыз ету. Капитал құрылымын қолдау немесе түзету үшін топ акционерлерге төленетін дивидендтер сомасын реттей алады, капиталды акционерлерге қайтара алады немесе қарыз қаражатын азайту үшін активтерді сата алады. Саланың басқа компаниялары сияқты, топ меншікті және қарыз капиталының арақатынасы негізінде капиталға мониторинг жүргізеді. Бұл қатынас капиталдың жалпы сомасына бөлінген таза қарыз қаражаты ретінде анықталады. Таза қарыз қаражаты ақша қаражаты мен олардың баламалары шегеріле отырып, қарыздардың (қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «қысқа мерзімді қарыздарды» және «ұзақ мерзімді қарыздарды» қоса алғанда) жалпы сомасы ретінде айқындалады. Капиталдың жалпы сомасы қаржылық жағдай туралы шоғырландырылған есепте көрсетілген «капитал жиынтығы», оған қоса таза қарыз қаражаты ретінде айқындалады. Басшылық топтың тәуекел деңгейі үшін қолайлы 30-40% тең қарыз және меншікті капиталдың арақатынасын қарайды.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	Ескер.	31 желтоқсан 2021 ж.	31 желтоқсан 2020 ж.
Барлық қарыздар	18	294,894,666	263,953,176
<i>Алып тастағанда:</i>			
Ақшалай қаражат және оның эквиваленттері	15	(12,138,171)	(9,893,878)
Таза қарыздық қаражат		282,756,495	254,059,298
Барлық меншікті капитал		502,640,451	490,575,636
Барлық капитал		785,396,946	744,634,934
Қарыздық және меншікті капиталдың арақатынасы		36%	34%

34 Қаржы құралдарының әділ құны

Әділ құнды бағалау

Әділ құнды айқындау кезінде пайдаланылатын деректердің дұрыстығы туралы түсінік беру үшін топ өзінің қаржы құралдарын ХҚЕС-ке сәйкес белгіленген үш деңгейде жіктейді. Әділ құнды бағалау нәтижелері әділ құнның иерархия деңгейлері бойынша былайша талданып, бөлінеді: (i) 1- деңгейге сәйкес активтер немесе міндеттемелер үшін белсенді нарықтардағы нарықтық баға белгілеу бойынша бағалар (түзетілмейтін) жатады, (ii) 2-деңгейге—актив немесе міндеттемелер үшін тікелей(яғни,мысалы,баға) немесе жанама (яғни, мысалы, бағаның туындысы) бақыланатын болып табылатын барлық пайдаланылатын маңызды бастапқы деректері бар бағалау модельдерінің көмегімен алынғандар және (iii) 3-деңгейдің бағалары бақыланатын нарықтық деректерге негізделмеген (яғни, бақыланбайтын бастапқы деректерге негізделген) бағалар болып табылады. Қаржылық құралдарды әділ құн иерархиясындағы белгілі бір санатқа жатқызған кезде басшылық пайымдауды қолданады.Егер әділ құнды бағалау да айтарлықтай түзетуді талап ететін бақыланатын деректер пайдаланылса, онда ол 3-деңгейге жатады.Пайдаланылатын деректердің маңыздылығы әділ құнның барлық жиынтық бағасы үшін бағаланады. Төменде әділ баға бойынша бағаланбайтын активтер мен міндеттемелердің теңгерімдік бағасы мен әділ баға иерархиясы деңгейлері бойынша әділ бағаның талдауы келтіріледі:

Қазақстандық мың теңгемен	31 желтоқсан 2021 ж.				31 желтоқсан 2020 ж.			
	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Теңгерімді кқұны	1-деңгей	2-деңгей	3-деңгей	Теңгерімді к құны
АКТИВТЕР								
Ақшалай қаражат жәнеоныңэквиваленттері	-	12,138,171	-	12,138,171	-	9,893,878	-	9,893,878
Пайдаланылуы, шектелген ақшалай қаражат	-	365,038	-	365,038	-	367,608	-	367,608
Тіркелген мерзімі бар депозиттер	-	255,820	-	255,820	-	168,202	-	168,202
Қаржылық дебиторлық берешек	-	32,015,429	-	32,015,429	-	36,895,837	-	36,895,837
Өзге де қаржылық дебиторлық берешек	-	8,240,566	-	8,240,566	-	9,086,234	-	9,044,107
Алынатын дивидендтер	-	-	458	458	-	-	449	449
Облигациялар	-	10,220,287	-	10,207,585	1,110,280	-	915,193	1,922,795
Барлық қаржылық активтер	-	63,235,311	458	63,223,067	1,110,280	56,411,759	915,642	58,292,876
Міндеттемелер								
Қарыздар	-	285,788,849	-	294,894,666	-	263,116,478	-	263,953,176
Қаржылық кредиторлық берешек	-	36,885,896	-	36,885,896	-	25,067,443	-	25,067,443
Жалдау бойынша міндеттеме	-	2,423,162	-	2,423,162	-	2,802,113	-	2,802,113
Ұзақ мерзімді кредиторлық берешек	-	-	-	-	-	-	1,470,769	1,470,769
Барлық қаржылық міндеттемелер	-	325,097,907	-	334,203,724	-	290,986,034	1,470,769	293,293,501

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін қаржылық активтер

Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы құралдардың әділ құны олардың баланстық құнына тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген құралдардың бағаланатын әділ құны осы секілді кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімін болжайтын жаңа құралдарға арналған қолданыстағы пайыздық мөлшерлемені қолдану арқылы күтілетін болашақ ақша ағындарының сомаларын дисконттау моделіне негізделеді. Қолданылатын дисконттау мөлшерлемелері контрагент тарапынан болатын кредиттік тәуекелге байланысты.

Амортизацияланған құн бойынша көрсетілетін міндеттемелер

Облигациялардың әділ құны нарықтық баға белгілеулерге негізделеді. Пайыздық мөлшерлемесі құбылмалы несиелердің әділ құны шамамен баланстық құнға тең. Пайыздық мөлшерлемесі тіркелген және өтеу мерзімі белгіленген құралдардың есептік әділ құны осы сияқты кредиттік тәуекел мен осы секілді өтеу мерзімімен жаңа құралдарға арналған күтілетін дисконтталған ақша ағынына негізделеді.

Инвестициялық мүліктің әділ құны

Инвестициялық мүлік Бұқтырма СЭС нысанын жалға алу шартын білдіреді, бұл нысанның бағасы болашақтағы жалдау ақысы негізінде анықталды. Инвестициялық мүліктің әділ құны 1,834,598 мың теңгеге тең (2020 жылы: 4,744,719мың теңге).

35 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар

Қазақстандағы наразылықтар

2022 жылдың 2 қаңтарында Маңғыстау облысында автокөлік газы бағасының өсуіне байланысты митингілер басталды, олар әрі қарай Қазақстанның басқа өңірлеріне таралды. Митингілер барысында бірқатар әлеуметтік-экономикалық және саяси талаптар қойылды. Үкімет халықтың талаптарына жауап ретінде, оның ішінде газ бағасын төмендету бойынша нақты шаралар кешенін қабылдағанына қарамастан, кейіннен митингілер әкімдіктер мен құқық қорғау органдарының ғимараттарын басып алумен байланысты жаппай тәртіпсіздіктерге ұласты. Негізгі оқиғалар Алматы қаласында және еліміздің оңтүстік өңірлерінде орын алды.

Осыған байланысты, 2022 жылдың 5 қаңтарында елде төтенше жағдай режимі енгізілгенге дейін 2022 жылғы 19 қаңтарда байланыс құралдарына, сондай-ақ азаматтар мен көліктің жүріп-тұруына, оның ішінде теміржол тасымалдары мен әуе қатынастарына шектеулер енгізілді.

Бүгінгі таңда еліміздің барлық өңірлерінде жағдай тұрақтанды, төтенше жағдай режимі жойылды. Коммуналдық объектілер мен тіршілікті қамтамасыз ету жүйелерінің жұмысы қалпына келтірілді, байланыс құралдарына, сондай-ақ азаматтар мен көліктің қозғалысына шектеулер алынып тасталды. Бұл оқиғалар Топтың қызметіне айтарлықтай әсер еткен жоқ, бірақ елде шиеленістер сақталып отыр, оқиғалардың одан әрі дамуына және олардың Топтың қызметіне тигізетін әсерін болжау мүмкін емес.

Тергеу

2022 жылғы 3 наурызда қазақстандық бұқаралық ақпарат құралдарында Қазақстан Республикасының Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл агенттігінің (бұдан әрі – «Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызмет») «Самұрық-Қазына «ҰӘҚ» АҚ, «Самұрық-Энерго» АҚ және «Қазақстан Темір Жолы» ҰК» АҚ басшылығына қатысты жеке компаниялар үшін пайда алу мақсатында қызметтік өкілеттіктерін теріс пайдалану фактісі бойынша тергеу жүргізіп жатқандығы туралы ақпарат пайда болды «Самұрық-Энерго» АҚ. Шоғырландырылған қаржылық есептілікті шығару сәтінде Топ басшылығы Топ қызметі бойынша барлық операциялар заңнама шеңберінде жүзеге асырылды және бұл оқиға Топтың шоғырландырылған қаржылық есептілігіне әсер етпейді деген қорытындыға келді. Топ басшылығы бұл мәселені қадағалап отырады және осы мәселе шеңберінде Сыбайлас жемқорлыққа қарсы қызметке қажетті ақпарат пен қолдауды ұсынады.

Украинаға байланысты жағдай

2021 жылы өңірдегі аяқталып бітпеген саяси шиеленіс Украинадағы жағдайдың одан әрі ширығуы салдарынан күшейе түсті, бұл шикізат пен қаржы нарықтарына теріс әсер етті әрі құбылмалылықты, әсіресе валюта бағамдарын күшейтті. 2021 жылдың желтоқсанынан бастап жағдай нашарлай берді әрі өте тұрақсыз болып қала береді. Қаржы және тауар нарықтарында құбылмалылық деңгейінің жоғары екендігі байқалады. Қызметін Ресейде жүзеге асыратын ұйымдардың іскерлік белсенділігіне қосымша санкциялар мен шектеулер енгізу, сондай-ақ жалпы өңірдегі экономикалар үшін салдарлардың толық спектрі мен бағалау мүмкін болмайтын ықтимал салдар күтілуде.

2021 жылдың соңынан бастап қаржы және тауар нарықтарында құбылмалылық деңгейінің жоғары екендігі байқалады. Украина мен Ресей төңірегіндегі геосаяси оқиғаларға байланысты 2022 жылғы 24 ақпанда мұнай бағасы барреліне 100 АҚШ долларынан асты. Кейбір ресейлік банктерге, оның ішінде 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша Компания жалпы сомасы 293,538 мың теңгеге ақша қаражаты мен депозиттерін (пайдалануға шектелгендерін қоса алғанда) салған «ВТБ Банк» АҚ мен «СБЕР» АҚ-ның еншілес банктерін қатысты санкциялар енгізілді. Компания ақша қаражаттарын басқа банктерге аудару бойынша жұмыс жүргізуде.

2022 жылғы 23 ақпанда Қазақстан ұлттық валютасы - теңгенің АҚШ долларына шаққандағы бағамы күрт төмендей бастады. 2022 жылғы 18 наурыздағы жағдай бойынша теңгенің АҚШ долларына шаққандағы бағамы 506,14 теңгені құрады. 2022 жылғы 24 ақпанда Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі базалық мөлшерлемені +/-1% дәлізін сақтай отырып, 3,25 пайыздық тармаққа 13,50% дейін арттыру туралы шешім қабылдады. Құбылмалылықтың қаншалықты ұзақ сақталатынын немесе сайып келгенде қандай деңгейде болатынын анықтау мүмкін емес.

35 Есептік кезеңнен кейінгі оқиғалар (жалғасы)

Қаржы құралдарымен жүргізілген операциялар

2022 жылғы 19 қаңтарда «ҚР Ұлттық Банкі» РММ 9,200,000 мың теңге сомаға қысқа мерзімді ноттарды өтеді.

2022 жылғы қаңтарда «Самұрық-Энерго» АҚ Азия Даму Банкімен В траншымен кредиттік желі шарты бойынша 16,808,000 мың теңге сомасында негізгі борышты және сыйақыны өтеді.

2022 жылғы қаңтарда Азия Даму Банкімен В траншымен кредиттік желі шарты бойынша негізгі борышты мерзімінен бұрын өтеу мақсатында «Қазақстан Халық Банкі» АҚ-ға 11,000,000 мың теңге сомасында қысқа мерзімді қарыз тартылды.

2022 жылғы 1 қаңтардан бастап 2022 жылғы 17 наурызға дейінгі кезеңде «АЭС» АҚ «Қазақстан Халық банкі» АҚ-пен жасаған 2015 жылғы 22 сәуірдегі № KS 02-15-09 кредиттік желіні беру туралы келісім бойынша жаңартылатын кредиттік лимиттер аясында 4,310,058 мың теңге сомасында айналым қаражатын толықтыруға қарыз қаражатын тартты.

36 Акцияға тиесілі пайда және бір акцияның теңгерімдік құны

Акциялардың базалық пайдасы Топ акционерінің үлесіндегі ағымдағы жыл ішінде айналымда болған жай акциялардың орташа шамадағы санына сәйкес пайдасы немесе шығыны ретінде есептеледі. Топтың табысы көбейтілетін әлеуетті жай акциялары жоқ, сондықтан да акцияларға шаққандағы көбейтілетін пайда акциялардың базалық пайдасымен бірдей.

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Жыл ішінде топ иелеріне тиесілі түскен пайда (қазақстандық мың теңгемен)	15,046,311	8,007,623
Айналымдағы жай акциялардың орташа шамадағы саны	5,601,812	5,601,812
Топ иелеріне тиесілі, акциялардың базалық және көбейтілген пайдасы (теңгеге дейін дөңгелектегенде)	2,686	1,429

Бір акцияның теңгерімдік құны

«Қазақстан қор биржасы» АҚ (бқдан әрі – ҚҚБ) Биржалық кеңесінің 2010 жылғы 4 қазандағы шешімімен сәйкес, қаржылық есептілік ҚҚБ бекіткен қағидаларға сәйкес есептелген есепті күнгі бір акцияның (жай және артықшылықты) баланстық құны туралы деректерден тұруы тиіс. 2021 жылғы 31 желтоқсандағы жағдай бойынша, осы қаржылық есептілік негізінде Компания басшылығы есептеген бұл көрсеткіш 88,985 теңгені (2020 жылғы 31 желтоқсан: 86,937 теңгені) құрады. Төменде бір акцияның баланстық құнын есептеу кестесі берілді:

<i>Қазақстандық мың теңгемен</i>	2021 ж.	2020 ж.
Барлық активтер	939,820,011	885,705,149
Алып тастағанда: материалдық емес активтер	(4,165,145)	(3,570,398)
Алып тастағанда: барлық міндеттемелер	(437,179,560)	(395,129,513)
Жай акцияларға арналған таза активтер	498,475,306	487,005,238
31 желтоқсандағы жағдай бойынша жай акциялар саны	5,601,812	5,601,812
Бір акцияның теңгерімдік құны, теңге	88,985	86,937